

RAGADÓS SZÁJ- ÉS KÖRÖMFÁJÁS (RSZKF) ORSZÁGOS KÉSZENLÉTI TERV

2025.11.27.

Teljesen átdolgozott kiadás

Verziószám: 1.0

**Összeállította a Nemzeti RSZKF
Szakértői Csoport**

Tartalomjegyzék

Fejezet/melléklet megnevezése	Oldal
Preambulum	3.
1. fejezet: Jogi felhatalmazás	4.
2. fejezet: Pénzügyi fedezet	11.
3. fejezet: Irányítási láncolat	12.
4. fejezet: Az Országos Járványvédelmi Központ	15.
5. fejezet: Területi járványvédelmi intézmények	17.
6. fejezet: Nemzeti RSZKF Szakértői Csoport	20.
7. fejezet: Nemzeti referencia laboratórium	23.
8. fejezet: Humán erőforrások	25.
9. fejezet: Az RSZKF-re vonatkozó intézkedési útmutató, kérdőív a járványügyi nyomozáshoz és a szállítási útmutató	26.
10. fejezet: A fertőződés kockázatát növelő tényezők	27.
11. fejezet: A betegség ismerete	29.
12. fejezet: Vakcinázás	35.
13. fejezet: Az állattartó telepek járványvédelme az RSZKF fertőzés megelőzése érdekében	36.
14. fejezet: Surveillance program a betegség korai felismerése érdekében	39.
15. fejezet: A vadon élő állatokkal kapcsolatos feladatok	50.
16. fejezet: A betegséggel kapcsolatos kockázatbecslés	53.
17. fejezet: Képzési programok és közvélemény tájékoztatása	55.
18. fejezet: Adatnyilvántartás	57.
19. fejezet: Szankciók	59.
I. melléklet: Országos Járványvédelmi Központ	60.
II. melléklet: Területi járványvédelmi intézmények	61.
III. melléklet: A területi szervek illetékességi területét szemléltető térkép	64.
IV. melléklet: Intézkedési útmutató	65.
V. melléklet: Kérdőív a járványügyi nyomozáshoz	109.
VI. melléklet: Az RSZKF elleni vakcinázás	117.
VII. melléklet: Útmutató az állatok és állati eredetű termékek ragadós száj és körömfájással kapcsolatos mozgatójáról	121.
VIII. melléklet: Klinikai vizsgálati lap az RSZKF kizárására	131.
IX. melléklet: A minimális mintaszám meghatározása különböző előfordulási (prevalencia) szintek esetén	133.
X. melléklet: A ragadós száj és körömfájás járványkitörések helyszínén, illetve ezek kontaktgazdaságaiban található takarmány, trágya, alomanyag és egyéb anyagok ártalmatlanításának lehetséges módjai	134.

Preambulum

Az országos készenléti terv az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/429 rendelete 43. cikke alapján a készült dokumentum, amely elkészítésénél az 1. fejezetben felsorolt jogszabályokat vettük figyelembe.

Az országos készenléti terv alapján minden vármegyének vármegyei készenléti tervet kell összeállítania, illetve a meglévő vármegyei készenléti tervét módosítania!

1. fejezet

Jogi felhatalmazás

1.1. Ragadós száj- és körömfájás (továbbiakban: RSZKF) megelőzésére és leküzdésére vonatkozó felhatalmazást a következő jogszabályok tartalmazzák:

1.1.1. Hazai jogszabályok:

- az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (továbbiakban: Éltv), továbbá a törvény végrehajtási rendeletei, így különösen;
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II. 29.) Kormány rendelet;
- a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016.(XII.2.) Kormány rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet);
- az állatbetegség bejelentésének rendjéről szóló 113/2008.(VIII.30.) FVM rendelet;
- az egyes állat-járványügyi intézkedésekről és az azokkal összefüggő állami kártalanításról szóló 74/2013. (VIII. 30.) VM rendelet;
- ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésről szóló 23/2005. (III.2.) FVM rendelet;
- az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet (továbbiakban: ÁSZ).

Az Éltv a bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségek megelőzésének és leküzdésének keretét szolgáltatja. A Magyarországon bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségeket a 113/2008.(VIII.30.) FVM rendelet sorolja fel. Az eljáró hatóságokat és azok szintjeit a kormányrendeletek határozzák meg. A 23/2005. (III.2.) FVM rendelet a Tanács 2003/85/EK irányelvének a magyar jogrendbe való átvétele céljából került kiadásra, az RSZKF leküzdésére vonatkozó részletes rendelkezéseket tehát az irányelvnek megfelelően tartalmazza. Az irányelv azonban 2021.04.21-én hatályon kívül került, helyét bizottsági rendeletek vették át (lásd 1.1.2. pont), ezért a 23/2005. (III.2.) FVM rendeletet rövidesen új, végrehajtási típusú rendelet fogja felváltani.

1.1.2. EU jogszabályok

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/429 rendelete a fertőző állatbetegségekről és egyes állategészségügyi jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről („Állategészségügyi rendelet”, „Animal Health Law”, továbbiakban: AHL);
- A Bizottság (EU) 2018/1882 végrehajtási rendelete az egyes betegségmegelőzési és járványvédelmi szabályoknak a jegyzékbe foglalt betegségek kategóriáira történő alkalmazásáról, valamint a jegyzékbe foglalt betegségek terjedésére nézve számottevő kockázatot jelentő fajok és fajcsoportok jegyzékének megállapításáról;
- A Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek megelőzésére és az e betegségekkel szembeni védekezésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről (2021.04.21-től alkalmazandó, számos irányelv köztük 2003/85/EK tanácsi irányelv helyébe lépett);
- A Bizottság (EU) 2020/689 felhatalmazáson alapuló rendelete az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a bizonyos jegyzékbe foglalt és új betegségekre vonatkozó felügyeletre, mentesítési programokra és betegségtől mentes minősítésre vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről (2021.04.21-től alkalmazandó);
- A Bizottság (EU) 2023/361 felhatalmazáson alapuló rendelete (2022. november 28.) az (EU) 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az egyes állatgyógyászati készítmények bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek megelőzése és az e betegségekkel

szembeni védekezés céljából történő alkalmazására vonatkozó szabályok tekintetében történő kiegészítéséről

1.1.3. Az EU jogszabályok és hazai jogszabályok viszonya

Az 1.1.1. pontban már szerepelt, hogy 2003/85/EK tanácsi irányelv – amely átvétele céljából került kiadásra a 23/2005. (III.2.) FVM rendelet 2021.04.21-től hatályon kívül került, így e dátumtól kezdve az 1.1.2. pontban felsorolt EU rendeletek az érvényesek. Az EU rendeletekkel kapcsolatosan az Európai Parlament weboldalán „Az európai uniós jog forrásai és hatálya” cím alatt az alábbiak olvashatóak:

„A rendeletek általános hatállyal bírnak, teljes egészében kötelezőek és közvetlenül alkalmazandók. A címzetteknek (magánszemélyeknek, tagállamoknak, uniós intézményeknek) maradéktalanul be kell tartaniuk őket. Hatálybalépésüktől (a bennük megállapított naptól vagy más esetben az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételt követő huszadik naptól) kezdve az összes tagállamban közvetlenül alkalmazandók, anélkül, hogy át kellene ültetni őket a nemzeti jogba.

A rendeletek az uniós jog egységes alkalmazását hivatottak elősegíteni minden tagállamban. Az olyan nemzeti jogszabályok helyébe lépnek, amelyek összeegyeztethetetlenek a rendeletben foglalt anyagi jogi rendelkezésekkel.”

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/6/az-europai-unios-jog-forrasai-es-hatalya>

A fentiekből az következik, hogy hazánkban az RSZKF tekintetében is az 1.1.2. pontban felsorolt EU rendeletekben foglaltak szerint kell eljárni, ezek az előírások elsődlegesek. Ezek közül a Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete tartalmazza az RSZKF-re és a többi A kategóriás betegségre vonatkozó részletes szabályozást. A 23/2005. (III.2.) FVM rendeletben foglaltak az egyes intézkedések esetén eljáró hatóságok meghatározása tekintetében irányadó, illetve azokban az esetekben kell figyelembe venni, amelyekről esetleg az EU rendeletek nem rendelkeznek, feltéve, hogy a magyar rendelet előírásai az EU rendeletekkel nem ellentétes.

1.1.4. Az eljáró illetékes hatóság meghatározása

A Korm. rendelet 13. §-a alapján a ragadós- száj és körömfájással kapcsolatos igazgatási intézkedések szempontjából a Kormány az Agrárminisztert, az Országos Főállatorvost, a Nébih-et, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró vármegyei kormányhivatalt és a vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatalát jelölte ki élelmiszerlánc-felügyeleti szervként. Ugyanakkor az országos RSZKF Készenlét Terv a gyakorlatban történő munkát segítő, annak lépéseit részletesen meghatározó dokumentum, ezért a Készenléti Tervben pontosan meg kell határozni azokat a szervezeti egységeket, munkaköröket, amelyek a feladatok gyakorlati megvalósításáért felelősek a Nébih, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró vármegyei kormányhivatal és a vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatala esetében. E meghatározások az irányítási láncolatról szóló 3. fejezetben, illetve a területei járványvédelmi intézményekről szóló 5. fejezetben találhatóak.

1.2. A jogszabályi felhatalmazás magában foglalja többek között:

1.2.1. Az RSZKF gyanújának bejelentési kötelezettségét

Az állat tulajdonosa, tartója, gondozója, valamint bárki, aki a betegséget vagy a betegség gyanúját észleli, vagy arról tudomást szerez, haladéktalanul köteles erről értesíteni az

állományt ellátó szolgáltató állatorvost vagy a hatósági állatorvost. Bejelentést lehet tenni közvetlenül a járási hivatalban a járási főállatorvosnak vagy a vármegyei főállatorvosnak is.

Ha az állományt ellátó szolgáltató állatorvos a betegség gyanújáról értesül, köteles haladéktalanul az érintett állatot/állatokat megvizsgálni, és ha a betegség gyanúját nem tudja kizárni, értesíteni a járási főállatorvost. A szolgáltató állatorvosnak a betegség helyhez kötése érdekében utasítani kell az állattartót, hogy a tüneteket mutató egyedek és a velük együtt tartott állatok az állomány többi egyedével nem érintkezhetnek, továbbá a telepről (udvarból) állat, állati termék, takarmány, alom, trágya és eszközök nem vihetők ki, valamint az ott tartózkodó személyek sem hagyhatják el. Az állattartó köteles ezeket az utasításokat betartani az Éltv vonatkozó rendelkezése értelmében.

A hatósági állatorvos, - ha a betegség gyanúját nem tudja egyértelműen kizárni – a gyanút jelenti a járási főállatorvosnak. Ezzel egyidejűleg a szolgáltató állatorvos által a betegség helyhez kötése érdekében elrendelt intézkedéseket felülvizsgálja, szükség esetén kiegészíti, illetve ilyen rendelkezések hiányban haladéktalanul elrendeli azokat. A járási főállatorvos amennyiben a gyanút kizárni nem tudja, jelenti azt a vármegyei főállatorvosnak. A vármegyei főállatorvos a gyanúról haladéktalanul jelentést tesz. A jelentést járványmentes időszakban a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Állategészségügyi, Állatvédelmi és Állatgyógyászati Igazgatóságának (ÁÁÁTI), az RSZKF kitörését követően pedig az Országos Járványvédelmi Központnak (OJK) kell megtenni. Az ÁÁÁTI vagy az OJK a jelentésről tájékoztatja az Országos Főállatorvost

1.2.2. Megfigyelési zárlat elrendelését

Amennyiben a járási főállatorvos a betegség gyanúját nem tudja kizárni a telepre (udvarra) megfigyelési zárlatot rendel el, továbbá a fertőzőtség megerősítésére vagy annak kizárására mintát vesz (vérminták és szövetminta (hólyagfal/hólyagtartalom) vagy ha nincsenek hólyagok akkor a szájból vett tamponminta), s ezt futár útján a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságának (ÁDI) budapesti laboratóriumába küldi. A megfigyelési zárlat magában foglalja az érintett állomány kategóriánkénti (korcsoport, hasznosítási irány) nyilvántartásba vételét, a fogékony állatok ki-, illetve beszállításának, az azokból származó termékek, illetve a betegség elhurcolására alkalmas anyagok és eszközök kiszállításának, továbbá a személy- és járműforgalom tilalmát,

1.2.3. Helyi zárlat elrendelését

Az RSZKF gyanújának laboratóriumi megerősítését követően a járási főállatorvos a betegséget megállapítja és a telepre (udvarra) helyi zárlatot rendel el. A helyi zárlatra vonatkozó intézkedések egyrészt magukba foglalják a megfigyelési zárlat esetében elrendelteteket, így az állatok, állati eredetű termékek és melléktermékek, takarmány, trágya és bármely ragályfogó tárgy kiszállításának tilalmát, másrészt fertőtlenítési kötelezettséget, a telep látogatottságának korlátozását.

1.2.4. Fertőzött és fertőzőtségre gyanús állatok leölését

Az RSZKF fertőzőtség megállapítását követően a járási főállatorvos elrendeli a helyi zárlat alatt álló (fertőzött) állattartó telep valamennyi fogékony állatának leölését. A leölést hatósági állatorvos felügyelete mellett kell végezni. A leölést a betegség klinikai

tüneteit mutató, illetve a laboratóriumi vizsgálatok alapján fertőzött egyedeket tartalmazó állatcsoportokkal kell kezdeni.

1.2.5. Az elhullott vagy leölt állatok hulláinak és fertőzőttség közvetítésére alkalmas anyagok ártalmatlanítását

Az elhullott vagy leölt állatok hulláit a kitöréssel érintett állattartó telepen vagy a telephez lehetőség szerint legközelebbi alkalmas helyen kell elásással vagy helyszíni égetéssel ártalmatlanítani. Ha a fertőzött telep közelében nincs az ártalmatlanításra megfelelő hely, akkor egy távolabbi területen történő elásás vagy az állati eredetű melléktermék feldolgozó üzembe történő szállítás a két lehetséges megoldás. A döntés meghozatalakor azt kell figyelembe venni, hogy minél kisebb távolságra kelljen szállítani leölt állatokat és az ártalmatlanítási kapacitás ne akadályozza az állomány minél gyorsabb leölését. A betegség behurcolásának feltételezett időpontját követően levágott egyedek húsát, illetve az állomány egyedeitől nyert szaporító anyagot fel kell kutatni és szintén ártalmatlanítani kell. Az ártalmatlanítás bármilyen módszerrel történik is, hatósági állatorvosi felügyelet mellett kell végezni.

A fentiekén túl minden, feltehetően vírussal szennyeződött anyagot és hulladékot (pl. takarmányt, almot, hígrágyát stb.) hatósági állatorvos felügyelete mellett olyan kezelésnek kell alávetni, amely biztosítja az RSZKF vírusának elpusztítását. A vírussal szennyeződött tárgyakat, eszközöket – ha fertőtlenítésük nem lehetséges – meg kell semmisíteni.

1.2.6. A leölt állatok és megsemmisített fertőzést közvetítő anyagok, eszközök, valamint tárgyak után járó állami kártalanítást

Az RSZKF gyanújának bejelentést követően vagy járványügyi intézkedés következtében elhullott, illetve a járványügyi intézkedésként leölt állatok, az ártalmatlanításra került, illetve megsemmisített termékek, anyagok, eszközök és tárgyak tulajdonosát állami kártalanítás illeti meg. Ezen kívül állami kártalanítás jár a járványügyi intézkedések eredményes végrehajtása érdekében határozattal aktív közreműködésre kötelezett természetes személynek vagy jogi személynek, illetve a határozattal igénybe vett földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz vagy anyag tulajdonosának. A leölt állatok és ártalmatlanításra került, illetve megsemmisített anyagok, eszközök vagy tárgyak esetében a kártalanítás alapja az állat, anyag, eszköz vagy tárgy forgalmi értéke. Az aktív közreműködésre kötelezés és a földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz vagy anyag határozattal történő igénybevétele esetében a kártalanítás mértéke az elvégzett feladathoz, illetve az igénybevétel idejéhez és mértékéhez, valamint a közreműködéssel okozott kárhoz – ide nem értve az elmaradt hasznot – igazodik. Az állami kártalanításhoz - ideértve az állati eredetű melléktermékek ártalmatlanná tételéhez szükséges pénzügyi fedezetet is - évente a központi költségvetésben – az Agrárminisztérium fejezetben külön alcímként – kell tervezni és biztosítani.

Nem jár kártalanítás:

- a.) az országba tilalom ellenére vagy szabálytalanul behozott állatokért valamint a tartásukkal kapcsolatos anyagokért, eszközökért és tárgyakért,
- b.) ha az állat betegsége gyanús állapotát az állattartó vagy az élelmiszer vállalkozó nem jelentette, illetve az előírt kötelezettségeket megszegte,
- c.) ha tulajdonátruházással szerzett állat betegségéről, fertőzőttségéről a tulajdonosnak az állat megszerzésekor tudomása volt,

- d.) ha a járványügyi intézkedésre az állattartó vagy élelmiszer-vállalkozás egyéb felróható magatartása miatt került sor,
- e.) a vadon élő állatokért, kivéve az engedéllyel befogott, legalább hat hónapja zárt körülmények között (vadasparkban, vadaskertben, vadfarmon) tartott vagy tenyésztett, továbbá a járványügyi intézkedésként diagnosztikai célból kilőtt vadat, és a védett állatokat;
- f.) trágyáért, alomért,
- g.) az állategészségügyi jogszabályok megsértésével tartott szállított, forgalmazott állatért és termékért.

A kártalanítási összeget a járási hivatal határozatban állapítja meg. A határozatban megállapított összeget a határozat jogerőre emelkedését követő 60 napon belül ki kell fizetni. Ha a kártalanítás összege meghaladja a nettó 5 millió forintot, a vármegyei kormányhivatal a járási hivatal által elbírált kártalanítási igényt felülvizsgálja és határozatban megállapítja a kártalanítás összegét.

1.2.7. A kitörés helye körüli területre vonatkozó korlátozó intézkedéseket

Védőkörzet: a betegség hatósági megállapítását követően a járási főállatorvos vagy a vármegyei főállatorvos (attól függően, hogy az RSZKF-re vonatkozó új, végrehajtási típusú rendelet alapján ez vármegyei vagy járási feladat lesz) védőkörzetet rendel el, amely nem lehet kisebb, mint a kitörés helye (fertőzött állattartó telep) körüli 3 km-es sugarú terület.

Megfigyelési körzet: a betegség hatósági megállapítást követően a vármegyei főállatorvos megfigyelési körzetet rendel el, amely nem lehet kisebb, mint a kitörés helye (fertőzött állattartó telep) körüli legalább 10 kilométer sugarú területnek azon részére, amely nem tartozik a védőkörzetbe.

További korlátozás alatt álló terület: Ha szükséges, az (EU) 2016/429 rendelet 64. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kritériumok szerint az OJK – az érintett vármegyei főállatorvossal vagy főállatorvosokkal való egyeztetést követően - további korlátozás alatt álló területeket hozhat létre a védőkörzetek és a megfigyelési körzetek körül vagy azok szomszédságában. A további korlátozás alatt álló terület pontos kiterjedését lehetőség szerint kockázatbecslés alapján kell meghatározni.

A zárlati intézkedésekről a járási főállatorvos és a vármegyei főállatorvos az érintett önkormányzatokat, állattartókat, a fogékony állatok tartásával, tenyésztésével kapcsolatban lévő vállalkozókat a helyben kialakult módon (hangos híradó, dobolás, média, stb.) értesíti.

A fogékony állatoknak és termékeiknek közúti forgalomban történő ellenőrzésére szükség esetén a rendőrhatalóság segítségét kell kérni.

1.2.8. A fertőtlenítést

A takarítási és fertőtlenítési munkálatokat hatósági állatorvos utasítása szerint és felügyelete mellett kell végrehajtani, és a végrehajtását dokumentálni kell. Csak olyan törzskönyvezett és az RSZKF vírusa ellen hatékony fertőtlenítő anyagok használhatók fel, amelyeknek állategészségügyi biocid termékként (fertőtlenítőszerként) történő forgalomba hozatalát engedélyezték. A fertőtlenítést jelen Készenléti Terv IV. mellékletében található Intézkedési Útmutatóban foglaltak szerint kell végrehajtani.

1.2.9. Vakcinázást, gyógykezelést

A ragadós száj- és körömfájás vakcinák felhasználására és hiperimmun szérumok alkalmazására csak az országos főállatorvos kezdeményezésére az EU Bizottság engedélyével kerülhet sor. A döntésnek megfelelően a vakcinázás lehet:

- sürgősségi védővakcinázás, vagy
- sürgősségi szupresszív vakcinázás.

1.2.10. Fertőzött terület elrendelését

Fogékony vadon élő állatokban történt megállapítás fertőzött terület elrendelését teszi szükségessé.

1.2.11. Jogi személy vagy természetes személy aktív közreműködésre kötelezését

Az Éltv rendelkezése értelmében az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv állatbetegség megelőzése, megállapítása, továbbterjedésének megakadályozása, kártételének csökkentése, felszámolása érdekében, továbbá a betegség természetéhez és elterjedtségéhez mérten a járványügyi intézkedés eredményes végrehajtása érdekében természetes személy vagy jogi személy aktív közreműködésre kötelezését rendelheti el. Ennek megfelelően szolgáltató állatorvosok, vadászok vagy egyéb természetes személyek aktív közreműködésére is lehetőség van. Az Éltv értelmében az államtól kártalanításra jogosult az aktív közreműködésre kötelezett természetes személy vagy jogi személy, amennyiben a kötelezésre kifejezetten az erre irányuló határozat alapján került sor.

1.2.12. Földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag igénybevételét, használatát

Az Éltv rendelkezése értelmében az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv állatbetegség megelőzése, megállapítása, továbbterjedésének megakadályozása, kártételének csökkentése, felszámolása érdekében, továbbá a betegség természetéhez és elterjedtségéhez mérten a járványügyi intézkedés eredményes végrehajtása érdekében földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag igénybevételét, illetve használatát rendelheti el.

1.3. Különleges intézkedések rendkívüli élelmiszerlánc-eseménykor

1.3.1. Az Éltv 28. § d) pontja alapján a miniszter az élelmiszerlánc-felügyelet területén nagy nemzetgazdasági kárral fenyegető vagy közegészségügyi szempontból veszélyes állatbetegségek felszámolására állami pénzeszközökkel támogatott, az állatállományoknak a betegségtől való mentesítésére országos programot, valamint a betegség előfordulásának felmérésére ellenőrző, illetve monitoring-vizsgálati programot rendelhet el.

1.3.2. Az Éltv 52. § (3) bekezdésében foglaltak szerint nagy gazdasági kárral fenyegető, illetve nemzetközi kereskedelmet akadályozó fertőző állatbetegség kitörésekor - amennyiben azt a fertőző állatbetegség rendkívüli veszélye indokolja - a miniszter megtilthatja az élő állat, állati eredetű termék és élelmiszer, takarmány, továbbá járványos állatbetegség terjesztésére alkalmas egyéb áru Magyarország területéről történő kiszállítását, behozatalát, illetve a betegség terjedésének megállításához, valamint a betegség felszámolásához szükséges állat-járványügyi intézkedéseket fogantatosíthat.

- 1.3.3. A miniszter az Éltv 28. § c) pontja alapján a járványügyi helyzet függvényében kezdeményezheti a térítés ellenében történő közcélú munkavégzés, a létesítmény, a szállító-, növényvédő és más eszközök, valamint anyagok igénybevétele, továbbá a rendvédelmi szervek közreműködésének elrendelését.
- 1.3.4. A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 16. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében a miniszternek az Éltv 28. § a)-d) pontjában, 52. § (3) bekezdésében, valamint 71. § (1) bekezdésében leírt feladatait átruházott hatáskörben az országos főállatorvos gyakorolja.
- 1.3.5. Az Éltv 42. § (4) bekezdése szerint az országos főállatorvos rendkívüli élelmiszerlánc-eseményre vonatkozóan állatjárványügyi intézkedést tartalmazó határozatot hozhat, amely határozatot a minisztérium hivatalos lapjában, honlapján, valamint a nemzeti hírügynökségen keresztül kell közzétenni. E felhatalmazás alapján írhatja elő határozatban az országos főállatorvos az RSZKF megelőzésére és leküzdésére vonatkozó részletes szabályokat, illetve RSZKF Mentésítési Tervet adhat ki.
- 1.3.6. Járványveszély esetén az illetékes élelmiszerlánc-felügyeleti szerv elrendelheti szolgáltató állatorvosok közcélú igénybevétele.

2. fejezet

Pénzügyi fedezet

2.1 Az RSZKF kitörésével kapcsolatban felmerült és igazolt költségeket az állam – a vonatkozó jogszabályokban meghatározott részletes szabályok szerint – fedezi, illetve megtéríti. A kormány a költségek fedezetét az éves költségvetésben, a Agrárminisztérium fejezetében elkülönített célleírányzattal (Állat-, növény- és GMO-kártalanítás alcím), illetve szükség esetén külön intézkedéssel biztosítja.

2.2. A kiadások főbb területei:

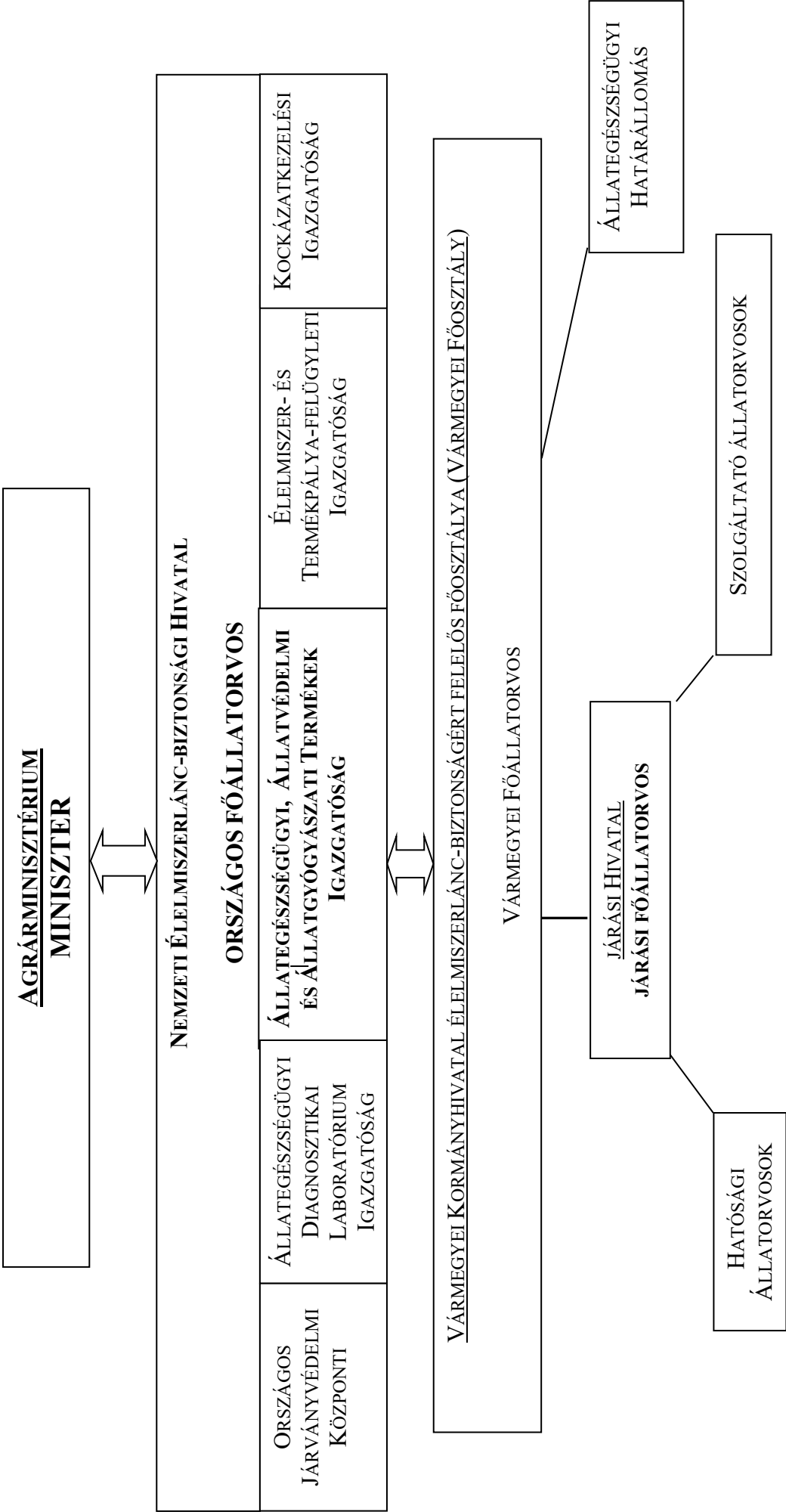
- Rendes működésen kívüli, az RSZKF kitörése miatt felmerült bérköltség és dologi költség;
- Vásárolt berendezések és fogyóeszközök költségei;
- A leölés, az ártalmatlanítás, fertőtlenítés költségei;
- Az elhullott és leölt állatok, illetve megsemmisített tárgyak és eszközök után fizetett állami kártalanítási költségei;
- Igénybe vett földterület, jármű, épület, berendezés, eszköz és anyag költsége;
- Jogi személyek és természetes személyek aktív közreműködésre kötelezésének költségei.
- Közcélú munkavégzés költségei;
- Fegyveres erők és rendvédelmi szervek költségei.

3. fejezet

Irányítási láncolat

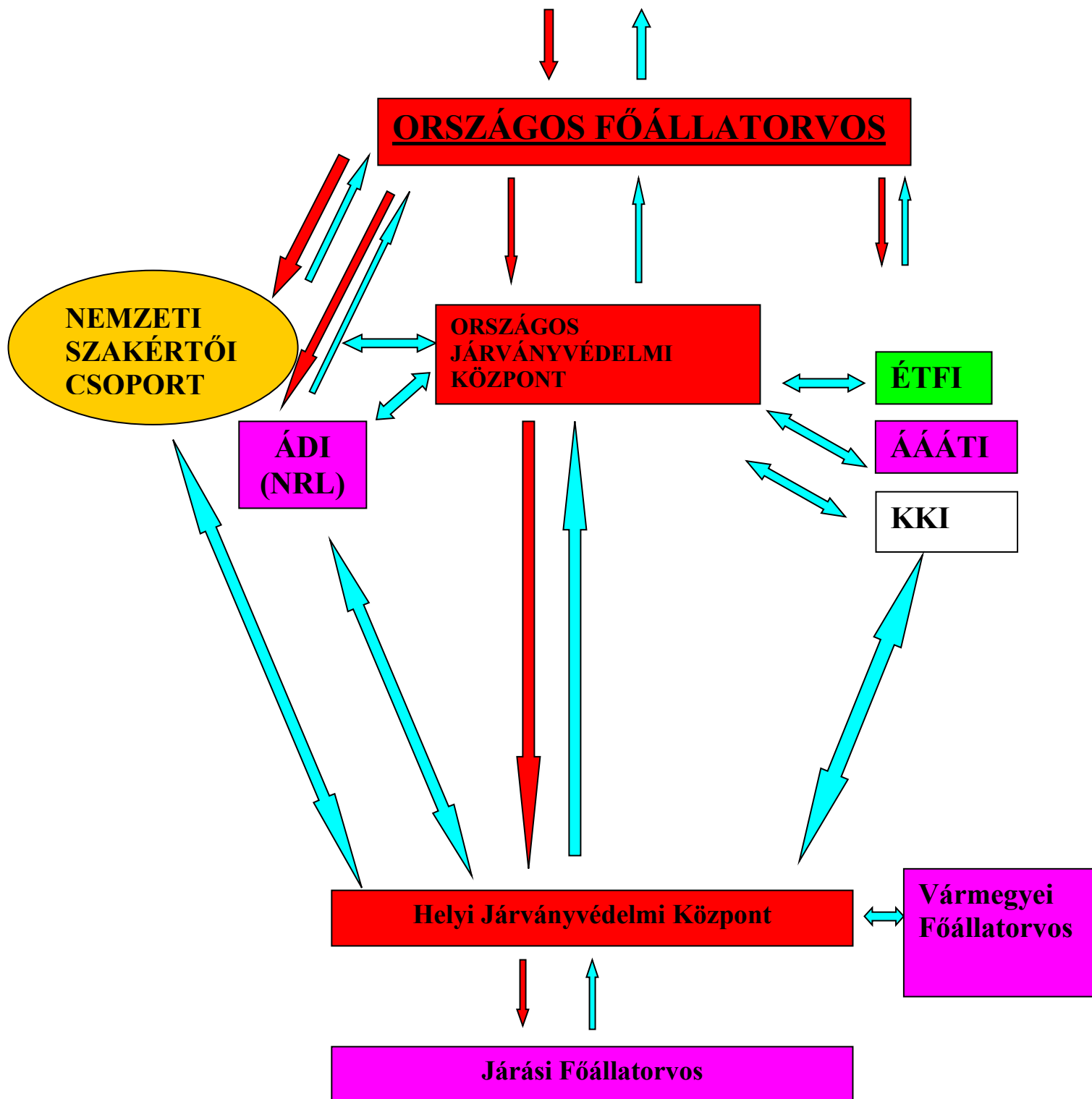
- 3.1. Az RSZKF megelőzését és leküzdését az Agrárminiszter az Országos Főállatorvos (OFÁ) útján irányítja. A szomszédos országok országos főállatorvosaival való kapcsolattartás az OFÁ feladatkörébe tartozik.
- 3.2. Az OFÁ járványmentes időszakban az RSZKF megelőzésére irányuló tevékenységét a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) Állategészségügyi, Állatvédelmi és Állatgyógyászati Termékek Igazgatósága (ÁÁÁTI) keresztül végzi. A feladat ellátása során az ÁÁÁTI együtt működik a Nébih-en belül az Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatósággal, Élelmiszer- és Termékpálya-felügyeleti Igazgatósággal (ÉTFI), és a Kockázatkommunikációs Igazgatósággal (KKI), valamint a járványmentes időben is működő Országos Járványvédelmi Központtal (OJK) is.
- 3.3. Járványkitörést követően a betegség felszámolását az OFÁ az Országos Járványvédelmi Központ (továbbiakban: OJK) útján irányítja (lásd 4. fejezet és *I. melléklet*). Az OJK a helyi járványvédelmi központok munkáját közvetlenül irányítja. Azokban az esetekben, amikor az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) szerint határozatot vagy végzést kell hozni, akkor azt az OJK vezetője az OFÁ nevében kiadmányozza.
- 3.4. A helyi (vármegyei) járványvédelmi feladatokat járványmentes időszakban az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró vármegyei kormányhivatalok élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztályai látják el. Ezek elnevezése országosan nem egységes, a pontos elnevezéseket a *II. melléklet* tartalmazza.
- 3.5. A betegség kitörését követően a betegség felszámolását a helyi járványvédelmi központ irányítja. Azokban az esetekben, amikor az Ákr. szerint határozatot vagy végzést kell hozni, akkor azt a helyi járványvédelmi központ (továbbiakban: HJK) vezetője a vármegyei kormányhivatal kiadmányozási szabályzatában foglaltak szerint átruházott hatáskörben kiadmányozza.
- 3.6. A betegség hatósági megállapítását megalapozó laboratóriumi vizsgálatok elvégzése az Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságának (továbbiakban: ÁDI) a feladata. Az adott területen történő első megállapításhoz a Nemzeti Referencia Laboratórium, az ÁDI budapesti laboratóriumának megerősítő vizsgálata szükséges.
- 3.7. A betegség hatósági megállapítása a vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatalán belül a járási főállatorvos feladata.
- 3.8. A betegség felszámolását a Nemzeti Szakértői Csoport segíti.
- 3.9. Több kitörés megerősítését követően szükség lehet Operatív Törzs felállítására, amely az Agrárminiszteren, az Országos Főállatorvoson, az Országos Járványvédelmi Központon, a Nébih egyéb érintett részlegein, a helyi Járványvédelmi Központon (vagy központokon) kívül magában foglalja a rendőrséget, a katasztrófavédelmet és a vízügyi hatóságot is.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT INTÉZMÉNYRENDSZER

UTASÍTÁSI ÉS INFORMÁCIÓS LÁNCOLAT RSZKF KITÖRÉST KÖVETŐEN

Agrárminiszter

UTASÍTÁS:

INFORMÁCIÓ:

4. fejezet

Országos Járványvédelmi Központ (OJK)

4.1 Az Országos Főállatorvos (OFÁ) a betegség leküzdését az OJK működtetésével biztosítja. Az OJK járványmentes időszakban is működik, amelyhez szükséges helyet és eszközöket a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal biztosítja.

4.2 Az OJK feladatai:

- A járványkitörést követően irányítja a járványvédelmi stratégiát.
- A járványügyi helyzetről és a megtett intézkedésekről, valamint a felmerülő költségekről folyamatosan tájékoztatja az országos főállatorvost.
- Javaslatot tesz a sürgősségi szupresszív, vagy a sürgősségi védővakcinázásra az országos főállatorvosnak.
- Irányítja a helyi járványvédelmi központok munkáját.
- Kapcsolatot tart a Nemzeti Referencia Laboratórium szerepét betöltő Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatósággal (ÁDI), az Állategészségügyi, Állatvédelmi és Állatgyógyászati Termékek Igazgatósággal (ÁÁÁTI), Élelmiszer- és Termékpálya-felügyeleti Igazgatóság (ÉTFI), és a Kockázatkommunikációs Igazgatósággal (KKI), valamint országos szinten a védekezésbe esetlegesen bevont egyéb szervezetekkel (pl. rendőrség, katasztrófa védelem, vízügyi hatóság).
- Naprakész nyilvántartást vezet az országban megerősített kitörésekről, a védő- és megfigyelési körzetekről, valamint szükség esetén elrendeli a további korlátozás alatt álló területet.
- A helyi járványvédelmi központok kérésére javaslatot tesz az OFÁ számára szakemberek kirendelésére a betegséggel nem érintett vármegyékből.
- Az egész országban felügyeli az RSZKF megelőzésével és felderítésével kapcsolatos intézkedések végrehajtását.
- Intézkedik a fogékony állatok mozgásának, szállításának fokozott ellenőrzéséről, szükség esetén korlátozásáról, előterjesztést tehet harmadik országokból fogékony állatok behozatalának tilalmára, illetve állati termékek behozatalának korlátozására, illetve tilalmára.
- Jelentést készít az Európai Unió Bizottságának és az Állategészségügyi Világszervezet (WOAH) részére.
- Kapcsolatot tart a rendészeti és katasztrófavédelmi szervezetekkel.
- Tájékoztatja az elektronikus és írott sajtót.
- Munkaidőn kívüli időszakra és munkaszüneti napokra ügyeletet szervez.
- Eseménynaplót vezet.

4.3 OJK elhelyezése:

Az OJK elhelyezésére és elérhetőségére vonatkozó információk az I. mellékletben találhatóak.

4.4 Az OJK részére az alábbiakat kell biztosítani:

- Megfelelő helyiséget a személyzet elhelyezésére.

- A távközlési eszközöket, beleértve telefonokat (mobil), fénymásolókat, számítástechnikai eszközöket, számítógép hálózatot.
- Országos és vármegyei térképeket, elsősorban elektronikus formában.
- Az RSZKF-re fogékony tartott állatok közül a háziállatokat tartó állattartó telepekre és azok állatlétszáma, vágóhidakra, húsfeldolgozókra, hűtőházakra és állati eredetű melléktermékeket feldolgozó üzemekre, valamint mindezek területi elhelyezkedésére vonatkozó országos adatbázist.
- Az országban található és az RSZKF-re fogékony állatokat tartó, a vonatkozó jogszabályok szerint engedélyezett állatkertekre és vadasparkokra vonatkozó adatbázist.
- A vadgazdálkodási egységekre vonatkozó országos adatok, ideértve minden vadgazdálkodási egység esetében a fogékony vadon élő állatok állatfajonkénti becsült létszámát is.
- Azon hatóságok és egyéb szervezetek címjegyzékét, melyeket a járványkitörésekről értesíteni kell.
- Országos médiák címlistáját.
- Azon személyek (állatorvosok) címlistáját, akik az OIE korábbi "A" listáján szereplő betegségek leküzdésében gyakorlati tapasztalatot szereztek (feltüntetve nyelvismeretüket és továbbképzésen való részvételüket), akik igénybe vehetők a nemzeti szakértői csoportban vagy a HJK-hoz kirendelhetők.

4.5 Az OJK személyi állománya:

- Vezetője a járványügyi igazgatás területén kiemelkedő gyakorlattal rendelkező állatorvos
- 2-4 fő megfelelő igazgatási gyakorlattal rendelkező állatorvos
- Egyéb - vadgazdálkodási, élelmiszerhigiéniai, térképész, informatikus – szakemberek (szükség esetén)
- Technikai segéderő (szükség esetén)
- Adminisztrátorok (szükség esetén)

5. fejezet

Területi járványvédelmi intézmények

- 5.1. Az RSZKF járványtól mentes időszakban az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági ügyekért felelős főosztálya (továbbiakban: vármegyei főosztály) ellátja az 5.1.1-5.1.10 pontokban felsorolt feladatokat.
 - 5.1.1. Gondoskodik járványmentes időszakban a járványvédelem magas szinten tartásáról.
 - 5.1.2. Elkészíti a vármegye készenléti tervét.
 - 5.1.3. Gondoskodik az állattartók képzéséről, az állatorvosok betegséggel kapcsolatos továbbképzéséről.
 - 5.1.4. Megszervezi a vármegyei szimulációs gyakorlatokat.
 - 5.1.5. Gondoskodik a járványvédelemhez szükséges eszközök, anyagok tartalékolásáról.
 - 5.1.6. Feladata a járási főállatorvosoknak és a hatósági állatorvosoknak a járványvédelemhez szükséges alapvető eszközökkel, anyagokkal való ellátása.
 - 5.1.7. Gondoskodik a járási főállatorvosok és a hatósági állatorvosok mintavételi eszközökkel és bonceszközökkel való ellátásáról.
 - 5.1.8. Megszervezi az állatorvosok kommunikációs rendszerét, biztosítja az ehhez szükséges eszközöket.
 - 5.1.9. Gondoskodik megfelelő fertőtlenítő kapacitásról, fertőtlenítő anyagot készletez.
 - 5.1.10. Munkaidőn kívüli időszakra és munkaszüneti napokra ügyeletet szervez.
 - 5.1.11. Az RSZKF járványtól mentes időszakban a vármegyei főosztályon belül a fentieket - a vármegyei főállatorvos irányításával - az állategészségügyi és járványügyi feladatokért felelős osztály hajtja végre. A vármegyei főosztályok listáját a *II. számú melléklet* tartalmazza.
- 5.2. Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) létrehozása
 - 5.2.1. Az RSZKF megállapítását követően az OFÁ rendeli el a HJK létrehozását, azon vármegye/megyék esetében, ahol az RSZKF-t megállapították. Az OFÁ akkor is elrendelheti a HJK felállítást, ha a vármegye területét a szomszédos megyében vagy tagországban elrendelt területi korlátozó intézkedések érintik. A HJK személyi és tárgyi feltételeit az vármegyei kormányhivatal köteles biztosítani.
 - 5.2.2. A HJK vezetőjét és tagjait a vármegyei főállatorvos javaslatára a főispán nevezi ki. A feladatra alkalmas vármegyei szakemberek névsorát a vármegyei készenléti tervnek tartalmaznia kell. A HJK vezetőjét és tagjait a főispán megbízólevéllel látja el. A szakemberek felkészültségüknek olyannak kell lenni, hogy a járványkitörést követően a HJK az 5.3.3. pontban foglalt feladatait el tudja látni. A HJK tagjai a betegség megszűntéig más tevékenységgel, csak akkor foglalkozhatnak, ha az az RSZKF megelőzésével és leküzdésével kapcsolatos feladataikat nem hátráltatja.
 - 5.2.3. A vármegyei készenléti tervnek tartalmaznia kell a HJK helyiségeit, eszközeit, kommunikációs eszközeit, járműveit, fogyóeszközeit.
 - 5.2.4. A vármegyei készenléti tervben rögzíteni kell, mely tevékenységet kivel kívánják szerződéses szolgáltatás keretében rendezni.
 - 5.2.5. A HJK részére biztosítania kell:

- a tartott állatok közül az RSZKF-re fogékony háziállat fajokat tartó állattartó telepek listáját és naprakész adatokat a fogékony állatlétszámról,
- a vármegyében található és az RSZKF-re fogékony állatokat tartó, a vonatkozó jogszabályok szerint engedélyezett állatkeretekre és vadasparkokra vonatkozó adatbázist,
- a vadgazdálkodási egységekre vonatkozó vármegyei adatok, ideértve minden vadgazdálkodási egység esetében a fogékony vadon élő állatok állatfajonkénti becsült létszámát is,
- vadászatra jogosultak listáját,
- vágóhidak, húszemek listáját,
- állati eredetű melléktermék feldolgozók listáját,
- élőállatkereskedők listáját,
- a szállító eszközökkel, földmunka gépekkel rendelkezők listáját,
- a vármegye és a települések térképét, elsősorban elektronikus formában,
- a szükséges nyomtatványokat.

5.2.6. A HJK részére az 5.2.5. pontban foglaltakat a vármegyei kormányhivatal biztosítja.

5.2.7. A HJK-t az OJK irányítja és ellenőrzi.

5.3 A HJK feladatai

5.3.1. A HJK

- irányítja a járványügyi nyomozást,
- felügyeli az állatok leölését és ártalmatlanítását,
- jóváhagyja a takarítási és fertőtlenítési tervet,
- az elásási helyszíneket egyezteti a környezetvédelmi hatósággal
- javaslatot tesz a védőkörzet, a megfigyelési körzet területére, valamint a további korlátozás alatt álló terület elrendelésére
- elrendeli és irányítja a korlátozás alatt álló területeken az állományok nyilvántartásba vételét és aktív surveillance program végrehajtását (az állományok szűrését), ellenőrzi a zárlati intézkedések betartását,
- együttműködik a Nemzeti Szakértői Csoporttal,
- eseménynaplót vezet,
- folyamatosan jelent a vármegyei főállatorvosnak és az OJK-nak,
- kapcsolatot tart a vadászati hatósággal
- kapcsolatot tart a tájegységi fővadászokkal
- kapcsolatot tart a vármegyei rendőrfőkapitánysággal,
- szükség szerint segíti a kapcsolattartást a helyi médiával,
- folyamatos szolgálatot szervez (ügyelet, készenlét).

5.3.2. A HJK feladatait a vármegyei főosztály és a járás apparátusával, valamint kirendelt állatorvosokkal hajtja végre

5.4. A HJK személyzete:

- Vezetője a járványügyi igazgatás területén nagy gyakorlattal rendelkező állatorvos (a vármegyei készenléti tervben meg kell nevezni az e feladatra javasolt személyt vagy személyeket!)

- Állatorvos tagjai (2-3 fő, a vármegyei készenléti tervben meg kell nevezni az e feladatra javasolt személyt vagy személyeket!)
- Kísérő személyzet (gépkocsi vezető, adminisztrátor: a vármegyei készenléti tervben meg kell nevezni az e feladatra javasolt személyt vagy személyeket!)

6. fejezet

Nemzeti Szakértő csoport

- 6.1 Az OFÁ az állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző szolgálat fertőző betegségek megelőzésében és leküzdésében jártas igazgatási és laboratóriumi szakembereiből, továbbá szükség esetén oktatással vagy kutatással foglalkozó állatorvosokból, virológusokból vagy biológusokból, vadgazdálkodási illetve egyéb szakemberekből folyamatosan működő nemzeti szakértői csoportot (továbbiakban: szakértői csoport) hoz létre. A szakértő csoport megfelel az AHL 43. cikke értelmében felállítandó operatív szakértői csoportnak. A szakértői csoport feladata, hogy szakmai háttérrel biztosítson az RSZKF megelőzéséhez, szükség esetén leküzdéséhez, különös tekintettel a leküzdés során alkalmazandó eljárások tökéletesítésére és továbbfejlesztésére.
- 6.2 Járványkitörés esetén az OFÁ a lehető legrövidebb idő alatt összehívja a szakértői csoportot azért, hogy az a járványügyi helyzet ismeretében elemezze a meghozott intézkedéseket és szükség esetén javaslatot tegyen azok módosításra vagy kiegészítésére. A Szakértői Csoport a munkát egy – vagy szükség esetén – több ülésen és szakmai megbeszélésen végzi el. A szakértői csoport a hatékony munkavégzés érdekében akciócsoportokat, illetve munkacsoportokat is létrehozhat, amelyek két szakértői csoport ülés között szakértői támogatást nyújtanak OFÁ-nak, az OJK-nak és a HJK-nak.
- 6.3 A szakértői csoport az ülésen kialakított véleményéről – szavazást követően - határozati javaslatokat hoz, amelyet aláírásával a szakértői csoport vezetője hitelesít. Az akciócsoportok, illetve munkacsoportok ülésein hozott megállapításokat szintén a szakértői csoport vezetője foglalja írásba. Az akciócsoportok, illetve munkacsoportok a szakértői csoporthoz hasonlóan határozati javaslatot is hozhatnak.
- 6.4 A szakértői csoport ülésein az alábbiakra tér ki:
- 6.4.1. Állattartó telepen és egyéb létesítményben (ideértve a vadfarmot, de a vadasparkot és állatkerteket is) történt kitörés esetében
- 6.4.1.1. A HJK-tól kapott tájékoztatás alapján
- a fertőzött telep helyére és a közvetlen környezet fogékony állatállományaira,
 - a fertőzött telepen tartott fogékony fajokra és azok állatlétszáma, korcsoportos bontásban,
 - a telepen alkalmazott tenyésztési módszerre,
 - a telepen található nem fogékony állatok fajára és számára,
 - a fertőzött telepről mennyi és milyen mintát küldtek már az ÁDI-ba beleértve a vizsgálatok eredményét is
 - elhullott állatok számára
 - a járványügyi nyomozás eredményére
- 6.4.1.2. A kapott adatok függvényében és azok elemzést alapján szakmai véleményt alakít ki, különösen az alábbiakra vonatkozóan
- a fertőzés valószínű eredete,
 - a fertőzés behurcolásának feltételezhető időpontja,

- a fertőzés veszélyének leginkább kitett telepek,
- a járványügyi nyomozás eddigi állása, ezzel kapcsolatos további intézkedések,
- a további mintavétel szükségességéről, illetve módjáról, beleértve aktív (célzott) surveillance program bevezetését,
- a betegség tovaterjedésének megakadályozására már megtett, valamint a további szükséges intézkedésekre,
- állati hullák, az egyéb állati eredetű melléktermékek és termékek, takarmányok, alomanyagok, valamint az egyéb telepeken maradt anyagok ártalmatlanításának módjára.

6.4.2. Vadon élő fogékony állatokban történt megállapítás esetén (ideértve a vadaskertben tartott állatokat is)

- a járványhelyzet alapján a fertőzött terület meghatározására figyelemmel a kockázatelemzés eredményére,
- a fertőzött területen a vonatkozó jogszabályokban előírtakon túl alkalmazandó intézkedésekre, amelyek magukban foglalhatják a betegségre fogékony állatok és egyéb fajok vadászatának felfüggesztését, vagy korlátozását, elsősorban a megállapított esetek közvetlen környezetében,
- a járványügyi helyzetnek megfelelően a betegségtől való mentesítésre vonatkozó terv (Mentesítési terv) összeállításával kapcsolatos javaslatokra, különös tekintettel azokra az intézkedésekre, amelyek elősegíthetik a betegség felszámolását, így az állomány gyérítést szolgáló diagnosztikai kilövésre, az elhullott és diagnosztikai kilövés során kilőtt állatok testének ártalmatlanításra;
- fertőzött területen végrehajtandó megerősített passzív surveillance és aktív (célzott) surveillance program szabályaira és végrehajtására.

6.5 A szakértői csoport összetétele

Vezetője:

- az OFÁ által kijelölt – kiemelkedő szakmai ismeretekkel és járványügyi igazgatási gyakorlattal rendelkező – állatorvos.

Tagjai:

- az OJK képviselői,
- a Nébih ÁDI képviselői,
- a Nébih ÁÁÁTI képviselője,
- a Nébih KKI képviselője,
- a területi korlátozásokkal érintett vármegyei főállatorvosok és a HJK vezetők,
- a fogékony fajok tartásával foglalkozó érdekképviselők képviselői, a vadon élő állatokban történt megállapítás esetén vadgazdálkodással kapcsolatos érdekképviselők képviselői is,
- kiemelkedő szakmai ismeretekkel és járványügyi igazgatási ismeretekkel rendelkező állatorvosok,
- oktatással vagy kutatással foglalkozó állatorvosok, biológusok, vadbiológusok vagy egyéb szakemberek.

- 6.6 A szakértői megbízás lehet szavazati jogú vagy tanácskozási jogú állandó szakértői felkérés.
- 6.7 A szavazati joggal rendelkező állandó szakértők feladatukat első sorban szakmai tudásuk, a Szakértői Csoportban korábban végzett munkájuk és nem jelenlegi beosztásuk alapján látják el. A szavazati joggal rendelkező állandó szakértők üléseken való részvétele elvárt, helyettesítésükre akadályoztatásuk (pl. betegség, távollét) esetén sincs lehetőség.
- 6.8 A tanácskozási joggal rendelkező állandó szakértők szerepe fontos, de minden ülésen való részvételük - távollétüknek a szakértői csoport vezetője felé való jelzése esetén - nem elvárás és így helyettesítésükre nincs szükség.
- 6.9 A szakértői csoport - valamint a szakértői csoporton belül létrehozott akciócsoportok, munkacsoportok – üléseinek megszervezése és az ülések vezetése, illetve koordinálása a szakértői csoport vezetőjének a feladata. A szakértői csoport vezetőjének feladataihoz tartozik továbbá a szakértői csoport képvisellete két ülés közötti időszakban.
- 6.10 Az üléseket jelenléti formában vagy webkonferencia formájában tartják. A jelenléti ülések helyszínét és a szükséges technikai feltételeket a Nébih biztosítja.
- 6.11 Szükség esetén a szakértői csoport tagjai az OFÁ megbízásából továbbképző értekezleteket és tanfolyamokat tarthatnak.
- 6.12 A Szakértői Csoport működési költségeit és vezetőjének díjazását a Nébih biztosítja. A Szakértői Csoport tagjai tiszteletdíjban részesülhetnek, amelynek mértékéről az OFÁ dönt.

7. fejezet

Nemzeti referencia laboratórium

- 7.1. Magyarország Agrárminisztériuma a ragadós száj- és körömfájás (RSZKF) és a hólyagképződéssel járó egyéb állatbetegségek laboratóriumi vizsgálatára nemzeti referencia laboratóriumként (NRL) a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságát jelölte ki. Cím: 1149 Budapest, Tábornok u. 2.
- 7.2. A nemzeti referencia laboratórium elsődleges feladata az RSZKF, valamint a hólyagok képződésével járó egyéb állatbetegségek megállapítása vagy kizárása. Az RSZKF vírus megjelenésének hivatalos megerősítése után az NRL felveszi a kapcsolatot az Európai Unió Referencia Laboratóriumával (EURL), ezzel párhuzamosan meghatározza a kitörést okozó vírustörzs szerotípusát. Az EURL-el történő egyeztetés után a törzseket kiküldi az EURL-be, ahol elvégzik a vírus további elemzését és a vírus antigénjeinek referencia vakcina törzsekkel való összehasonlítását. Emellett az NRL is elvégzi vagy hazai laboratóriumban elvégezteti a kimutatott vírustörzsek szekvenálását (lásd még a betegséggel kapcsolatos kockázatbecslésről szóló 16. fejezet 16.5 pontját).
- 7.3. A nemzeti referencia laboratórium működésének biztonsági, személyi és tárgyi feltételeit a Nébih biztosítja.
- 7.4. A referencia laboratóriumnak készleten kell tartani:
- az RSZK vírus valamennyi szerotípusának élő referencia törzsét,
 - vírusok elleni antiszérumokat,
 - a vírustörzsek szaporítására szolgáló sejtkultúrákat
 - a vírus diagnosztikájához szükséges tesztek (PCR és ELISA tesztek).
- 7.5. Az RSZKF NRL valamennyi fertőző és fertőzésre gyanús anyagot a 3-as biológiai biztonsági fokozatú laboratóriumban vizsgál. Az NRL évente részt vesz az RSZKF EURL által szervezett körvizsgálatokban. Ezek során mind az RSZKF vírusának kimutatására szolgáló (antigént és/vagy nukleinsavat kimutató módszerekkel) mind az RSZKF vírussal szemben termelődött ellenanyagok meghatározására irányuló vizsgálatokban (ELISA, VN teszt) szerzett jártasságot bizonyítani kell.
- 7.6. A nemzeti referencia laboratóriumnak alkalmasnak kell lenni a nagyszámú szerológiai vizsgálat elvégzésére.
- 7.7. A nemzeti laboratórium olyan ügyeleti, készenléti szolgálatot szervez, mely lehetővé teszi a minták munkaidőn kívüli fogadását és feldolgozását.
- 7.8. A nemzeti referencia laboratórium a vizsgálatok eredményéről haladéktalanul tájékoztatja az ÁDI Titkárságát, amely értesíti:
- a beküldő Vármegyei Kormányhivatalt,
 - az Országos Járványügyi Központot,
 - az országos főállatorvost.
- 7.9. Uniós referencia laboratórium

Az ANSES (Franciaország) & CODA-CERVA (Belgium) konzorcium, amelynek tagjai a francia Nemzeti Élelmiszer-, Környezet- és Munkabiztonsági Ügynökség (ANSES) állategészségügyi laboratóriuma, Maisons-Alfort, Franciaország, valamint az Állatgyógyászati és Agrokémiai Kutatóközpont (CODA-CERVA), Uccle, Belgium
<https://eurl-fmd.anses.fr/en/minisite/lrue-fievre-aphteuse/welcome-website-europeanunion-reference-laboratory-foot-and-mouth>

- 7.10. A mintavételi edényeket, tartályokat a Vármegyei Kormányhivatalok részére az NRL biztosítja olyan mennyiségben, hogy a Vármegyei Kormányhivatal ezekkel valamennyi járási hivatalt el tudja látni.

8. fejezet

Humán erőforrások

- 8.1. A vármegyei főosztály nyilvántartja azokat a vármegyében dolgozó állatorvosokat, akik az RSZKF leküzdésében igénybe vehetők. E nyilvántartást a vármegyei főállatorvos az OJK-nak elektronikus úton megküldi.
- 8.2. Járványveszély esetén a szolgáltató állatorvosokat elsősorban az Éltv 51. § (3) bekezdésének q) pontja alapján aktív közreműködésre vonatkozó határozattal kell kirendelni. Ezen felül lehetőség van még az illetékes vármegyei főállatorvos által elrendelt közcélú munkavégzésre is, az Éltv 53. § (3) bekezdés szerint – a Magyar Állatorvosi Kamarával kötött - megállapodás alapján, díjfizetés és költségtérítés ellenében. A szolgáltató állatorvos a közcélú igénybevételnek köteles eleget tenni, amelynek végrehajtása során közfeladatot lát el, és a hatósági állatorvost megillető védelemben részesül.
- 8.3. A járványügyi intézkedések végrehajtásához szükséges segéderőt is elsősorban az Éltv 51. § (3) bekezdésének q) pontja alapján aktív közreműködésre vonatkozó határozattal kell kirendelni. Ezen felül a HJK javaslatára a vármegyei kormányhivatal vagy a járási hivatal a munkaügyi szabályok betartása mellett közvetlenül alkalmazhat, vagy munkaerő közvetítéssel foglalkozó szervezettől igényelhet ilyen személyeket, ha ennek fedezete biztosított.
- 8.4. A kirendelt szakemberek és az alkalmazott segéderő költségeinek elszámolását a vármegyei kormányhivatal illetékes részlege végzi. Az aktív közreműködés esetén, az Éltv 55. § (1) bekezdése c) pontja értelmében az államtól kártalanításra jogosult az 51. § (3) bekezdés q) pontjában meghatározott jogi személy, illetve természetes személy, amennyiben a kötelezésre kifejezetten az erre irányuló határozat alapján került sor.

9. fejezet

Az RSZKF-re vonatkozó intézkedési útmutató, kérdőív a járványügyi nyomozáshoz, a vakcinázásra vonatkozó iránymutatások, illetve a további mellékletek

- 9.1. Az RSZKF járvány leküzdésére érvényben lévő utasítások teljes köre megtalálható a *IV. mellékletként* csatolt Intézkedési Útmutatóban.
- 9.2. A járványügyi nyomozásnál használandó kérdőív a *V. mellékletben* található.
- 9.3. Az RSZKF elleni vakcinázásra vonatkozó iránymutatások nem az Intézkedési Útmutatóban, hanem a 12. fejezetben és a *VI. mellékletben* találhatóak.
- 9.4. A betegség megerősítést követő időszakban történő állatszállításokra, állati eredetű termékek és melléktermékek, valamint takarmányok és egyéb anyagok szállítására vonatkozó útmutatót a *VII. melléklet* tartalmazza.
- 9.5. A fogékony állományok klinikai vizsgálatára vonatkozó vizsgálati lap a *VIII. mellékletben* található
- 9.6. A különböző gyakorisági, illetve szeroprevalencia szintek esetén a minimális mintaszám meghatározása szolgáló táblázatot a *IX. melléklet* tartalmazza.
- 9.7. A ragadós száj és körömfájás járványkitörések helyszínén, illetve ezek kontaktgazdaságaiban található takarmány, trágya, alomanyag és egyéb anyagok ártalmatlanításának lehetséges módjairól a *X. melléklet* szól.

10. fejezet

A fertőződés kockázatát növelő tényezők

10.1. A betegség járványtani ismeretei alapján, valamint a 2000-es években különböző országokban lezajlott RSZKF járványok elemzésével az alábbi olyan tényezőket azonosították, amelyek megnövelik a fertőzés megjelenésének és szétterjedésének az esélyét:

KATEGÓRIA	TÉNYEZŐ	HATÁS
Állati tényezők		
	a telep/ régió nagy állatsűrűsége, jelentősen nagy létszámú telep (≥ 500 egyed)	Több kontaktus, a fertőzés gyorsabb terjedése
	Fajok fogékonyságának jellemzői	A szarvasmarhák erős fogékonysága a fertőzésre; a sertések rendkívül nagyfokú vírusürítése (1 sertés = 3000 szarvasmarha vírusürítés)
	Stressz, gyenge általános állapot (szállítás, hőség)	Gyengült immunválasz, fogékonyság növelés
	Fiatal, vagy idős állatok	Gyengébb immunrendszer
	Vadon élő állatok esetleges vírushordozás	A vírus terjesztése
Környezeti feltételek		
	Hűvös, nedves időjárás	A vírus hosszabb fertőzőképessége
	Szél	A vírus aeroszol terjedése
	Szennyezett talaj, víz, takarmány	A vírus hosszabb fertőzőképessége
	Földrajzi elhelyezkedés	A betegség kitörésével érintett országgal szomszédos, határmenti területek, nagy nemzetközi állatforgalmat bonyolító utak közelsége
Gazdasági és emberi tényezők		
	Jelentős állat-, személy-, jármű-, anyag- és eszközforgalom (pl. tejelő tehenészet, illetve olyan gazdaságok, amelyekben állattartással és növénytermesztéssel is foglalkoznak)	A vírus leggyakoribb terjedési útja
	Hiányos járványügyi biztonság: a telepi járványvédelem alacsony szintje. Az állattartók és állatorvosok járványügyi tudatosságának alacsony szintje	Lehetővé teszi a vírus bejutását és kijutását az állattartó telepekre. Késedelmes diagnózist eredményezhet. Az első fertőzött telepen a vírus lappangva tejed
	Illegális, vagy ellenőrizetlen állatszállítás	akadályozza a járvány ellenőrzését, lehetővé teszi a vírus gyors terjedését
	Nem megfelelő állati termék és hulladékkezelés	fertőzött tej, hús, állati maradványok terjeszthetik a vírust
Járványügyi tényezők		
	Az első (index) eset késedelmes felismerése, ennek hiányában a telepi mozgások korlátozása nem kerül időben elrendelésre, ami elősegíti a betegség további elterjedését A stamping out módszer nem kielégítő üteme, a leölési kapacitás elégtelensége és a szupresszív vakcinázás hiánya, vagy késedelmes alkalmazása	a vírus lappangva terjed és feldúsul

10.2. A fenti tényezők hatása kumulálódik: minél nagyobb volumenű az adott telepen a forgalom (vagyis minél többször ismétlődnek a kontakt események), illetve minél gyengébb a létesítmény járványvédelme (vagyis minél nagyobb az egyes kontaktesemények során a fertőződés lehetősége), annál rövidebb idő alatt nyílik esély a fertőződésre és a terjedésre.

11. fejezet

A betegség ismerete

11.1. Kóroktan

A Ragadós Száj- és Körömfájás (RSZKF) vírus a *Picornaviridae* család *Aphtovirus* nemzetségébe tartozik. A vírusnak 7 szerotípusa ismert, amelyek jelölése: O, A, C, Ázsia 1, SAT-1, SAT-2 és SAT-3.

11.2. A kórokozó ellenállóképessége

A RSZKF vírusát a környezeti hatásokkal szemben mérsékelten ellenálló vírusnak tartják. A vírus ellenállóképességét jelentősen befolyásolja a környezet hőmérséklete, nedvessége és páratartalma, kémhatása és szerves anyagok jelenléte.

Hőmérséklet: A vírus 60°C felett inaktíválódik.

Nedvesség, páratartalom: Azonos hőmérsékleten a nedves környezet jelentősen meghosszabbítja a vírus túlélését.

pH: A 6-9 pH tartományban túlél, az ezen kívüli a lúgos és savas pH inaktíválja.

Szerves anyag jelenléte: pl. bélsár és vizelet jelentősen meghosszabbítja a vírus túlélését. Télen bélsárban 2 hétig, vizeletben 39 napig, híg trágyában 6 hónapig marad fertőzőképes
Napfény: a napfénynek nincs lényeges hatása az RSZKF vírus túlélésére.

Állati termékekben, pl. hűtött vagy fagyasztott nyirokcsomóban, májban és vérben hónapokig fertőzőképes maradhat. Húsban hűtve 11 napig, sózott szalonnában 190 napig és sertés kolbászban 56 napig élt túl a vírus.

Tejben a hagyományos pasztörözés (72 °C, 15-30 másodperc) túlélheti. Az UHT kezelés (135-150 °C, 2-3 sec) biztosan elpusztítja.

A tejtermékek közül sajtban 21 napig, vajban 45 napig élt túl a vírus 4 °C-on történt tárolás során.

Szarvasmarha ondóban -50°C-on 320 napig maradt fertőzőképes, folyékony nitrogénben (-196 °C-on) pedig évtizedekig.

A kiszáradást túléli és akár hetekig fertőzőképes maradhat porban, talajban hűvös környezetben. Fertőzött takarmányban 1 hónapig is túlélhet. Szénában, szalmában 15- 20 hétig, szárított bőrökben ennél tovább is megőrzi a fertőzőképességét.

Fertőtlenítők: A vírus pH érzékenysége miatt erősen lúgos vagy savas közegben rövid időn belül inaktíválódik. Leggyakrabban használt fertőtlenítők a 2% NaOH, 4% Na₂CO₃, citromsav 0,2% (porózus felületeken magasabb, legalább 0,4%-os koncentrációban 24 órással), peracetsav 2% és hangyasav 4 %-os koncentrációban. Rezisztens jódforokra, kvaterner ammóniumsókra és fenolra.

11.3. Előfordulás

Az RSZKF enzoociásan fordul elő Afrikában, Közel-Keleten és Ázsia országainak többségében. Magyarország számára elsősorban a Törökországban, Közel-Keleten és Észak-Afrikában előforduló járványok jelentik a legnagyobb veszélyt. Ázsiából és egyes dél-amerikai országokból illegálisan behozott fertőzött élelmiszerek, nyers húsok vagy trófeák jelenthetik a fertőzés forrását.

11.4. Gazdafajok

Szarvasmarhafélék (szarvasmarha, házi bivaly, jak), juh, kecske, sertés, tevéfélék (teve, dromedár, láma), valamennyi vadon élő kérődző és sertésféle. Sporadikus eseteket kimutattak elefántban, sünben, és több rágcsáló- és kengurufajban is.

11.5. Terjedés

Az RSZKF vírusa horizontálisan terjed, legtöbbször direkt vagy indirekt kontaktus, ragályfogó tárgyak (járművek, eszközök), emberek útján. Szél szárazföldön 60 km-re, víz felett akár 300 km-re is elviheti a vírust. Fertőzött állat a klinikai tüneteket megelőző 4 napon belül minden váladékával üríti a vírust. Általában 4-5 nappal a tünetek megjelenése után már jelentős titer csökkenés következik be a megjelenő specifikus ellenanyagok miatt, de tejben 3 hétig ürülhet.

Fertőzési forrás

- fertőzött beteg állatok,
- kilélegzett levegő (sertés 3000X több vírust ürít, mint a többi faj), nyál, bélsár, tej (klinikai tünetek megjelenés előtt 33 órával már fertőz!), ondó, vizelet
- hús, húskészítmények (pH 6-9 között)
- vírushordozó állatok:
 - elsősorban szarvasmarha: $\geq 50\%$, az esetek többségében 4-5 hónap, leghosszabb 42 hónap
 - bivaly
 - juhban maximum 12 hónap, kecskében 2-3 hónap
 - átvészelt állatok,
 - fertőződött, vakcinázott állatok (garatból a vírus 3 évnél hosszabban kimutatható).

11.6. Lappangási idő

Szarvasmarhában 2-14 nap, juhban, kecskében 3-8 nap és sertésben ≥ 2 nap!

11.7. Kórfejlődés

A vírus az orr-garat hámsejtjeiben szaporodik. Innen betör a véráramba és virémiát okoz, majd megjelennek a száj, lábvég és tőgy elváltozások. A virémia szarvasmarhában, juhban és kecskében a fertőzést követő 1-4 napon jelenik meg és 3-6 napig tart. Sertésben a virémia a fertőzést követő 2.-10. napig eltarthat.

11.8. Klinikai tünetek:

Szarvasmarha:

- láz, étvágytalanság, tejtermelés csökkenés 2-3 napig, ezt követően nyálzás, sántaság, topogás, amely tüneteket a száj nyálkahártyán, a nyelven és lábvégeken megjelenő hólyagok okoznak. A hólyagok a tőgybimbókon is megjelenhetnek. A testsúlyi nyomás által erősen felfokozott lábvégi fájdalom enyhítésére végzett gyakori lábváltogatások különösen jellegzetes és feltűnő topogást eredményeznek.
- 24 óra múlva a hólyagok felrepednek és helyükön kimaródások maradnak vissza. A gyógyulás 1-2 hetet vesz igénybe. A vírus hetekig, hónapokig perzisztálhat az állományokban. Az egyes állatok 2-3 hétig betegek, az állományok átvészélése 1-3 hónap alatt történhet meg.
- Szövődmények: bakteriális fertőződés, lábvég deformitás, tőgygyulladás, a tejtermelés fokozatos csökkenése, szívizomgyulladás, vetélés, ivarzási problémák, test-tömeg csökkenés, elhullás főként fiatal állatokban

Juh, kecske:

- jelentősek a vírus terjesztésében, de a fertőzés gyakran lehet nagyon enyhe, vagy akár tünetmentes. Az elváltozások kevéssé kifejezettek. Enyhe-súlyos sántaság, láz mellett hólyagok a szájban és a pártaszélen figyelhetők meg. Fiatal állatoknál gyakori a szívizomgyulladás. A vírust tejben minkét fajban kimutatták.

Sertés:

- hólyagok a tőrókarimán, szájban és nyelven, a lábvégeken súlyos elváltozások jelennek meg a pártaszélen, interdigitálisan és a fattyúcsülkökön. Mozgászavar, elfekvés jelentkezik. Vaddisznóban a lábvég elváltozások ellenére mozgászavar nem figyelhető meg!

Az elváltozások korának értékelése

Elváltozás	az elváltozás becsült kora
Ép, még fel nem fakadt hólyag	0-2 nap
Frissen felfakadt hólyag, felületes kimaródás a szélein	1-3 nap
Kimaródás, hólyagfal maradványok nélkül	≥ 3 nap, ≤ 6 nap
Fibrines felrakódás, hámosodás jelei	≥ 7 nap

A megbetegedett állatok és az elhullások száma nagymértékben függ a fertőzött állat fajtától és a fertőző vírus szerotípusától. A morbiditás általában nagyfokú, elérheti a 100%-ot is. A mortalitás felnőtt állatokban tipikusan alacsony (1-5 %), nagyobb elhullás elsősorban fiatal állatok között a kialakuló szívizomgyulladás miatt következik be. A járvány lefolyását befolyásolja az állomány nagysága. Nagyobb állományban a szoros kontaktus miatt a vírus gyorsabban terjed, időegységen belül több állat fertőződik meg. Átlagos tartási viszonyok esetén közepesnél nem nagyobb állatdenzitás esetén körülbelül 7-14 napot számolhatunk egy 100 állatból álló telep teljes fertőződésére.

11.9. Kórbonctan

Jellegzetes hólyagok, később kimaródások figyelhetők meg a nyelven, fogínyen, a pofán, az ajkakon, a kemény szájpadlason, az orrszármányon, az orrtükrön, a csecsbimbókon, a pártaszélen, az ujjak közötti területeken, a bendőben, a sertések túrókarimáján. Fiatal állatokban szívizomgyulladás (tigrisszív) alakulhat ki.

11.10. Immunitás

A fertőzés után 3-4 nappal a vérben IgM, az orr-garat nyálkahártyán pedig helyi IgA típusú ellenanyagok jelennek meg. Ezek titere a második héten csökkenni kezd. Az IgG ellenanyagok 1 hét után jelennek meg és hónapokig perzisztálnak.

11.11. Elkülönítő kórjelzés

Klinikai vizsgálattal az alábbi betegségektől nem különíthető el:

Szarvasmarha: Keleti marhavész, IBR, Kéknyelv betegség, Szarvasmarha herpesz mammillitisze, Szarvasmarha göbös szájgyulladás, BVD

Juh, kecske: Varas szájfájás, Kéknyelv betegség

Sertés: Hólyagos szájgyulladás, SVD, Sertés hólyagos kiütése

11.12. Kórjelzés

Klinikai vizsgálattal és a kórbonctani elváltozások alapján a betegség gyanúja állapítható meg. A pontos kórjelzéshez a vírus kimutatása szükséges. A tünetmentes állatok felismerésére a szerológiai próbákat használjuk.

11.13. Laboratóriumi kórjelzés

A WOAHA aktuális diagnosztikai kézikönyve szerint.

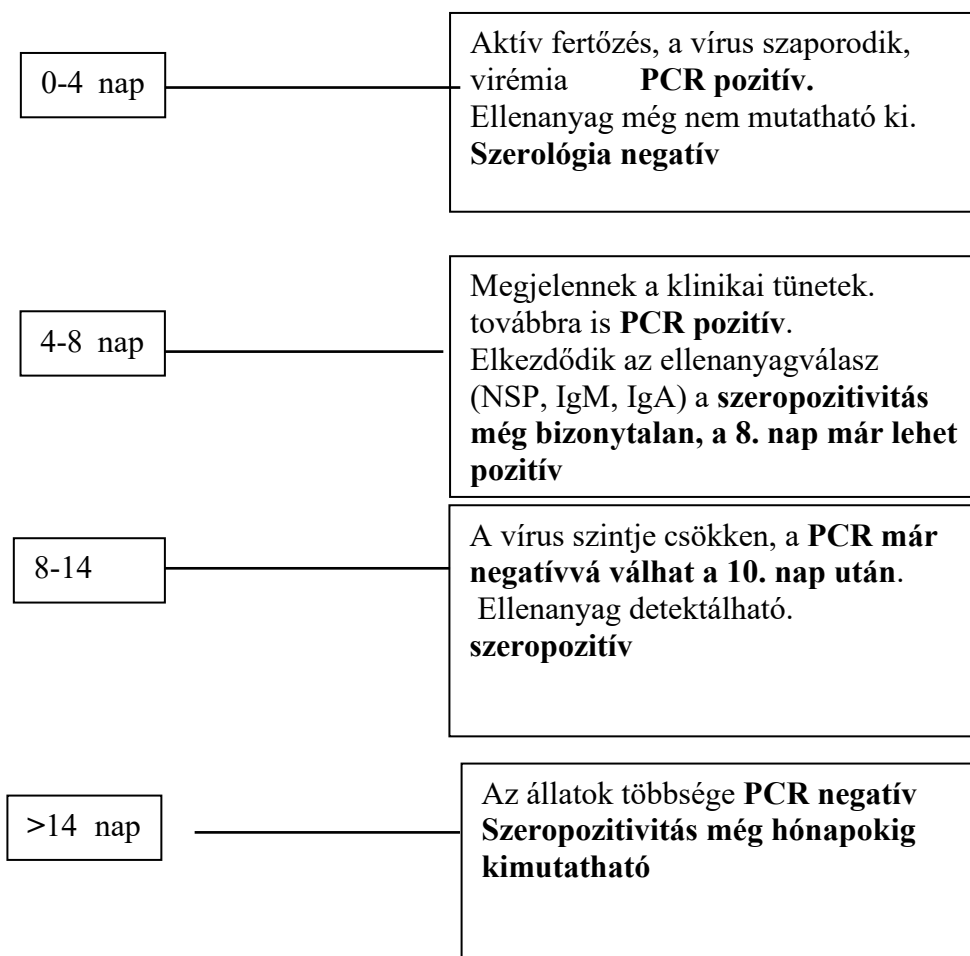
Vírus kimutatás: Általános és típus specifikus RT-PCR, Antigén-ELISA. Vírusizolálás fogékony sejttenyészetben

Szerológiai vizsgálat: ELISA, Vírusneutralizációs (VN) próba, NSP teszt. Általában ELISA tesztet vizsgálnak, szükség esetén az eredmények megerősítésére a VN próbát használják. Az ELISA pozitív eredményt VN próbával kell megerősíteni, ha sem az állományban észlelt klinikai tünetek sem a vizsgált egyedek PCR eredménye nem támasztja alá az RSZKF vírussal való fertőzöttséget. Az NSP tesztet a vakcinázott és fertőzött állatok megkülönböztetésére fejlesztették ki. Jelenleg a rutin diagnosztikában a vérmintákat először NSP tesztet vizsgálgják, majd a pozitív mintákat típusspecifikus SP ELISA-val vagy VN próbával vizsgálgják tovább.

A PCR és a szerológiai eredmények értékelése:

1. PCR Poz., Szerológia Neg.: friss fertőzés
2. PCR Poz., Szerológia Poz.: friss, de legalább 4-7 napos fertőzés
3. PCR Neg., Szerológia Poz.: régebbi fertőzés (a fertőzés kezdetétől számított 8 naptól már lehetséges, de a legvalószínűbb a 14. nap után), vakcinázás
4. PCR Neg., Szerológia Neg.: nem fertőzött vagy nagyon friss fertőzés

Mindezek alapján, mivel kisebb időeltolódások előfordulhatnak a fertőzés történéseit és a diagnosztikai eredményeket egyetlen **általános idővonalban** az alábbiak szerint ábrázolhatjuk

Az NSP teszt értékelése:

NSP Neg., VN Neg.: RSZKF Neg

NSP Neg, VN Poz.: Vakcinázott

NSP Poz., VN Poz.: Fertőzött

11.14. Mintavétel

1g szövetminta sértetlen vagy felrepedt hólyagfalból. Tárolási puffer: pH 7,2-7,4. Nyelőcső, garatváladékból Probang készülékkel kell mintát venni.

Amennyiben minták szállítása 24 óránál rövidebb ideig tart 4° C-on. Ennél hosszabb szállításhoz szilárd CO₂ vagy folyékony nitrogén ajánlott.

Gyanú esetén vérmintára és szövetmintára (hólyagfal/hólyagtartalom) vagy ha nincsenek hólyagok akkor a szájból vett tamponmintára van szükség. Vérminta esetén a vírus genetikai anyagának kimutatására (PCR vizsgálat céljára) EDTA-s vér szükséges, a vírus elleni ellenanyagok kimutatására (ELISA, VN) natív vért kell venni.

Az aktív surveillance program során EDTA-s és natív vérmintát kell venni. Laktáló tehenek esetén PCR vizsgálat céljára vérminta helyett az egyedei tejminta és a tanktej minta is eredményesen használható, már egy-két nappal a jellemző klinikai tünetek megjelenése előtt pozitív eredményt ad.

12. fejezet

Vakcinázás

- 12.1. Az AHL36. és 39. cikkelyeinek megfelelően országunk betegségtől vakcinázás nélkül mentes minősítése értelmében az állatállományok járványmentes időszakban végzett prophylaktikus vakcinázása tilos.
- 12.2. Amennyiben az AHL 58. cikkelyében foglaltak szerint a betegség megállapításra került, akkor a hivatkozott EU rendelet 69. cikkelyének megfelelően, az Országos Főállatorvos rendelkezésének értelmében vészhelyzeti vakcinázásra kerülhet sor. Az Országos Főállatorvos a döntés meghozatala során az Országos Járványvédelmi Központ és a Nemzeti Szakértői Csoport véleményét veszi figyelembe.
- 12.3. Az AHL 49. cikkelye értelmében országunk hozzáférésre jogosult az EU antigén-, vakcina- és diagnosztikai reagens-bankjaihoz. A vészhelyzeti vakcinázáshoz szükséges vakcinamennyiség lekérése a Nébih Állategészségügyi, Állatvédelmi és Állatgyógyászati Termékek Igazgatóságának feladata.
- 12.4. A vakcinát a vármegyei kormányhivatalok számára az Országos Főállatorvos engedélyével a Nébih Állategészségügyi, Állatvédelmi és Állatgyógyászati Termékek Igazgatóság bocsátja rendelkezésre.
- 12.5. A vármegyei kormányhivatalok a vakcina felhasználásig folyamatos hűtőláncot biztosítanak a vakcina tárolása és felhasználása során
- 12.6. A vármegyei kormányhivatalok gondoskodnak a vakcinázáshoz szükséges eszközök állandó készletben tartásáról.
- 12.7. A sürgősségi vakcinázásra vonatkozó tervet a VI. melléklet tartalmazza.

13. fejezet

Az állattartó telepek járványvédelme az RSZKF fertőzés megelőzése érdekében

Valamennyi állatot tartó létesítmény üzemeltetése során a tartó felelőssége, hogy az ott elhelyezett állatok genetikai képességeinek megfelelő szintű termeléséhez biztosítsa a szükséges környezetet, tartási és takarmányozási feltételeket, az egészséghez, az állatjóléthez és a biológiai biztonság fenntartásához szükséges feltételeket. A létesítmény úgy kell termeljen, hogy az a környezet számára a legkisebb állategészségügyi, humán-egészségügyi és környezeti terheléssel járjon.

13.1. A hosszú távú, gazdaságos termeléshez és az abból eredő, a környező létesítményekre, valamint az ágazatra ható járványügyi kockázatok minimalizálása érdekében, elengedhetetlenül szükséges a felelős tulajdonosi magatartás. Ebbe beletartozik, hogy a helyi adottságokat figyelembe véve, az állatok fajához, fajtájához, az állomány nagyságához, a tartási módhoz, a hasznosítási irányhoz igazodva biztosítja a telepi zártság strukturális (épített környezet), technikai (gépek, technikai berendezések, eszközök, anyagok), technológiai, humánerő és pénzügyi eszközeit

13.2. A tartó felelőssége, hogy az üzemeltetés során a telepi zártságot biztosító strukturális (épített környezet), technikai (gépek, technikai berendezések, eszközök, anyagok), humánerő és pénzügyi forrásokat a technológiai leírásokban, utasításokban rögzített módon használja.

13.3. Biológiai biztonság

13.3.1. Külső járványvédelem

Ide tartozik valamennyi, olyan strukturális elem, technikai eszköz és anyag, technológia, valamint humán erőforrás, amely a telepet a külső környezettől elhatárolja. A külső járványvédelem a telep üzemeltetése során a strukturális elemek alkalmazásával kizárja, a technikai eszközök használatával korlátozottá és ellenőrizhetővé teszi a külső környezetből származó és a külső környezetre jelentetett kockázatokat, még a technológiai leírások és utasítások útján tovább minimalizálja e kockázatokat. Az állattartó a jogszabályokban és a telepi technológiai leírásokban, utasításokban előírt dokumentumok vezetésével a külső járványvédelemre meghatározott intézkedések betartását visszaellenőrizhetővé teszi.

13.3.2. Belső járványvédelem

Ide tartozik valamennyi olyan strukturális elem, technikai eszköz és anyag, technológia, valamint humán erőforrás, amely a külső környezettől elhatárolt telep üzemeltetése során az egyes teleprészek biológiai biztonságát, a strukturális elemek létesítésével, technikai eszközök alkalmazásával, a technológiai leírásokban foglaltak betartásával, valamint a humán erőforrás képzésével a külső környezetből származó és a külső környezetre jelentetett kockázatok minimalizálását szolgálja. Az állattartó telepi technológiai leírásokban, utasításokban előírt dokumentumok vezetésével a belső járványvédelemre meghatározott intézkedések betartását visszaellenőrizhetővé teszi.

13.4. Járványvédelmi intézkedési terv

Az állattartó telepek biológiai biztonságát, járványvédelmét biztosító, a telepi adottságokat, a technikai feltételeket, a technológiai folyamatokat összefoglaló dokumentum a telepi járványvédelmi intézkedési terv.

13.4.1. A betegségekre fogékony állatot tartó nagy létszámú állattartó telepnek rendelkeznie kell a telepet ellátó szolgáltató állatorvos által készített, a tulajdonos és a tartó által jóváhagyott, a telep helye szerint illetékes járási hivatal által hatósági döntéssel elfogadott járványvédelmi intézkedési tervvel. Az ÁSZ 1. Függelék 4. pontja értelmében minden olyan állattartó telep (tartási hely) nagylétszámú, amelyen az elhelyezhető állatok száma eléri az ötven szarvasmarhát, vagy kétszáz kiskérődzőt (juhot és/vagy kecskét), vagy száz sertést, függetlenül attól, hogy pillanatnyilag hány állat van a telepen (tartási helyen), vagy a telepen (tartási helyen) lévő állatok hány állattartóhoz, illetve tulajdonoshoz tartoznak. A bivalyokat az ÁSZ külön nem említi, de esetükben a szarvasmarhákra vonatkozóak az irányadók.

13.4.2. Amennyiben egy tartási helyen több tartó egy járványtani egységben tartja az állatait, úgy egy közös járványvédelmi intézkedési tervet kell készíteniük.

13.4.3. A járványvédelmi intézkedési tervnek legalább az alábbiakat kell tartalmaznia:

1. Általános adatok
2. A telep vázlatos alaprajza
3. Technológiai leírás
4. A hatékony védekezéshez szükséges adatok
5. Előírt dokumentumok
6. Forgalom
7. Strukturális sajátosságok
8. Személyi higiénia
9. Járművek higiénája
10. Takarítási-fertőtlenítési utasítás
11. Takarmánykezelés, -tárolás
12. Alom kezelése, tárolása
13. Állati eredetű hulladék és melléktermék kezelése, tárolása
14. Kommunális hulladék kezelése
15. Veszélyes hulladékok kezelése
16. Szennyvízkezelés
17. Oktatás, képzés
18. Egyéb (a telep sajátosságainak megfelelően)
19. Mellékletek
- 19.1. A telep alaprajza
- 19.2. A telepi forgalmak alaprajza
- 19.3. Technológiák
- 19.3.1. Állattartási technológia
- 19.3.2. Tenyésztési technológia
- 19.3.3. Takarmány kezelési és tárolási technológia
- 19.3.4. Állatvédelemi technológia
- 19.3.5. Állategészségügyi technológiai leírása

19.3.6. Tisztítási és fertőtlenítési utasítás

19.3.7. Rovar- és rágcsálóirtási utasítás

19.4. Telep leölési terve

13.4.4. A járványvédelmi intézkedési tervet a szolgáltató állatorvosnak, a tulajdonosnak és a tartónak folyamatosan felül kell vizsgálnia, amennyiben a 13.4.3. pontban felsorolt elemekben lényeges változás következik be, vagy az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv kezdeményezésére, azt haladéktalanul módosítani köteles.

13.4.5. A nagy létszámú telepeken kötelezően vezetendő nyilvántartások és megőrzendő dokumentációk az alábbiak:

- látogatási napló
- járműforgalmi napló
- fertőtlenítési napló
- almozási napló
- takarmányozási napló
- rágcsáló- és rovarirtási térkép és napló
- gyógykezelési napló
- be- és kiszállított állatok szállítással kapcsolatos dokumentációja
- állománynyilvántartások
- laboratóriumi vizsgálati eredmények
- állati hulladék elszállítására vonatkozó szerződés, kereskedelmi okmányok
- takarmányminták, takarmány szállítólevelek, takarmány minőségtanúsítványok
- dolgozók képzésének jegyzőkönyvei

13.5. Azon kislétszámú állattartó telepek tartóinak, ahol az RSZKF-re fogékony állatok találhatóak, be kell tartaniuk a „Jó kérődző tartási gyakorlatban”, illetve a „Jó sertéstartási gyakorlatban” foglalt minimum előírásokat, amelyek a Nébih weboldalán kerülnek közzétételre. Ezen felül azoknak a kis létszámú telepeknek, amelyek rendszeresen értékesítenek élőállatot vagy állati eredetű termékeket (kereskedelmi/árutermelő célú állattartó telepek) javasolt, hogy rendelkezzenek a 13.4.1. pontban részletezett Járványvédelmi Tervvel is.

13.6. A telepek járványvédelmi készségének hatékony ellenőrzéséhez, felügyeletéhez a mindenkori járványügyi kockázatokhoz igazodóan, a jogalkotás és az élelmiszerlánc-felügyeleti szervek útján biztosítani kell a szükséges mértékű hatósági rendszert.

14. fejezet

Surveillance program a betegség korai felismerése érdekében

Jelen fejezet a tartott állatok közül a háziállatokra vonatkozó surveillance programot részletezi. A vadon élő állatokra vonatkozó surveillance program elvei a vadon élő állatokkal kapcsolatos feladatokról szóló 15. fejezetben találhatóak. A vonatkozó jogszabályok szerint engedélyezett állatkertekben és vadasparkokban tartott, RSZKF-re fogékony állatokkal kapcsolatos eljárásrendet az ezekre vonatkozó, külön dokumentumot képező és a Nébih weboldalán közzétételre kerülő Vészforgatókönyv tartalmazza.

14.1. Surveillance program járványmentes időszakban

- 14.1.1. Ha az ország mentes az RSZKF-től, akkor a klasszikus értelemben vett passzív (általános) surveillance elegendő. Tehát az állattartók által bejelentett gyanúkat kell kivizsgálni az V. mellékletben található Intézkedési Útmutató „A bejelentett gyanú helyszíni vizsgálata” című fejezetében leírtak alapján. A gyanú hatósági megerősítéséhez vagy kizárásához jelen Készenléti Terv 11. fejezete ad segítséget, amely betegség ismeretéről szól. Az RSZKF gyanúját hatóságilag a 14.1.3. pontban foglalt esetekben kell megerősíteni.
- 14.1.2. A 2025-ben Győr-Moson-Sopron vármegyében lezajlott járvány tapasztalatai alapján már akkor gondolni kell a RSZKF-re, ha szarvasmarhák esetén több együtt tartott állat étvágytalan és a megszokottnál lényegesen kevesebb takarmányt fogyaszt. Ilyen esetekben az állattartónak ezt jelentenie kell a szolgáltató állatorvosnak, akinek az érintett egyedeket klinikai vizsgálat alá kell vonnia. Ha a klinikai vizsgálat során az RSZKF gyanúját nem tudja kizárni, akkor azonnal jelentést kell tenni a járási főállatorvosnak Intézkedési Útmutató „A bejelentett gyanú helyszíni vizsgálata” című fejezetében leírt intézkedéseket is meg kell tenni. A járási főállatorvosnak pedig intézkednie kell, hogy a gyanú az Intézkedési Útmutató fent említett fejezet szerint kivizsgálásra kerüljön.
- 14.1.3. A járási főállatorvos - összhangban a (EU) 2020/689 felhatalmazáson alapuló rendelet 9. cikk (2) bekezdésében foglaltakkal - az alábbiak alapján erősíti meg hatóságilag az RSZKF gyanúját:
- a) klinikai, kórbonctani vagy laboratóriumi vizsgálatok alapján – figyelemmel a betegség ismeretére vonatkozó 11. fejezetben foglaltakra - az a következtetés vonható le, hogy a klinikai tünet(ek), a kórbonctani vizsgálattal felismert károsodás(ok) vagy a hisztológiai leletek az RSZKF-re utal(nak);
 - b) egy diagnosztikai módszer eredménye(i) a betegség valószínű jelenlétére utal(nak) egy állatból vagy állatok egy csoportjából vett mintában; vagy
 - c) járványügyi kapcsolatot állapítottak meg egy megerősített esettel.
- 14.1.4. Ha járási főállatorvos a 14.1.3. pont alapján az RSZKF gyanúját megerősíteni nem tudja, akkor azt kizárja és a feltételezett gyanúval kapcsolatosan addig elrendelt intézkedéseket megszünteti.
- 14.1.5. Ha a járási főállatorvos a 14.1.3. pontban foglaltak alapján a gyanút megerősíti intézkedik arról, hogy legalább a klinikai tüneteket mutató állatokból történjen mintavétel laboratóriumi vizsgálat céljából, a 11. fejezet 11.14 pontjában foglaltaknak megfelelően.

14.2. Aktív surveillance program azt követően, hogy az RSZKF-et az országban megerősítették, az összes korlátozó intézkedés feloldásáig

Ha az RSZKF megerősítésre került az országban, akkor passzív (általános) surveillanceen felül aktív (célzott) surveillance programot kell bevezetni az ország korlátozás alá eső területein.

14.2.1. Aktív surveillance program a védőközvetben

A betegség megerősítést követően a védőközvetben összesen kétszer kell klinikai és laboratóriumi vizsgálat alá vonni minden fogékony állatot tartó telepet. Először az állományok nyilvántartásba vétele során, majd a területi korlátozások teljes feloldása előtti 15 nap alatt, azt követően, hogy a védőközveti intézkedések megszüntetésre kerültek és megfigyelési közvet került elrendelésre a korábbi védőközvet területére. A laboratóriumi vizsgálatok céljára EDTA-s vérmintát PCR vizsgálat, illetve natív vérmintát az RSZKF elleni ellenanyagok ELISA vizsgálatával való kimutatása céljára, de az első körben végzett vizsgálatok esetében laktáló teheneknél egyedi tejminta vagy tanktej minta is használható PCR vizsgálat céljára. A második körben végzett vizsgálatok esetében laktáló teheneknél is csak egyedi vérmintákat szabad használni. (Az első körben a fő cél az állományok minél gyorsabb leszűrése, a második körben pedig minél több vizsgálat elvégzése annak bizonyítására, hogy már biztonságosan megszüntethető a területi korlátozás.) Ha egy korábbi kitörés védőközvetébe kerül be, akkor az adott telepen az első körös vizsgálatot meg kell ismételni, ha az az újabb kitörés megerősítése előtt történt. Ezen felül a területi korlátozások teljes feloldása előtti 15 nap alatt, akkor is kell újabb vizsgálatot végezni, ha a korábbi kitörés kapcsán már megtörtént a második körös vizsgálat.

14.2.1.1. A Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete 22. cikk (1) bekezdése értelmében a HJK-nak haladéktalanul nyilvántartást kell összeállítania a védőközvetben található valamennyi olyan létesítményről, amelyben az RSZKF-re fogékony fajú állatot tartanak. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell az egyes létesítményekben található állatok fajait, kategóriáit és számát is. A HJK-nak ezt a nyilvántartást naprakészen kell tartania. A nyilvántartás összeállítása érdekében HJK-nak gondoskodnia kell arról, hogy az általa megbízott állatorvosok – szükség esetén egyéb személyek – az érintett településeket bejárják annak érdekében, hogy kiderüljön tartanak-e fogékony állatokat a Tenyészet Információs Rendszerben (TIR) nyilvántartott tartási helyeken kívül is, illetve a TIR-ben nyilvántartott tartási helyeken az adott időszakban van-e fogékony állat. A nyilvántartás összeállítását a védőközvet elrendelésétől számított 7 napon belül kell elvégezni.

14.2.1.2. 14.2.1.1. pontban foglaltak végrehajtása során a védőközvet területén található minden olyan állattartó telepen – nagy létszámú és kis létszámú egyaránt – klinikai vizsgálatot és mintavételezést kell végezni, ahol az RSZKF-re fogékony állatot tartanak. A klinikai vizsgálat és mintavételezés során a telepeket az alábbi teleptípusokba kell besorolni:

- a) szarvasmarhát és/vagy bivalyt tartató telepek,
- b) juhot és/vagy kecskét tartó telepek,
- c) sertést tartó telepek,
- d) vegyes telepek, ahol több fajt tartanak együtt olyan módon, hogy emiatt az a)-c) pontokban említett típusok közül legalább kettőbe besorolható lenne a telep.

- 14.2.1.3. A mintázandó állatok számát minden érintett állattartó telep esetében a 14.2.1.4-14.2.1.5. pontokban foglaltak szerint kell meghatározni. A mintavételt megelőzően el kell végezni a mintázandó egyedek klinikai vizsgálatát az RSZKF-re jellemző tünetek kizárására. Az elvégzett klinikai vizsgálatokat írásban kell dokumentálni a VIII. mellékletben található klinikai vizsgálati lapon és a dokumentáció másolatát meg kell küldeni a járási főállatorvosnak.
- 14.2.1.4. Amennyiben a teljes állatlétszám a telepen tartott valamely fogékony állatfaj esetében 30 vagy annál kevesebb, akkor az adott faj minden egyedéből mintát kell venni.
- 14.2.1.5. Amennyiben bármely fogékony faj egyedszáma meghaladja az 30-at, akkor abban a fajban a IX. mellékletben található prevalencia táblázat alapján kell a mintaszámot kiszámolni a következők szerint:
- a táblázatból az „Állomány összlétszáma” és az „5%” oszlopokat kell felhasználni (5% prevalenciát feltételezve 95% megbízhatóság mellett)
 - az „Állomány összlétszáma” oszlopban a tényleges létszámhoz legközelebb eső, annál nagyobb számot tartalmazó sorban kell megkeresni a „5%” oszlopból a hozzá tartozó értéket, ez lesz az vizsgálandó/mintázandó egyedek száma az adott fajra vonatkoztatva,
 - a vizsgálatnak/mintavételnek lehetőség szerint ki kell terjednie a telepen tartott minden korcsoportra/hasznosítási irányra.
- 14.2.1.6. Minden mintázandó állatból egy natív és egy EDTA-s vérmintát kell venni, és azt a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságára (továbbiakban: Nébih ÁDI) beküldeni. A Nébih ÁDI a minták beérkezésétől számított 72 órán belül közli az eredményt. Az előbbiektől eltérően az első körben (a nyilvántartás összeállítása során) végzett vizsgálatok esetében laktáló teheneknél egyedi tejminta vagy tanktej minta is használható PCR vizsgálat céljára, ebben az esetben vérminta nem szükséges, de az egyedei klinikai vizsgálatot el kell végezni.
- 14.2.1.7. Ha az ELISA vizsgálat eredménye pozitív eredményre vezet, akkor azt az RSZKF megerősített gyanújának kell tekinteni, az érintett állományra megfigyelési zárlatot elrendelni és azonnal vírusneutralizációs (VN) vizsgálatot kell végezni. Ha VN eredménye is pozitív és az RSZKF tünetei is megállapításra kerülnek, vagy ha a PCR vizsgálat ad pozitív eredményt, akkor azt az RSZKF megerősített esetének kell tekinteni. Ha VN eredménye pozitív, de klinikai tünetek nem kerültek megállapításra és az adott egyed PCR vizsgálata is negatív, akkor az állomány megfigyelési zárlatának fenntartása mellett további klinikai és laboratóriumi vizsgálatokat további laboratóriumi vizsgálatokat kell végezni az OJK iránymutatása szerint.
- 14.2.1.8. A minta kísérőiratában fel kell tüntetni
- a) az állatok származási telepének címét, az állattartó nevét (az állattartó lakcímét vagy székhelyét nem kell feltüntetni),
 - b) a származási telep TIR tartási hely azonosítóját,
 - c) a telepen tartott állatok létszámát fogékony fajonként,
 - d) a vérminták számát fogékony fajonként és azon belül korcsoportonként, laktáló tehenek esetén azt, hogy egyedi vagy tanktej minta, illetve az egyedi tejminták számát,
 - e) azt, hogy a származási telep védőkörszét területén van, jelölése: „V terület”

- 14.2.1.9. A surveillance program végrehajtásáról szóló adatokat a vármegyei főállatorvosnak az OJK által meghatározott formátumú Excel táblázatban kell jelentenie, a táblázat kiküldésekor meghatározott határidőig.
- 14.2.1.10. A laboratóriumi vizsgálatok állami költségre történnek.
- 14.2.1.11. A mintavételt végző állatorvosokat az Éltv. 51. § (3) bekezdés q) pontja szerinti aktív közreműködésre kötelezéssel, vagy az Éltv. 3. § (3) bekezdése alapján közcélú munkavégzésre kötelezéssel kell kirendelni. A mintavételt végző állatorvosok és a díjazását az Országos Főállatorvos határozza meg, közcélú munkavégzésre kötelezés esetén a Magyar Állatorvosi Kamarával történt egyeztetést követően.
- 14.2.1.12. A védőkörzet megszüntethető, ha elrendelésétől már eltelt legalább 15 nap és a kitöréssel érintett telep előzetes fertőtlenítése is megtörtént, továbbá az előző pontokban leírt célzott surveillance program is kedvező eredményre vezetett. A védőkörzet megszüntetésével egyidejűleg a megfigyelési körzetre vonatkozó intézkedéseket kell a korábbi védőkörzetben alkalmazni legalább 15 nap kiegészítő időtartamig. E második 15 nap alatt a korábbiakban leírt aktív surveillance programot meg kell ismételni, ekkor laktáló teheneknél is csak natív és EDTA-s vérminta vehető.

14.2.2. Aktív surveillance program a megfigyelési körzetben

A betegség megerősítést követően a megfigyelési körzetben összesen kétszer kell klinikai és laboratóriumi vizsgálat alá vonni minden fogékony állatot tartó telepet. Először az állományok nyilvántartásba vétele során, majd a területi korlátozások feloldása előtt. A laboratóriumi vizsgálatok céljára EDTA-s vérmintát PCR vizsgálat, illetve natív vérmintát az RSZKF elleni ellenanyagok - ELISA vizsgálattal való - kimutatása céljára kell venni, de az első körben végzett vizsgálatok esetében laktáló teheneknél egyedi tejminta vagy tanktej minta is használható PCR vizsgálat céljára. Ebben az esetben vérminta nem szükséges, de az egyedei klinikai vizsgálatot el kell végezni. A második körben végzett vizsgálatok esetében laktáló teheneknél is csak egyedi vérmintákat szabad használni. Ha egy korábbi kitörés megfigyelési körzete miatt már vizsgált állattartó telep egy újabb kitörés megfigyelési körzetébe kerül be, akkor az adott telepen az első körös vizsgálatot meg kell ismételni, ha az az újabb kitörés megerősítése előtt történt. Ezen felül a területi korlátozások teljes feloldása előtti 15 nap alatt, akkor is kell újabb vizsgálatot végezni, ha a korábbi kitörés kapcsán már megtörtént a második körös vizsgálat.

14.2.2.1. A megfigyelési körzetben végzendő surveillance program szabályai a nyilvántartás elvégzésére vonatkozó határidő, a 14.2.1.8. pont e) alpontja, a 14.2.1.12. pont kivételével megegyeznek a védőkörzetre vonatkozó surveillance program szabályaival. A megfigyelési körzetben a nyilvántartást megfigyelési körzet elrendelésétől számított 14 napon belül kell elvégezni és ezalatt kell befejezni a klinikai és a laboratóriumi vizsgálatok első körét a nyilvántartás összeállításával egyidejűleg.

14.2.2.2. A 14.2.1.8. pont e) alpontja leírtak helyett a kísérőiratban értelemszerűen azt kell feltüntetni, hogy a telep a megfigyelési körzet területén van, jelölés: „M terület”.

14.2.2.3. A megfigyelési körzetben az előbbieken leírt programot a megfigyelési körzet feloldása előtt meg kell ismételni.

14.2.3. Aktív surveillance program a további korlátozás alatt álló területen

A betegség megerősítést követően a további korlátozás alatt álló területen csak egyszer kell klinikai és laboratóriumi vizsgálat alá vonni az alábbiakban meghatározott, fogékony állatot tartó telepeket. A laboratóriumi vizsgálatok céljára laktáló tehenek esetében vérminták helyett elegendő az egyedi tejminták vagy tanktej minta vétele PCR vizsgálat céljára. Vérmintákat csak az egyéb állományokban kell venni.

14.2.3.1. A további korlátozás alatt álló területén található RSZKF-re fogékony állatokat tartó telepeken 14.2.3.2. pontban részletezettek szerint klinikai vizsgálatot és laboratóriumi vizsgálat céljára mintavételezést kell végezni. A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön. Egy telepen csak egyszer kell vizsgálatot végezni. A klinikai vizsgálat és mintavételezés során a telepeket az alábbi teleptípusokba kell besorolni:

- a) szarvasmarhát és/vagy bivalyt tartató telepek,
- b) juhot és/vagy kecskét tartó telepek,
- c) sertést tartó telepek,
- d) vegyes telepek, ahol több fajt tartanak együtt olyan módon, hogy emiatt az a)-c) pontokban említett típusok közül legalább kettőbe besorolható lenne a telep.

14.2.3.2. A korábbi további korlátozás alatt álló területein minden egyes, az RSZKF-re fogékony állatot tartó nagylétszámú állattartó telepen klinikai vizsgálatot kell végezni és laboratóriumi vizsgálat céljából mintát kell venni. A kislétszámú telepek (KL) esetében a vármegyei főállatorvosnak a 14.2.3.1. pontban meghatározott minden egyes teleptípus esetében a TIR-ben nyilvántartott, összes, az adott teleptípusba tartozó KL telep száma alapján kell meghatározni a megmintázandó telepek számát, teleptípusonként 5 % fertőzött telepet feltételezve 95%-os megbízhatóság mellett. Ehhez a IX mellékletben található prevalencia táblázatot kell használni. A vizsgálandó telepszámok teleptípusonkénti meghatározásánál az „Állomány összlétszáma” oszlopban kell megkeresni az adott típusba tartozó telepek tényleges létszámhoz legközelebb eső, de annál nagyobb számot tartalmazó sorban a prevalencia „5%” oszlopból a hozzá tartozó értéket. Ez lesz az összes mintázandó telepszám az adott teleptípusra vonatkoztatva. Az egyes mintázandó telepek kijelölése véletlenszerű legyen úgy, hogy lehetőség szerint minden, a korábbi további korlátozás alá tartozó körzetbe eső területen található olyan településről, ahol van RSZKF-re fogékony fajt tartó, az adott teleptípusba tartozó telep, legalább egy ilyen telep kerüljön megmintázásra. Ha a prevalencia táblázat „5%” megnevezésű oszlopa alapján meghatározott mintázandó telepszám kevesebb, mint azon települések száma, ahol az adott teleptípusba tartozó telep van, akkor a mintavételre kiválasztott telepek számával megegyező számú településen kell mintavételt végezni. (Pl. a vármegyében összesen 137 juhot, 34 kecskét és 13 juhot és kecskét együtt tartó kislétszámú telep van, ami összesen 184 telepet tesz ki. E szám alapján a prevalencia táblázat „összlétszám” oszlopában a 200-as létszámhoz tartozó értéket kell figyelembe venni, tehát 51 telepen kellene mintavételt végezni. Ugyanakkor 100 településen van olyan kislétszámú állomány, ahol juhot és/vagy kecskét tartanak. Ekkor 51 településen kell mintavételt végezni, mindegyik településen 1 juhot és/vagy kecskét tartó telepet megmintázva.)

14.2.3.3. Amennyiben a teljes állatlétszám a telepen tartott valamely fogékony állatfaj esetében 30 vagy annál kevesebb, akkor az adott faj minden egyedéből mintát kell venni.

14.2.3.4. Amennyiben bármely fogékony faj egyedszáma meghaladja az 30-at, akkor abban a fajban a IX. mellékletben található prevalencia táblázat alapján kell a mintaszámot kiszámolni a következők szerint:

- a táblázatból az „Állomány összlétszáma” és az „5%” oszlopokat kell felhasználni (5% prevalenciát feltételezve 95% megbízhatóság mellett)
- az „Állomány összlétszáma” oszlopban a tényleges létszámhoz legközelebb eső, annál nagyobb számot tartalmazó sorban kell megkeresni a „5%” oszlopból a hozzá tartozó értéket, ez lesz az vizsgálendő/mintázandó egyedek száma az adott fajra vonatkoztatva,
- a vizsgálatnak/mintavételnek lehetőség szerint ki kell terjedni telepen tartott minden korcsoportra/hasznosítási irányra.

14.2.3.5. Laktáló teheneknél egyedi tejminta vagy tanktej mintát kell venni PCR vizsgálat céljára, vérminta nem szükséges, de az egyedei klinikai vizsgálatot el kell végzeni. Minden mintázandó állatból egy natív és egy EDTA-s vérmintát kell venni, és azt a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságára (továbbiakban: Nébih ÁDI) beküldeni. A Nébih ÁDI a minták beérkezésétől számított 72 órán belül közli az eredményt.

14.2.3.6. A minta kísérlőiratában fel kell tüntetni

- a) az állatok származási telepének címét, az állattartó nevét (az állattartó lakcímét vagy székhelyét nem kell feltüntetni),
- b) a származási telep TIR tartási hely azonosítóját,
- c) a telepen tartott állatok létszámát fogékony fajonként,
- d) a vérminták számát fogékony fajonként és azon belül korcsoportonként, laktáló tehenek esetén azt, hogy egyedi vagy tanktej minta, illetve az egyedi tejminták számát,
- e) azt, hogy a származási telep további korlátozás alatt álló területen van, jelölése: „T terület”

14.2.3.7. A surveillance program végrehajtásáról szóló adatokat a vármegyei főállatorvosnak az OJK által meghatározott formátumú Excel táblázatban kell jelentenie, a táblázat kiküldésekor meghatározott határidőig.

14.2.3.8. A laboratóriumi vizsgálatok állami költségre történnek.

14.2.3.9. A mintavételt végző állatorvosokat az Éltv. 51. § (3) bekezdés q) pontja szerinti aktív közreműködésre kötelezéssel, vagy az Éltv. 3. § (3) bekezdése alapján közcélú munkavégzésre kötelezéssel kell kirendelni. A mintavételt végző állatorvosok és a díjazását az Országos Főállatorvos határozza meg, közcélú munkavégzésre kötelezés esetén a Magyar Állatorvosi Kamarával történt egyeztetést követően.

14.2.4. Aktív surveillance program az ország azon részeire, ahol nem kell az RSZKF miatt területi korlátozásokat (védőkörzet, megfigyelési körzet, további korlátozás alatt álló terület) elrendelni.

14.2.4.1. Az az ország azon részeire, ahol nem kell az RSZKF miatt területi korlátozásokat elrendelni a 14.3.4.2. pontban részletezett aktív surveillance programot kell elrendelni. A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön.

14.3.4.2. A program elrendelésétől számított 30 napos időszakban minden olyan, az RSZKF-re fogékony fajt tartó állattartó telepen, ahol valamilyen okból állatorvosi látogatásra kerül sor (pl. tuberkulin vizsgálat, vérvétel, állatszállítás ellenőrzése) el kell végezni az adott beavatkozásban érintett állatcsoport klinikai vizsgálatát az RSZKF-re jellemző tünetek kizárására. Egy telepen csak egyszer kell vizsgálatot végezni. Az RSZKF klinikai vizsgálatra kerülő egyedeket 5% prevalenciát feltételezve, 95% megbízhatóság mellett kell kiválasztani a beavatkozásban érintett állatszám alapján, a prevalencia táblázatot (IX. melléklet) használva. (Pl. 100 tuberkulin vizsgálatra kerülő szarvasmarha esetén 45 egyednél kell RSZKF klinikai vizsgálatot végezni.) Az elvégzett klinikai vizsgálatokat írásban kell dokumentálni a VIII. mellékletben található klinikai vizsgálati lapon és a dokumentáció másolatát meg kell küldeni a járási főállatorvosnak.

14.3. Aktív surveillance program a korlátozások feloldását követően az ország RSZKF-től való mentességének bizonyítása érdekében

Ha az RSZKF miatt elrendelt korlátozó intézkedések mindegyike már feloldásra került, akkor a korábbi programot be kell fejezni és új aktív (célzott) surveillance programot elrendelni az országban az alábbiak szerint. A program fő célja, hogy minél több vizsgálattal igazolhassuk, hogy az ország már visszanyerte mentes státuszát.

14.3.1. Aktív surveillance program a korábbi védőközvetben

Korábbi védőközvet: minden olyan területet ide kell sorolni, amelyre nézve a járvány során védőközveti intézkedéseket kellett elrendelni, tekintet nélkül arra, hogy az milyen területbe tartozott a védőközvet feloldását követően

14.3.1.1. A korábbi védőközvetben végzendő aktív surveillance programra 14.2.1.2.-14.2.1.11. pontokban foglaltak az irányadóak a következő eltérésekkel. A vizsgálatokat egyszer kell végrehajtani. Minden mintázandó állatból egy natív és egy EDTA-s vérmintát kell venni, laktáló tehenek esetében sem használható vérminta helyett tejminta. A kísérőiratban értelemszerűen azt kell feltüntetni, hogy a származási telep korábbi védőközvet területén van, jelölése: „V terület” A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön.

14.3.2. Aktív surveillance program a korábbi megfigyelési közvetben

Korábbi megfigyelési közvet: minden olyan területet ide kell sorolni, amelyre nézve a járvány során megfigyelési közveti intézkedéseket kellett elrendelni, kivéve azokat a területeket, amelyek védőközvet feloldását követően kerültek megfigyelési közvetbe.

14.3.2.1. A korábbi megfigyelési közvetben található RSZKF-re fogékony állatokat tartó telepeken 14.3.2.2. pontban részletezettek szerint klinikai vizsgálatot és laboratóriumi vizsgálat céljára mintavételezést kell végezni. A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön. Egy telepen csak egyszer kell vizsgálatot végezni. A klinikai vizsgálat és mintavételezés során a telepeket az alábbi teleptípusokba kell besorolni:

- a) szarvasmarhát és/vagy bivalyt tartató telepek,
- b) juhot és/vagy kecskét tartó telepek,

- c) sertést tartó telepek,
- d) vegyes telepek, ahol több fajt tartanak együtt olyan módon, hogy emiatt az a)-c) pontokban említett típusok közül legalább kettőbe besorolható lenne a telep.

14.3.2.2. A korábbi megfigyelési körzetek területein minden egyes, az RSZKF-re fogékony állatot tartó nagylétszámú állattartó telepet meg kell mintázni. A kislétszámú (KL) állattartó telepek esetében a vármegyei főállatorvosnak a 14.3.2.1. pontban meghatározott minden egyes teleptípus esetében a TIR-ben nyilvántartott, összes, az adott teleptípusba tartozó KL telep száma alapján kell meghatározni a megmintázandó telepek számát, teleptípusonként 2 % fertőzött telepet feltételezve 95%-os megbízhatóság mellett. Ehhez a IX mellékletben található prevalencia táblázatot kell használni. A vizsgálandó telepszámok teleptípusonkénti meghatározásánál az „Állomány összlétszáma” oszlopban kell megkeresni az adott típusba tartozó telepek tényleges létszámhoz legközelebb eső, de annál nagyobb számot tartalmazó sorban a prevalencia „2%” oszlopból a hozzá tartozó értéket. Az egyes mintázandó telepek kijelölése véletlenszerű legyen úgy, hogy lehetőség szerint minden, a korábbi megfigyelési körzetbe tartozó területen található olyan településről, ahol van RSZKF-re fogékony fajt tartó, az adott teleptípusba tartozó telep, legalább egy ilyen telep kerüljön megmintázásra. Ha a prevalencia táblázat „2%” megnevezésű oszlopa alapján meghatározott mintázandó telepszám kevesebb, mint azon települések száma, ahol az adott teleptípusba tartozó telep van, akkor a mintavételre kiválasztott telepek számával megegyező számú településen kell mintavételt végezni. (Pl. a vármegyében 300 szarvasmarhát tartó KL telep van, így a 2% prevalencia alapján 117 KL szarvasmarhatartó telepen kellene mintavételt végezni, de 121 településen van olyan KL állomány, ahol szarvasmarhát tartanak. Ekkor 117 településen kell mintavételt végezni, mindegyik településen 1 szarvasmarhatartó telepet megmintázva.) A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön.

14.3.2.3. Amennyiben a teljes állatlétszám a telepen tartott valamely fogékony állatfaj esetében 30 vagy annál kevesebb, akkor az adott faj minden egyedéből mintát kell venni.

14.3.2.1. Amennyiben bármely fogékony faj egyedszáma meghaladja az 30-at, akkor abban a fajban a IX. mellékletben található prevalencia táblázat alapján kell a mintaszámot kiszámolni a következők szerint:

- a táblázatból az „Állomány összlétszáma” és az „5%” oszlopokat kell felhasználni (5% prevalenciát feltételezve 95% megbízhatóság mellett)
- az „Állomány összlétszáma” oszlopban a tényleges létszámhoz legközelebb eső, annál nagyobb számot tartalmazó sorban kell megkeresni a „5%” oszlopból a hozzá tartozó értéket, ez lesz az vizsgálandó/mintázandó egyedek száma az adott fajra vonatkoztatva,
- a vizsgálatnak/mintavételnek lehetőség szerint ki kell terjedni telepen tartott minden korcsoportra/hasznosítási irányra.

14.3.2.4. Minden mintázandó állatból egy natív és egy EDTA-s vérmintát kell venni, és azt a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságára (továbbiakban: Nébih ÁDI) beküldeni. A Nébih ÁDI a minták beérkezésétől számított 72 órán belül közli az eredményt. (Tejminta laktáló tehenek esetében sem használható a vérminta helyett.)

14.3.2.5. A minta kísérőiratában fel kell tüntetni

- az állatok származási telepének címét, az állattartó nevét (az állattartó lakcímét vagy székhelyét nem kell feltüntetni),
- a származási telep TIR tartási hely azonosítóját,
- a telepen tartott állatok létszámát fogékony fajonként,
- a vérminták számát fogékony fajonként és azon belül korcsoportonként,
- azt, hogy a származási telep korábbi megfigyelési körzet területén van, jelölése: „M terület”

14.3.2.6. A surveillance program végrehajtásáról szóló adatokat a vármegyei főállatorvosnak az OJK által meghatározott formátumú Excel táblázatban kell jelentenie, a táblázat kiküldésekor meghatározott határidőig.

14.3.2.7. A laboratóriumi vizsgálatok állami költségre történnek.

14.3.2.8. A mintavételt végző állatorvosokat az Éltv. 51. § (3) bekezdés q) pontja szerinti aktív közreműködésre kötelezéssel, vagy az Éltv. 3. § (3) bekezdése alapján közcélú munkavégzésre kötelezéssel kell kirendelni. A mintavételt végző állatorvosok és a díjazását az Országos Főállatorvos határozza meg, közcélú munkavégzésre kötelezés esetén a Magyar Állatorvosi Kamarával történt egyeztetést követően.

14.3.3. *Aktív surveillance program a korábbi további korlátozás alatt álló területen*

korábbi további korlátozás alatt álló terület: azon területek, amelyek a járvány során bármikor további korlátozás alatt álló területbe tartoztak, a 14.3.1 pont szerinti korábbi védőkörzetbe vagy a 14.3.2. pont szerinti korábbi megfigyelési körzetbe tartozó területek kivételével.

14.3.3.1. A korábbi további korlátozás alatt álló területén található RSZKF-re fogékony állatokat tartó telepeken 14.3.3.2. pontban részletezettek szerint klinikai vizsgálatot és laboratóriumi vizsgálat céljára mintavételezést kell végezni. A laboratóriumi vizsgálatok céljára tejhasznú állományokban vérminták helyett elegendő az egyedi tejminták vétele PCR vizsgálat céljára. Vérmintákat csak az egyéb állományokban kell venni. A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön. Egy telepen csak egyszer kell vizsgálatot végezni. A klinikai vizsgálat és mintavételezés során a telepeket az alábbi teleptípusokba kell besorolni:

- a) szarvasmarhát és/vagy bivalyt tartató telepek,
- b) juhot és/vagy kecskét tartó telepek,
- c) sertést tartó telepek,
- d) vegyes telepek, ahol több fajt tartanak együtt olyan módon, hogy emiatt az a)-c) pontokban említett típusok közül legalább kettőbe besorolható lenne a telep.

14.3.3.2. A korábbi további korlátozás alatt álló területein minden egyes, az RSZKF-re fogékony állatot tartó nagylétszámú állattartó telepen klinikai vizsgálatot kell végezni és laboratóriumi vizsgálat céljából mintát kell venni. A kislétszámú telepek esetében a vármegyei főállatorvosnak a 14.3.3.1. pontban meghatározott minden egyes teleptípus esetében a TIR-ben nyilvántartott, összes, az adott teleptípusba tartozó KL telep száma alapján kell meghatározni a megmintázandó telepek számát, teleptípusonként 5 % fertőzött telepet feltételezve 95%-os megbízhatóság mellett. Ehhez a IX mellékletben található prevalencia táblázatot kell használni. A vizsgálandó telepszámok

teleptípusonkénti meghatározásánál az „Állomány összlétszáma” oszlopban kell megkeresni az adott típusba tartozó telepek tényleges létszámhoz legközelebb eső, de annál nagyobb számot tartalmazó sorban a prevalencia „5%” oszlopból a hozzá tartozó értéket. Ez lesz az összes mintázandó telepszám az adott teleptípusra vonatkoztatva. Az egyes mintázandó telepek kijelölése véletlenszerű legyen úgy, hogy lehetőség szerint minden, a korábbi további korlátozás alá tartozó körzetbe eső területen található olyan településről, ahol van RSZKF-re fogékony fajt tartó, az adott teleptípusba tartozó telep, legalább egy ilyen telep kerüljön megmintázásra. Ha a prevalencia táblázat „5%” megnevezésű oszlopa alapján meghatározott mintázandó telepszám kevesebb, mint azon települések száma, ahol az adott teleptípusba tartozó telep van, akkor a mintavételre kiválasztott telepek számával megegyező számú településen kell mintavételt végezni. (Pl. a vármegyében összesen 137 juhot, 34 kecskét és 13 juhot és kecskét együtt tartó kislétszámú telep van, ami összesen 184 telepet tesz ki. E szám alapján a prevalencia táblázat „összlétszám” oszlopában a 200-as létszámhoz tartozó értéket kell figyelembe venni, tehát 51 telepen kellene mintavételt végezni. Ugyanakkor 100 településen van olyan kislétszámú állomány, ahol juhot és/vagy kecskét tartanak. Ekkor 51 településen kell mintavételt végezni, mindegyik településen 1 juhot és/vagy kecskét tartó telepet megmintázva.)

14.3.3.3. Amennyiben a teljes állatlétszám a telepen tartott valamely fogékony állatfaj esetében 30 vagy annál kevesebb, akkor az adott faj minden egyedéből mintát kell venni.

14.3.2.2. Amennyiben bármely fogékony faj egyedszáma meghaladja az 30-at, akkor abban a fajban a IX. mellékletben található prevalencia táblázat alapján kell a mintaszámot kiszámolni a következők szerint:

- a táblázatból az „Állomány összlétszáma” és az „5%” oszlopokat kell felhasználni (5% prevalenciát feltételezve 95% megbízhatóság mellett)
- az „Állomány összlétszáma” oszlopban a tényleges létszámhoz legközelebb eső, annál nagyobb számot tartalmazó sorban kell megkeresni a „5%” oszlopból a hozzá tartozó értéket, ez lesz az vizsgálandó/mintázandó egyedek száma az adott fajra vonatkoztatva,
- a vizsgálatnak/mintavételnek lehetőség szerint ki kell terjedni telepen tartott minden korcsoportra/hasznosítási irányra.

14.3.3.4. Minden mintázandó állatból egy natív és egy EDTA-s vérmintát kell venni, és azt a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Laboratórium Igazgatóságára (továbbiakban: Nébih ÁDI) beküldeni. A Nébih ÁDI a minták beérkezésétől számított 72 órán belül közli az eredményt. (Tejmenta laktáló tehenek esetében sem használható a vérminta helyett.)

14.3.3.5. A minta kísérőiratában fel kell tüntetni

- a) az állatok származási telepének címét, az állattartó nevét (az állattartó lakcímét vagy székhelyét nem kell feltüntetni),
- b) a származási telep TIR tartási hely azonosítóját,
- c) a telepen tartott állatok létszámát fogékony fajonként,
- d) a vérminták számát fogékony fajonként és azon belül korcsoportonként,
- e) azt, hogy a származási telep korábbi további korlátozás alatt álló területen van, jelölése: „T terület”

14.3.3.6. A surveillance program végrehajtásáról szóló adatokat a vármegyei főállatorvosnak az OJK által meghatározott formátumú Excel táblázatban kell jelentenie, a táblázat kiküldésekor meghatározott határidőig.

14.3.3.7. A laboratóriumi vizsgálatok állami költségre történnek.

14.3.3.8. A mintavételt végző állatorvosokat az Éltv. 51. § (3) bekezdés q) pontja szerinti aktív közreműködésre kötelezéssel, vagy az Éltv. 3. § (3) bekezdése alapján közcélú munkavégzésre kötelezéssel kell kirendelni. A mintavételt végző állatorvosok és a díjazását az Országos Főállatorvos határozza meg, közcélú munkavégzésre kötelezés esetén a Magyar Állatorvosi Kamarával történt egyeztetést követően.

14.3.4. Aktív surveillance program az ország azon részeire, ahol nem kellett az RSZKF miatt területi korlátozásokat (védőkörzet, megfigyelési körzet, további korlátozás alatt álló terület) elrendelni

14.3.4.1. Az ország azon részeire, ahol nem kellett az RSZKF miatt területi korlátozásokat elrendelni a 14.3.4.2. pontban részletezett aktív surveillance programot kell elrendelni. A program végrehajtását az Országos főállatorvos utasítása alapján kell megkezdeni és törekedni kell arra, hogy 30 napon belül befejeződjön.

14.3.4.2. A program elrendelésétől számított 30 napos időszakban minden olyan, az RSZKF-re fogékony fajt tartó állattartó telepen, ahol valamilyen okból állatorvosi látogatásra kerül sor (pl. tuberkulin vizsgálat, vérvétel, állatszállítás ellenőrzése) el kell végezni az adott beavatkozásban érintett állatcsoport klinikai vizsgálatát az RSZKF-re jellemző tünetek kizárására. Egy telepen csak egyszer kell vizsgálatot végezni. Az RSZKF klinikai vizsgálatra kerülő egyedeket 5% prevalenciát feltételezve, 95% megbízhatóság mellett kell kiválasztani a beavatkozásban érintett állatszám alapján, a prevalencia táblázatot (IX. melléklet) használva. (Pl. 100 tuberkulin vizsgálatra kerülő szarvasmarha esetén 45 egyednél kell RSZKF klinikai vizsgálatot végezni.) Az elvégzett klinikai vizsgálatokat írásban kell dokumentálni a VIII. mellékletben található klinikai vizsgálati lapon és a dokumentáció másolatát meg kell küldeni a járási főállatorvosnak.

15. fejezet

A vadon élő állatokkal kapcsolatos feladatok

15.1. Feladatok járványmentes időszakban

A Győr-Moson-Sopron vármegyében 2025-ben lezajlott RSZKF járvány során a vadon élő állatokban folytatott aktív surveillance program során nem fordult elő pozitív eredmény sem a PCR vizsgálatok, sem az ellenanyag-ELISA tesztek során. Ennek ellenére a betegséggel kapcsolatos ismereteket és az éberséget fokoznunk kell a vadon élő állatok esetében is, hiszen a 2011-ben Bulgáriában lezajlott járvány során gímszarvasban és vaddisznóban is kimutatták az RSZKF vírusát. Ezért az járványmentes időszakban az alábbi intézkedések kiemelt jelentőséggel bírnak:

- A vadászvizsga tanfolyamokon az állategészségügyi anyag oktatását a következőkben kizárólag járványügyi és igazgatási ismeretekkel rendelkező állatorvos részvételéhez kell jogszabályi szinten kötni. A vadászvizsgákon fentiek számonkérése kizárólag írásbeli kérdések (teszt) formában történjen, annak érdekében, hogy biztosítani lehessen az egész országban egységes színvonalat, még járványügyi és igazgatási ismeretekkel rendelkező állatorvos vizsgáztató hiányában is.
- A hivatásos vadászok továbbképzésének anyagágába be kell építeni az RSZKF ismereteire vonatkozó anyagot (szakszerű mintavétel, mintaküldés).
- A vadhúsvizsgáló képzés, valamint továbbképzés anyagában is beépítésre kell, hogy kerüljenek a betegséggel kapcsolatos ismeretek.
- Figyelmet kell fordítani a vadfeldolgozók személyzetének oktatására is.
- Állatkerti (bemutatás) engedéllyel rendelkezők ismereteinek bővítése a tartott fajokra vonatkozóan.
- A természetvédelmi hatóság munkatársainak oktatása.
- Lényeges az állatvédelmi szervezetek ismereteinek bővítése, annak érdekében, hogy tevékenységük a mindenkori jogszabály keretei között maradjon, elkerülendő a szakmai ismereteket nélkülöző, bárhogyan is, de mindent mentsünk meg hozzáállást.
- A rendőrség szakembereinek (elsősorban közlekedésrendészet) a vadon élő állatok (élő, kilőtt) szállításának szabályairól szóló állategészségügyi ismeretekről.
- Vadfarmok, vadaskertek esetében a házi állatokhoz és a vaddisznókhöz hasonlóan szolgáltató állatorvossal történő szerződés megkövetelése minden RSZKF-re fogékony faj esetén.
- A járványügyi szempontból még eltartható vadlétszám meghatározása.
- A házi és vadonélő állatállomány lehetőség szerinti egymástól távol tartása. A háziállat tartó telepek körül a fokozottabb állománygyerítés, vadriasztás. A legeltetés szabályainak fokozott megkövetelése.
- A vadon élő állatok vízhez jutása lehetőségeinek bővítése.

- A lakott területen a kárt okozott vad problémáját kezelő személyek (253/2004 korm.r.) éberségének fokozása.

15.2. Feladatok a betegség kitörését követően

- Aktív surveillance programot kell bevezetni a 15.3. pontban részletezettek szerint.
- Figyelemre arra a tényre, hogy az RSZKF-re a sün is fogékony a kritikus időszakokban az elhullott sünek laboratóriumi vizsgálata hozzájárulhat a betegség leküzdéséhez.
- Az RSZKF kitörése miatt elrendelt védőközvetekben, megfigyelési körzetekben és a további korlátozás alatt álló területeken a vadászat megtiltása nem indokolt. Erre csak akkor lehet szükség, ha vadon élő állatban is kimutatták a betegség vírusát. Ugyanakkor a társas vadászatoknak előzetes engedélyhez kötése, valamint az évszaknak megfelelően az állattartó telepektől minél távolabb a vadon élő állatok kiegészítő takarmányozása (nem az állattartó telepekről származó anyagokkal!), valamint rendszeres vízellátása kifejezetten indokolt. Ezeket a helyeken hasznos az állatok rendszeres megfigyelése mellett azok vadkamerás ellenőrzése is az esetleges beteg állatok észlelése céljából.
- A vadkamera felvételeken a gyanúsán viselkedő egyedek szakemberek általi kiértékelése.
- A betegség megjelenésekor a kiránduló helyeken figyelemfelhívó táblák elhelyezése, különös tekintettel az állati eredetű hulladékok ártalmatlanná tétele tekintetében.
- A korlátozás alatt álló területeken az elhullottan talált fogékony vadon élő állatok ártalmatlanítása lehetőleg elásással történjen (a kellő mélység betartásával az esetleges ragadozók általi kiásásának megakadályozására) a mintavétel megtörténte után.
- A betegség megjelenésekor a szomszédos ország vadászati szervezeteivel való együttműködés megteremtése/fokozás.

15.3. Surveillance program vadon élő állatok esetében

15.3.1. Surveillance program járványmentes időszakban

A járványmentes időszakban passzív surveillance program elegendő, amely az RSZKF-re gyanús állatokra vonatkozóan a vadászok, vadhúsvizsgálók és állatorvosok által tett bejelentések kivizsgálásán alapszik.

15.3.2. Aktív surveillance program azt követően, hogy az RSZKF-et az országban megerősítették, az összes korlátozó intézkedés feloldásáig

- 15.3.2.1. Azon vadgazdálkodási egységek esetében, amelyek területe érinti a valamely védőközvet vagy megfigyelési körzet területét az adott körzet elrendelését követően azonnal el kell rendelni a fogékony vadfaj állomány minden egyes kilőtt egyedének az RSZKF vírus kimutatására, illetve kizárására irányuló mintavételét (PCR vizsgálat), illetve a vírus elleni ellenanyagokat kimutató szerológiai (ELISA) vizsgálatát, illetve a minták eljuttatását a járási hivatalokba. Ugyanezt kell tenni azon vadgazdálkodási egységek esetében is, amelyek területének több, mint a fele a további korlátozás alatt álló területen van. A vizsgálatok állami költségre történnek.

- 15.3.2.2. A mintákat a kilövést követően lehetőleg azonnal, de legkésőbb egy órán belül ki kell venni a kilőtt állatból. A vizsgálat céljára főleg a szívben és a nagyvénákban, vagy ha más lehetőség nincs a mellkasban, a lövés helyén található vért, illetve alvadt vért kell gyűjteni. A mintát tartalmazó edényt legkésőbb 3 órán belül hűtőszekrénybe kell tenni és leadásig ott, hűtve kell tárolni. A mintát legkésőbb a kilövés napját követő másnap reggel, 24 órán belül kell leadni a járási hivatalban. A járási hivatalban hűtőszekrényben tárolt mintákat a gyűjtőjárással kell a Nébih ÁDI-ba juttatni. A Nébih ÁDI a minták beérkezésétől számított 72 órán belül közli az eredményt.
- 15.3.2.3. A mintavétel elvégzéséért a vadászatra jogosultat minden, vizsgálatra alkalmas minta után, valamint a minták átvételére kijelölt helyre történő szállításáért állami kártalanítás illeti meg az országos főállatorvos által meghatározott összegben. Ha minta vizsgálatra alkalmatlan, akkor sem a mintavételért, sem kijelölt helyre történő szállításáért nem jár állami kártalanítás.
- 15.3.2.4. Az elejtett fogékony vadfaj testének felhasználásával azokon a vadgazdálkodási egységeken elejtett állatok esetén meg kell várni a negatív eredményt, amely egységek területe érinti a védőközteret. Ugyanakkor azon vadgazdálkodási egységek esetén, amelyek területe nem érinti a védőközteret, nem kell megvárni a vizsgálat eredményét. Ha az ELISA vizsgálat eredménye pozitív eredményre vezet, akkor azonnal vírusneutralizációs (VN) vizsgálatot kell végezni. Ha VN eredménye is pozitív, vagy ha a PCR vizsgálat ad pozitív eredményt, akkor a pozitív eredményt adó egyed testét, illetve az ebből előállított termékeket állami költségére ártalmatlanítani kell. A pozitív VN vagy pozitív PCR vizsgálat esetén az adott vadon élő állatot az RSZKF megerősített esetének kell tekinteni.
- 15.3.3. Aktív surveillance program a korlátozások feloldását követően az ország RSZKF-től való mentességének bizonyítása érdekében

Ha az RSZKF miatt elrendelt korlátozó intézkedések mindegyike már feloldásra került, akkor 15.3.2. pontban leírt programot még 30 napig kell folytatni a korábbi védőközterek, korábbi megfigyelési közterek és a korábbi további korlátozás alatt álló területeken található azon vadgazdálkodási egységek esetében, amelyeknek kitörést követően elrendelt programban is részt kellett venniük.

16. fejezet

A betegséggel kapcsolatos kockázatbecslés

16.1. A fertőzés behurcolásának, terjedésének kockázatelemzésében lehetőség szerint kvantitatív megközelítést kell használni. Ahol ez nem lehetséges, ott több szakértő véleményén alapuló kvalitatív kockázatértékelést kell végezni.

16.2. Behurcolási kockázatok vizsgálata

Külföldi kitörések esetén első lépésben az érintett országo(ka)t értékelni kell abból a szempontból, hogy milyen mértékű agrárkereskedelmi kapcsolatban áll hazánkkal. Így a nagyobb kapcsolati aktivitás nagyobb behurcolási kockázatot jelent. A behurcolás kockázatának értékeléséhez a következő lehetőségeket figyelembe kell venni:

1. Élő kérődzők és sertések kereskedelme
2. Kérődzők és sertések szaporítóanyagának kereskedelme
3. Kérődző-, és sertés eredetű termékek kereskedelme
4. Fogékony fajok állati melléktermékeinek kereskedelme
5. Szalmával csomagolt áruk kereskedelme
6. Kérődző-, és sertés eredetű termékek nem kereskedelmi célú behozatala
7. Élő kérődzők és sertések illegális behozatala (kiemelten a kishatár forgalomban)
8. Kérődző-, és sertés eredetű termékek illegális behozatala (kiemelten a kishatár forgalomban)
9. Légi, tengeri vagy vasúti közlekedésben ragályfogókkal utazók
10. Vadászok és munka állataik, valamint a fegyveres szervek tagjai és szolgálati állataik
11. Járművek (kereskedelmi, teher-, és személyszállító)
12. Állati takarmány, alom, gabona
13. Vadon élő állatok
14. Aeroszol / szél

A behurcolási kockázatbecslés során értékelni kell az egyes tényezők szerepének valószínűségét, illetve az arra vonatkozó bizonytalanságot is.

Amennyiben a kitöréssel érintett tartási helyeknek, a felsorolt szempontok szerint bármilyen élő kapcsolata van hazánkkal, akkor a kockázatelemzés további célzott vizsgálatokat igényel. Így a külföldi kitörésekkel kapcsolatba hozható, lehetséges vírusterjedési útvonalak vizsgálatára épül a kockázatelemzés. Ennek kapcsán a hazai állattartó telepekre, takarmányelőállító üzemekre irányuló ún. kontrollálható kapcsolati aktivitást fel kell tární, azokkal kapcsolatos eseményekre vonatkozóan folyamatos adatgyűjtést kell végezni. Az adatok adatbázisba rendezését valós idejű adatfeldolgozásnak, értékelésnek kell kísérnie. Ezek alapján becsült, a hazai állományokra vonatkozó behurcolási kockázati szintek támogatják a hazai fogékony állományban végzendő surveillance program megvalósítását.

Amennyiben a környező országokban hazánkhoz közeli telepeken állapítják meg a betegséget, akkor a hazai állományok levegővel való fertőződésének modellezésére alapuló adatokkal is kiegészítendő a behurcolási kockázat becslése.

A kockázati útvonalak értékelésében fontos adat két fertőzött (időben korábbi és későbbi) állományból azonosítható vírusgenomok hasonlósága. Ezért a külföldi kitörések vírus-genotípusaira vonatkozó adatgyűjtést kell végezni.

A betegség terjedésének modellezésére igénybe lehet venni az EUFMD Bizottság által ingyenesen biztosított RMT-FAST és EUFMDiS rendszereket.

16.3. Hazai terjedésre vonatkozó kockázatok vizsgálata

Ha egy elsődleges hazai kitörés után további kitörések is előfordulnak, akkor azokat úgy kell kezelni, mint amelyek forrása lehet külföldi, illetve hazai. A külföldi eredet kockázatának vizsgálatában az A-pontban leírtaknak megfelelő kockázatelemzés követendő. A hazai eredettel kapcsolatos kockázatbecslést a korábbi kitörés(ek) helyének és a későbbi kitörés(ek) helyének teljes kapcsolati aktivitását figyelembe véve kell elvégezni. Az így azonosított kockázati kapcsolatokat meg kell vizsgálni a negatív áramlások irányában is.

16.4. Technikai ajánlások

Széllal való terjedés modellezése:

A HYSPLIT modell segítségével az ERA5 és GFS meteorológiai adatbázisok alapján napi kockázatbecslést kell végezni a kibocsátó telep feltételezett kibocsátó egyedszámának, és a környező fogékony telepek állatlétszámának figyelembe vételével. Legjobb forgatókönyvként a napi 103, legrosszabbként pedig a 105.6 TCDI50 napi víruskibocsátással kell elvégezni az kockázatbecslést.

16.5. Genomikai vizsgálatok

A hazai kitörésekből gyűjtött mintákat NGS-technológiával (jelenleg az Illumina használata javasolt) legalább 1000-szeres lefedettségben szükséges szekvenálni, a genetikai variánsok azonosítása és filogenetikai vizsgálatok céljából.

Források:

DEFRA (2025) Entry risk assessment on the likelihood of incursion of foot and mouth disease virus from the EU to Great Britain.

<https://assets.publishing.service.gov.uk/media/68274037010c5c28d1c7e740/fmd-risk-assessment.pdf>

OIE Manual (2018) Risk analysis for Foot and Mouth Disease. DOI: 10.20506/standz.2792

Souley Kouato, B., De Clercq, K., Abatih, E., Dal Pozzo, F., King, D. P., Thys, E., Marichatou, H., & Saegerman, C. (2018) Review of epidemiological risk models for foot-and-mouth disease: Implications for prevention strategies with a focus on Africa. PLoS ONE 13(12): e0208296. DOI: 10.1371/journal.pone.0208296

17. fejezet

Képzési programok és a közvélemény tájékoztatása

- 17.1. A betegséggel kapcsolatos ismeretek felelevenítését és a betegségre vonatkozó esetleges újabb tudományos eredmények közzétételét szolgáló képzés nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az RSZKF kitörése esetén a betegség a lehetséges legrövidebb időn belül megállapításra kerüljön és így a leküzdést szolgáló intézkedések meghozzák a várt eredményt. Ebben a képzési tevékenységben a Nébih-en és a vármegyei kormányhivatalokon kívül Magyar Állatorvosi Kamarának is fontos szerepe van.
- 17.2. A betegséggel kapcsolatos képzésen kívül szükség van a betegség leküzdését szolgáló intézkedések begyakorlására szolgáló szimulációs gyakorlatokra. A szimulációs gyakorlat során a betegség egy vagy több kitörésének feltételezését követően a - csoportokba osztott - résztvevőknek az a feladatuk, hogy megtegyék a betegség leküzdést szolgáló intézkedéseket. A gyakorlat általában több napig tart és magában foglalja a feltételezett kitörés helyszínének meglátogatását, illetve egyes intézkedések gyakorlati végrehajtását is. A résztvevőknek a helyszínen szerzett tapasztalatok figyelembevételével kell megtenniük a további intézkedéseket. A szervezők végül elemzik a csoportok munkáját, majd a résztvevőkkel együtt kiértékelik azt.
- 17.3. A 17.1. és a 17.2. pontokban foglaltak gyakorlati végrehajtása érdekében a következő intézkedéseket kell megtenni:
- 17.3.1. Legalább öt évente kell tartani országos RSZKF szimulációs gyakorlatot. Az országos szimulációs gyakorlatot olyan időtartamra kell szervezni, amely lehetővé teszi helyszíni intézkedések (pl. klinikai vizsgálat, mintavétel, mintaküldés, helyi zárlat, leölés, kártalanítás, ártalmatlanítás és fertőtlenítés) végrehajtását vagy modellezését, továbbá a betegség leküzdésére vonatkozó intézkedések (védőkörzet, megfigyelési körzet, járványügyi nyomozás, jelentések és kommunikáció) kidolgozását. Az országos szimulációs gyakorlat – az Országos Főállatorvos döntése alapján - az EU valamely szomszédos tagországával vagy más szomszédos országgal közösen is tartható. Az országos szimulációs gyakorlat évében (vagy az azt követő 12 hónapon belül) kell megtartani az RSZKF-re vonatkozó – ötévente legalább egyszer esedékes - országos továbbképzést is, amely szükség esetén a szimulációs gyakorlattal együtt is tartható.
- 17.3.2. Minden megyében legalább öt évente kell tartani vármegyei RSZKF szimulációs gyakorlatot. A legcélravezetőbb az, ha a vármegyei gyakorlatot az országos gyakorlatot követő egy éven belül tartják meg. Ha lehetőség van rá a vármegyei szimulációs gyakorlat is legyen több napos, de ha ez nem oldható meg elfogadható az egy napos gyakorlat is.
- 17.3.3. Minden megyében a vármegyei szimulációs gyakorlatokon túl még öt évente legalább egy RSZKF-fel kapcsolatos továbbképzést kell tartani, ezek során a betegséggel kapcsolatos ismeretek összefoglalása mellett röviden ki kell térni az igazgatási kérdésekre is, különös tekintettel az alábbiakra:
- RSZKF kórjelzése
 - fertőzött telepen végzett eljárások (leölés, ártalmatlanítás, fertőtlenítés),
 - a védő körzet és a megfigyelési körzet területén végzett eljárások,
 - a betegséggel kapcsolatban végzett tevékenységek dokumentálása,
 - a közvélemény tájékoztatásának módszerei.

17.4. Valamennyi szimulációs gyakorlatot és továbbképzést dokumentálni kell.

17.5. Az RSZKF megelőzésének, illetve előfordulása esetén eredményes leküzdésének alapvető feltétele az állattartók, a vadászok és a lakosság együttműködése a betegség megelőzéséért, illetve leküzdéséért felelős szakmai szervezetekkel. El kell érni, hogy az állattartók ismerjék az egyes fertőző betegségek legfontosabb tüneteit (szaksajtó, vármegyei média, gazdaképzés, stb.) El kell érni, hogy minden állattartó állatállományának állategészségügyi ellátásáról folyamatosan gondoskodjon.

17.6. A betegséggel kapcsolatos ismereteket a Nébih honlapján bárki számára elérhetően szerepeltetni kell.

17.7. A közvéleményt a fertőző betegségek kitörésének kockázatáról rendszeresen tájékoztatni kell. Tájékoztatni kell a közvéleményt a korlátozó intézkedések szükségességéről, várható időtartamáról, a betegség közegészségügyi vonatkozásairól

17.8. Az EU által biztosított RszKF virtuális képzési lehetőség elérhetősége:
<https://eufmdlearning.works/>

17.9. EU Bizottság weboldalának RSZKF-re vonatkozó aloldala:
https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/foot-and-mouth-disease_en

18. fejezet

Adatnyilvántartás

18.1. OJK

- A vármegyei főállatorvosok elérhetőségei és vármegyei a főosztályokra vonatkozó adatok
- A járási főállatorvosok elérhetőségei
- Nemzeti Szakértői Csoport vezetőjének elérhetőségei, és a tagok listája
- HJK vezetők elérhetőségei
- Fogékony állatokat tartó nagylétszámú állattartótelepek listája a TIR adatbázis alapján
- Fogékony állatokat tartó kislétszámú állattartótelepek száma a TIR adatbázis alapján
- Vágóhidak, húsfeldolgozók és tejüzemek listája
- Vadfeldolgozók listája
- Állati eredetű melléktermékeket feldolgozó üzemek listája
- Környezetvédelmi hatóság címlistája
- Médiaák címlistája (országos)
- ORFK-val való kapcsolattartásra vonatkozó információk
- Állategészségügyi határállomások listája, elérhetősége
- Értesítendő hatóságok és szakmai érdekvédelmi szervezetek listája, elérhetősége
- Térképek, elektronikus vagy az alábbi léptékű papír alapú:
 - országtérkép 1:150.000
 - vármegyetérkép 1:150.000
 - települések térképei 1:15.000

18.2. Vármegyei főosztály/HJK

- A főosztály felügyelete alá tartozó állatorvosok
- A főosztály felügyelete alá tartozó segéderők
- •Fogékony állatokat tartó nagylétszámú állattartótelepek listája és állatlétszámuk fajonként a TIR adatbázis alapján, kitörést követően a védő- és megfigyelési körzetben fajonkénti állatlétszámuk a census alapján
- Fogékony állatokat tartó kislétszámú állattartótelepek listája a TIR adatbázis alapján, kitörést követően a védő- és megfigyelési körzetben a fogékony állatokat tartó kislétszámú állattartótelepek pontosított listája és azok állatlétszáma telepenként és azon belül fajonként a census alapján
- A fogékony vadon élő állatok becsült létszáma vadgazdálkodási egységenként,
- A vármegye vágóhidjainak, húsfeldolgozóinak, állatkereskedőinek, tejüzemeinek, valamint állati eredetű melléktermékeket gyűjtő és feldolgozó üzemeinek listája
- A leölt állatok elföldelésére alkalmas területek listája a vármegyében
- Címjegyzék:
 - Vármegyei, Budapesti rendőrfőkapitányság
 - Városi, illetve Budapesten kerületi rendőrkapitányságok
 - Vármegyei munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerv
 - Illetékes területi vízügyi igazgatóság
 - Vármegyei kormányhivatal környezetvédelmi hatáskörben eljáró főosztálya
 - Települési önkormányzatok
 - Vármegyei önkormányzat

- Vadászatra jogosultak
 - Szomszédos vármegyék élelmiszerlánc-biztonságért felelős főosztályai
 - Földmunkagépek és szállítójárművek listája
- Térképek, elektronikus vagy az alábbi léptékű papír alapú:
 - Települések térképe (1:15.000), Vármegyetérkép (1:150.000)

19. fejezet Szankciók

19.1. Az Éltv. által meghatározott szabályok

19.1.1. Az Éltv. 56. § (1) kimondja, hogy az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv az Éltv-ben, a végrehajtására kiadott jogszabályokban, valamint az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusában meghatározott rendelkezés, illetve hatósági határozatban foglaltak megsértése esetén közigazgatási szankciót alkalmazhat, illetve intézkedést hozhat az eljárás alá vont jogi személlyel, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel vagy természetes személlyel szemben. Az Éltv. 56. § (2) bekezdése alapján kivételt képeznek azok az esetek, amikor a cselekménynek az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv tudomására jutásától számított egy év, illetve a cselekmény elkövetésétől számított három év már eltelt.

19.1.2. Az Éltv 57. §-a részletezi, hogy az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv milyen jogkövetkezményeket alkalmazhat.

19.1.3. A bírságok kiszabásának általános szabályai és elvei az Éltv 59. §-ában található.

19.1.4. Az élelmiszerlánc felügyeleti bírságot az Éltv. 63. § (1) bekezdésében foglalt esetekben kell kiszabni.

19.1.5. A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 361. §-a részletezi a járványügyi szabályszegés eseteit. Ezek közé tartozik a járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályainak megszegése. Aki az e paragrafusban leírtakat elköveti vétséget követ el és elzárással büntethető.

I. MELLÉKLET

ORSZÁGOS JÁRVÁNYVÉDELMI KÖZPONT

Név: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Országos Járványvédelmi Központ

Cím: H-1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.

E-mail: ojk@nebih.gov.hu

Vezetője: Dr. Lorencz András

Állatorvos tagjai: Dr. Helyes Georgina
Dr. Németh Andrea
Dr. Sóti Judit

Egyéb végzettségű tagjai: Ordasi Milán
Kardos István Norbertné
Turák Julianna
Wéber Zsófia

II. MELLÉKLET

TERÜLETI JÁRVÁNYVÉDELMI INTÉZMÉNYEK

A Vármegyei Kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonságért felelős Főosztályainak és a RSZKF-vel kapcsolatos feladatokért felelős Osztályainak listája

1. Baranya Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
7623 Pécs, Megyeri út 24.
Tel.: (72) 795-957
E-mail: allategeszsegugy@baranya.gov.hu
2. Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
6000 Kecskemét, Halasi út 34.
Tel.: (76) 896-334, (76) 896-341
E-mail: bacs-elelmiszer@bacs.gov.hu
3. Békés Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály 1. és 2.
5600 Békéscsaba, Szerdahelyi út 2.
Tel.: (66) 540-230
E-mail: elelmiszer@bekes.gov.hu
4. Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály

3525 Miskolc, Vologda u. 1.
Tel.: (46) 795-870
E-mail: elelmiszer@borsod.gov.hu
5. Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
6724 Szeged, Vasas Szent Péter u. 9.
Tel.: (62) 680-800, (62) 680-803
E-mail: elelmiszer@csongrad.gov.hu
6. Fejér Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
8000 Székesfehérvár, Csíkvári út 15-17.
Tel.: (22) 511-160
E-mail: elelmiszerlanc@fejer.gov.hu

7. Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerbiztonsági Osztály
Járványvédelmi Osztály
9028 Győr, Régi Veszprémi út 10.
Tel.: (96) 795-099
E-mail: elelmiszerlanc@gyor.gov.hu
8. Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
4030 Debrecen, Diószegi út 30.
Tel.: (52) 550-777
E-mail: agrarugy@hajdu.gov.hu, hajdu-elbao@hajdu.gov.hu
9. Heves Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
3300 Eger, Szövetkezet út 4.
Tel.: (36) 510-430
E-mail: elelmiszer@heves.gov.hu
10. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
5000 Szolnok, Versegly út 9.
Tel.: (56) 795-938
E-mail: jasz.agrarugy@jasz.gov.hu, jasz.elbao@jasz.gov.hu
11. Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály 1. és 2.
2890 Tata, Új út 17.
Tel.: (34) 795-125
E-mail: elba@komarom.gov.hu
12. Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Minőségellenőrzési Osztály
Járványügyi és Állatvédelmi Osztály
3100 Salgótarján, Baglyasi út 2.
Tel.: (32) 521-525
E-mail: elelmiszerlanc@nograd.gov.hu
13. Pest Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Állategészségügyi, Növény- és Talajvédelmi Főosztály
Állategészségügyi Osztály
1135 Budapest, Lehel út 43-47.
Tel.: (1) 239-0330
E-mail: elelmiszer@pest.gov.hu; allateu@pest.gov.hu

14. Somogy Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
7400 Kaposvár, Tinódi L. S. u. 2.
Tel.: (82) 316-315, (82) 311-311
E-mail: af@somogy.gov.hu; elelmiszer@somogy.gov.hu
15. Szabolcs-Szatmár Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és
Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági Osztály
Állategészségügyi Osztály
4400 Nyíregyháza, Keleti Márton u. 1.
Tel.: (42) 451-220, (42) 451-200, (42) 598 993
E-mail: elelmiszerlanc@szabolcs.gov.hu
16. Tolna Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
7100 Szekszárd, Tormay Béla u. 18.
Tel.: (74) 529-081, (74) 529-082
E-mail: elelmiszerlanc@tolna.gov.hu
17. Vas Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági Osztály
Állategészségügyi Osztály
9700 Szombathely, Zanati út 3.
Tel.: (70) 454-0449
E-mail: ebaf@vas.gov.hu
18. Veszprém Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és
Állategészségügyi Főosztály
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 33.
Tel.: (88) 550-039
E-mail: elelmiszer@veszprem.gov.hu
19. Zala Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály
Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály
8900 Zalaegerszeg, Göcseji út 18.
Tel.: (92) 549-280
E-mail: elelmiszer@zala.gov.hu

III. MELLÉKLET

A TERÜLETI SZERVEK ILLETÉKESSÉGI TERÜLETÉT SZEMLÉLTETŐ TÉRKÉP

IV. MELLÉKLET INTÉZKEDÉSI ÚTMUTATÓ

TARTALOMJEGYZÉK

Fejezet (téma) megnevezése	Érintett pontok	Oldal
Bevezetés	-	66.
1. fejezet: A betegség gyanújának bejelentése	1.1-1.6.	66.
2. fejezet: A bejelentett gyanú helyszíni vizsgálata	2.1-2.8.	66.
2. fejezet, 2.9. pont: Mintavétel	2.9.1-2.9.2.	68.
3. fejezet: Teendők a gyanú megerősítése után	3.1.-3.7.	72.
4. fejezet: Az RSZKF megerősítésének, illetve kizárásának szabályai	4.1-4-3.	72.
5. fejezet: A járási főállatorvos teendői a betegség megállapítását követően.	5.1-5.9.	73.
6. fejezet: A vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági ügyekért felelős főosztálya teendői a betegség megállapítását követően	6.1-6.8.	74.
7. fejezet: Az országos főállatorvos teendői a betegség megállapítása esetén	7.1-7.10	74.
8. fejezet: Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) létesítése	8.1-8.9.	75.
9. fejezet: A fertőzött telepen tartott állatok értékbecslése	9.1-9.3.	76.
10. fejezet: Az állatok leölése	10.1-10.6.	78.
11. fejezet: Az állati hullák, valamint a fertőzött telepeken maradt anyagok ártalmatlanítása	11.1-11.6.	84.
12. fejezet: Járványügyi nyomozás	12.1-12.5.	87.
13. fejezet: Takarítás (tisztítás) és fertőtlenítés	13.1-13.7.	89.
14. fejezet: A megfigyelési zárlat, helyi zárlat, védőkörzet, megfigyelési körzet és további korlátozás alatt álló terület elrendelése	14.1.-14.6.	96.
15. fejezet: Állatvásár és -kiállítás felügyelete, eljárás a betegség gyanúja és megállapítása esetén	15.1-15.3.	102.
16. fejezet: Eljárás a betegség szállított állatokban történő megállapítása esetén	16.1-16-2.	104.
17. fejezet: Eljárás a betegség vágóhídon történő megállapítása esetén	17.1-17.3.	105.
18. fejezet: Eljárás a tejjel és tejtermékekkel	18.1-18.6.	108.

BEVEZETÉS

Az intézkedési útmutató segítséget kíván nyújtani a vonatkozó jogszabályokban, valamint a Készenléti Tervben foglalt feladatok végrehajtásához.

1. A betegség gyanújának bejelentése

- 1.1. Az állat tulajdonosa, tartója, gondozója, valamint bárki, aki a betegséget vagy a betegség gyanúját észleli, vagy arról tudomást szerez, haladéktalanul köteles erről értesíteni az állományt ellátó szolgáltató állatorvost vagy a hatósági állatorvost. Bejelentést lehet tenni közvetlenül a járási hivatalban a járási főállatorvosnak vagy a vármegyei főállatorvosnak is.
- 1.2. Gyanú bejelentésnek kell tekinteni azt is, ha a bejelentő a gyanút nem fogalmazza meg, de az általa elmondottak vagy leírtak a bejelentést fogadóan ragadós száj- és körömfájásra gyanút keltőek.
- 1.3. Amennyiben a gyanú bejelentése az állományt ellátó szolgáltató állatorvos felé történt, köteles helyszínrre haladéktalanul kiszállni, az alapvető zárlati intézkedéseket megtenni az 1.6 pont szerint. A szolgáltató állatorvos csak személyi fertőtlenítést követően hagyhatja el a gyanú alatt álló állattartó telepet.
- 1.4. Ha a gyanú bejelentése esetleg az önkormányzat felé történt volna, az önkormányzat haladéktalanul értesíti a járási hivatalt (járási főállatorvost).
- 1.5. A hatósági állatorvos bármilyen forrásból szerez tudomást a betegség gyanújáról, haladéktalanul ki kell szállnia a helyszínre.
- 1.6. A bejelentőt utasítani kell, hogy a tüneteket mutató egyedek és a velük együtt tartott állatok az állomány többi egyedével nem érintkezhetnek, továbbá a telepről (udvarból) állat. állati termék, takarmány, alom, trágya és eszközök nem vihetők ki, valamint az ott tartózkodó személyek sem hagyhatják el a hatósági állatorvos helyszíni vizsgálatának lezárásáig.

2. A bejelentett gyanú helyszíni vizsgálata

2.1. Hatósági állatorvosi kiszállás.

Amennyiben a betegség gyanúját jelentik, vagy olyan tüneteket vagy körülményeket jelentenek, melyek ragadós száj- és körömfájás gyanújára utalnak (szarvasmarha: étvágycsökkenést követően lázas, nyálzik, sántít, hólyag a szájüregben, a nyelven és szutyakon vagy a tőgyön; sértés: nehezen kel fel, sántít, a pártaszél kifehéredett, hólyag a tőrőkarimán; juh: tömeges sántaság, nagyszámú bárányelhullás; kecske: elsősorban a szájbeli elváltozások dominálnak) az állatorvosnak haladéktalanul ki kell szállni a helyszínre.

2.2. Kiszálláshoz használt öltözők

Olyan vízhatlan, egyszer használatos öltözők, amely a gyanú megerősítése esetén a vizsgálatot követően megnyugtatóan fertőtleníthető, ártalmatlanítandó:

- kapucnis kezeslábas,
- gumikesztyű,
- gumicsizma (a nadrágot a csizmaszárra kell húzni),

- arcvédő.

2.3. Legalább annyi fertőtlenítőszert vigyen magával, amely a saját mentesítéséhez szükséges. Vigyen magával az állat rögzítéséhez, esetleges bódításához szükséges eszközöket (orrfogó) és állatgyógyászati készítményt.

2.4. *A fertőzőtségre gyanús állatok vizsgálata*

A vizsgálatot kezdjük az állomány távolról történő megszemlélésével, általános benyomás szerzése céljából. Fontos az állatok összlétszámához képest a tüneteket mutatók arányának meghatározása.

Szarvasmarha: a vizsgálatot az állat tartózkodási helyén kell elvégezni. Az állatot a fény felé kell fordítani. Amennyiben az állat nyugtalan, bódítani kell. Az állat rögzítését a tulajdonosra, gondozóra kell bízni, rövidre kell kötni, szükség esetén orrfogót kell alkalmazni.

Száj vizsgálata: megtekintjük a szutyakot, kiterpesztjük az állat száját, a nyelvet vászonkendővel vagy törülközővel megfogva félrehúzzuk. Megtekintjük a száj nyálkahártyáját, a szájpaddást, a nyelvet, a nyelvhati dudor mögötti területet is.

Lábak vizsgálata: szükség esetén óvatosan megmosatjuk. Megnyomkodjuk a pártaszélt, megnézzük az interdigitális hasadékokat és a fattyúcsülköket.

Tőgy vizsgálata: minden csecsbimbót megnézzük.

Megvizsgáljuk a péraajkakakat.

A testhőmérsékletet megmérjük.

Sertés vizsgálata: Az állatot lefogatjuk, lábvégeit óvatosan megmosatjuk. Megnézzük és megtapintjuk a pártaszélt az interdigitális hasadékokat, fattyú csülköket. A száját szétterpesztjük, és a maxilla és a mandibula közé fadarabot teszünk a vizsgálat biztonsága érdekében. Megnézzük a tőrőkarimát az orrnyílásokat és a száj nyálkahártyáját. A testhőmérsékletet megmérjük.

Juhok vizsgálata: A juhot leültetjük megvizsgálják a lábvégeket. A száját terpesztjük, és megnézzük a száj nyálkahártyáját. Amennyiben elhullott bárány van, azt fel kell boncolni különös tekintettel a szívizom-gyulladásra. A testhőmérsékletet megmérjük.

Kecske vizsgálata: Az állatot rögzítetjük, a száját terpesztjük és a száj nyálkahártyáját megtekintjük. A testhőmérsékletet megmérjük.

2.5. Amennyiben a vizsgálat megerősíti a betegség gyanúját - a Készenléti Terv 14. fejezete 14.3. pontjában és a Készenléti Tervnek a betegség ismeretéről szóló 11. fejezetével összhangban - a hatósági állatorvos értesíti a járási főállatorvost.

2.6. A járási főállatorvos megérkezéséig a hatósági állatorvos:

- tájékoztatja az állattartót, a tulajdonost vagy képviselőjét a vizsgálat eredményéről, állattartó létesítményben mindent meg kell tenni a pánik elkerülésére. El kell mondani, hogy a zárlat során csak a legszükségesebb személyeknek kell a zárlat alatt maradni.
- a helyszínt biztosítja, a telepet állat, állati termék, eszköz nem hagyhatja el. Személyt csak teljes fertőtlenítés után lehet elengedni.

- amennyiben a telep nem zárt, állategészségügyi zárlat műanyag szalaggal körbe kell keríteni, az utca forgalmát a szalag kihúzásával távol kell tartani.
- számbaveszi
 - a telepen dolgozó személyeket,
 - a telepen lévő állati eredetű termékeket,
 - a telepre 21 napon belül érkezett fogékony állatokat és anyagokat,
 - a telepet az elmúlt 21 napban állat, állati termék vagy ragályfogó anyag hová került elszállításra,
 - a személyi mentesítés lehetőségét,
 - a személyzetet ki kell kérdezni, hogy saját tulajdonában van-e fogékony állat.

2.7. A járási főállatorvos a 2.2. pontban leírt öltözékben jelenik meg a helyszínen, mintavételi edényeket és eszközöket (ezek pontos mennyiségének meghatározása az összlétszám alapján kell, hogy történjen a reprezentatív mintavétel érdekében), valamint háti motoros permetezőket visz magával. Megérkezést követően a járási főállatorvos is elvégzi a gyanús állatok klinikai vizsgálatát és kikérdezi az állattartót. Ez alapján dönt arról, hogy a Készenléti Terv 14. fejezte 14.1.3. pontja alapján hatóságilag megerősíti az RSZKF gyanúját vagy kizárja azt. Az előbbi esetben kiegészíti a hatósági állatorvos intézkedéseit – ha még nem történt meg - intézkedik a mintavételről a Készenléti Terv 14. fejezte 14.1.5. pontja szerint, valamint szóban elrendeli a megfigyelési zárlatot. A gyanú kizárása esetén megszünteti az addig elrendelt intézkedéseket. A helyszín elhagyása előtt fertőzött területet motoros háti permetezővel fertőtleníti, elrendeli a fertőzött terület folyamatos fertőtlenítését, szükség esetén a vármegyei főállatorvos segítségét kéri.

2.8. A járási főállatorvos és a hatósági állatorvos a fertőzésre gyanús telepet csak akkor hagyhatja el, ha meggyőződött arról, hogy az állattartó (tulajdonos) vagy képviselője megértette az elrendelt intézkedéseket. A telep elhagyása előtt önmagukat fertőtleníteni kell, levetett védőruhájukat – a későbbi ártalmatlanításig - műanyag zsákba helyezik, azt más állattartó telepen nem használhatják.

2.9. Mintavétel

2.9.1. Mintavételi eszközök és a vizsgálatra alkalmas minták

2.9.1.1. Mintavételi tartály

A mintavételi tartályokat a Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóság (Nébih-ÁDI) **tárolja és szükség esetén biztosítja** a Vármegyei Kormányhivatalok részére, olyan mennyiségben, hogy minden hatósági állatorvos részére biztosítani lehessen. A mintavételi tartályokat egy mintavételi dobozba kell elhelyezni, mely a tartályok mellett tartalmazza a steril mintavételi eszközöket (egyenes és hajlított olló, szike, lapos és horgas csipesz, szarvasmarha és sertés orrfogó, gumikesztyű). Ezeket az eszközöket kizárólag a ragadós száj- és körömfájás diagnosztizálása során lehet használni.

2.9.1.2. Felhám

Az epithelium mintákhoz olyan univerzál üvegek szolgálnak **elsődleges** víruskonténernek, amelyekben 0,001% fenolvörös indikátort tartalmazó glicerines foszfát puffer található. Az elsődleges tartályokat azonosító címkével kell ellátni és légmentesen lezárni és egy **másodlagos tartályba** tenni, amely törhetetlen és fertőtleníthető doboz.

A víruskonténereket szobahőmérsékleten, közvetlen napfénytől védve kell tárolni. A pH értéke nem süllyedhet 7,2 alá és nem emelkedhet 7,6 fölé. Minden konténer pH-ját legalább hathónaponként, de szélsőséges környezeti körülmények között ennél gyakrabban is ellenőrizni kell. E célra fenolvörös összehasonlító standard csíkokat kapnak a megyei kormányhivatalok. Azokat az üvegeket, amelyekben penészképződés tapasztalható, vagy amelyeknek laza a csavaros kupakja, és a pH értéke a megengedett határokon kívülre esik, selejtezni kell. A konténernek az ellenőrzéskor szobahőmérsékletűnek kell lennie. **A víruskonténereket a Nébih ÁDI tárolja és fertőzés gyanújának helyszínén eljáró járási főállatorvos telefonértesítése esetén futárral juttatják el a kívánt helyszínre.**

2.9.1.3. Vér

Vérminták gyűjtésére a Nébih ÁDI által rendelkezésre bocsátott, azonosító címkével ellátott, 7,5 ml-es műanyag vérvételi műanyag csövet (fecskendőt) kell használni.

2.9.1.4. Tej

Steril, jól zárható a Nébih ÁDI által rendelkezésre bocsátott műanyag csövekben kell a tejmintákat gyűjteni.

2.9.1.5. Garatváladék minták

RSZKF fertőzésen átesett állatokban esetenként klinikai tünetekben nem jelentkező vírushordozás alakulhat ki az oropharyngeális régióban. Szarvasmarhákban, bivalyokban és bölényekben ennek időtartama általában nem hosszabb 6 hónapnál, azonban ritka esetekben elérheti a 3,5 évet is. Juhokban és kecskéekben a vírushordozás kevesebb, mint 3 hónap. Sertésekben nem fordul elő vírushordozás. Mivel a vírushordozó állatok potenciális újrafertőzési veszélyt jelentenek, azonosításuk és leölésük fontos. A vírushordozás felderítésére a probang teszt szolgál.

A Nébih ÁDI-nál különböző méretű probangokból álló készletet (tehén, borjú, juh számára) és 6-12 db fenolvörös indikátoros, megfelelő tápfolyadékot tartalmazó mintavételi üveget tartanak használatra kész állapotban. Ezeket az üvegeket az eltarthatósági idő növelése érdekében a hűtőszekrény fagyasztó részében kell tárolni. A pH változására utaló esetleges színváltozást (sárga, ha savanyodik, bíbor, ha lúgosodik) három hónaponként kell ellenőrizni. A hűtési hőmérsékleten a tápfolyadék színe enyhén sárgás lehet, ezért az ellenőrzéshez a mintát ki kell venni a hűtőszekrényből, és meg kell várni, amíg a szobahőmérsékletet eléri. Ha a tápfolyadék romlásának bármi gyanúja felmerül, a mintavételi üvegeket csere céljából vissza kell küldeni az Nébih ÁDI-nak

A mintavételi üvegeket csak gondos ellenőrzés után lehet kiadni a kormányhivatalokból. A használat során fennáll a probang csésze károsodásának veszélye, amennyiben az állatok foga közé kerül. A károsodás lehet deformáció, vagy éles kitüremkedés képződése a csésze szélén. A mintavevő állatorvosnak ezért mindig több megfelelő méretű probangot kell magával vinni, ha garatváladék vételére készül.

2.9.1.6. Szigetelt dobozok

A garatváladék- és tejminták szállítására szolgáló szigetelt polisztrén dobozokat kell beszerezni, és a megyei kormányhivataloknál tárolni. A mintavételi szettet ki kell egészíteni különböző méretű polietilén zacskókkal.

2.9.2. Vizsgálati anyag gyűjtése és a Nébih ÁDI-ba történő beszállítása

2.9.2.1. A mintavételi felszerelés használatával kapcsolatos óvórendszabályok

A szükséges felszerelést az előző fejezet részletesen ismertette. A külhamból történő mintavételkor a polisztrén dobozokat, a polietilén, valamint alumínium konténereket, az állatorvos kocsjában kell hagyni, és csak az univerzál üvegeket szabad a fertőzött telephelyre bevinni. A hámminta levétele után, és az alumínium konténerbe csomagolása előtt az univerzál üvege a kupakot szorosan rá kell csavarni, és fertőtleníteni kell.

A probang felszerelést használat után kifőzéssel sterilizálni kell. Abban az esetben, ha ugyanazon a fertőzött telepen egynél több állatból szükséges mintát venni, a probang felszerelést minden egyes állat mintavétele után fertőtlenítő oldattal fertőtleníteni, ezt követően pedig háromszor egymás után friss vízzel bőségesen le kell öblíteni.

Fontos, hogy a levett minták fertőtlenítőszerrel való érintkezését elkerüljük, mert különben a laboratóriumi vizsgálat eredményességét kockáztatjuk. A hatósági állatorvos kezét és gumikesztyűjét ezért az állatok vizsgálata és a mintavétel előtt tiszta vízzel alaposan meg kell mosni. Az állat bármilyen beteg testrésze, például lába, vagy tőgye, amely előzetes tisztogatást igényel, CSAK TISZTA VÍZZEL MOSHATÓ.

2.9.2.2. A szükséges minták típusai és a vizsgálati anyag vételének szabályai

Élő, beteg állattól legalább egy grammnyi hólyagfalat, legcélszerűbben a hólyagok fedelét kell mintavételi edénybe helyezve összegyűjteni. Előnyös, néhány milliliter antibiotikumot tartalmazó fiziológiás konyhasóoldat vagy 1:1 arányú, 7,2 - 7,6 pH-jú glicerín-foszfátpuffer hozzáadása. Legalkalmasabb a nyelvről, a száj egyéb területeiről, ahol lehet a pártaszélről és a tőgyről gyűjtött anyag; az erősen szennyezett testrészekről csak azok alapos lemosása után vegyünk mintát.

Elhullott állatokból az elváltozást mutató szerveket, szervrészeket kell beküldeni (nyelvet, szájrészt, esetleg lábvéget, száj- és körömfájás esetén fiatal állatokból, ha másutt nincs elváltozás, a szívet).

Azokban az esetekben, amikor klinikai tünet nincs, de a száj- és körömfájás vírussal való fertőzöttség gyanítható, szarvasmarhából speciális készülékkel garat-torok váladékot, sertésből torok tampont kell venni (probang teszt).

A vizsgálati anyagot frissen, jég között vagy hűtőtáskában, hatóságilag lezárt csomagként kell szállítani, kizárólag futárral. A küldeményt vízzáró, többszörös réteggel kell lezárni úgy, hogy átvételkor a csomagolás sértetlenségéről meg lehessen győződni.

Külön intézkedésre vérsavópárokat kell küldeni (tíz frissen megbetegedett egyedből alap-, majd tíz-tizennégy nap múlva második vérminta).

A vizsgálat elvégzése kizárólag az Nébih ÁDI feladata, amelyet a mintaküldés tényéről előzetesen értesíteni kell.

2.9.2.3. Kísérőirat a vizsgálati anyaghoz

Minden vizsgálati anyaghoz a készenléti tervben szereplő kísérőiratot kell mellékelni. Az eltérő vizsgálatokra küldött mintákhoz külön-külön kell kísérőiratot csatolni akkor is, ha ugyanabban a csomagban helyezik el. A kísérőiratnak (amelyet nem szabad a csomagba helyezni) tartalmaznia kell a vizsgálati anyag származását (milyen testrésztől gyűjtötték), mennyiségének és minőségének pontos megjelölését is.

A kísérőirat egy példányát a beküldő járási főállatorvosnak meg kell őriznie.

2.9.2.4. A mintaküldéssel kapcsolatos további szabályok

A mintavételi felszerelések azt a célt szolgálják, hogy minden esetben kettősfalú csomagolásban küldjük a mintát. Gondosan ügyeljünk arra, hogy a minta ne érintkezzen fertőtlenítőszerrel, nehogy a laboratóriumi vizsgálat megghiúsuljon.

A mintavételi eszközeink külső falát azonban igen gondosan fertőtleníteni kell a vírus kihurcolásának megakadályozása érdekében!

2.9.2.4.1. Epithelium

Legalább 1 gramm tömegű (kb. 2,5 négyzet-centiméternyi területű) epithelium mintát kell beküldeni, lehetőség szerint még fel nem fakadt vagy frissen felfakadt hólyag falából véve. Ha mód van rá, epithelium mintákat több állatból és/vagy állatfajból is venni kell. A különböző testrészekről, vagy különböző állatokból származó mintákat külön üvegekben kell szállítani. Az epithelium mintákat az erre a célra biztosított polietilén konténerekbe lehet csomagolni, vagy ha a többi mintával egy időben történik a szállításuk, akkor a szigetelt konténerekbe is tehetők a tej és probang mintákkal együtt. A mintavétel megkönnyítése érdekében nyugtatók igénybevételét is mérlegelni lehet.

2.9.2.4.2. Vérminták

A mintavételkor a szokásos aszeptikus viszonyokra ügyelni kell, és vákuumos vérvételi csöveket kell használni. Általában 7 ml teljes vérmintára van szükség. A vér az erre a célra biztosított dobozokba csomagolandó.

2.9.2.4.3. Tej

Az OJK utasítást adhat egyedi tejminták (10-15 ml) beküldésére, amennyiben az érintett állatok tejelő tehenek. A mintákhoz tartósítószer nem adható. A tejmintákat a mintavétel után azonnal jég közé kell csomagolni és szigetelt dobozokba helyezni.

2.9.2.4.4. Probang minták

Amennyiben probang minták vétele szükségesnek minősül, az OJK utasítást ad a helyi személyzetnek, s egyúttal a csomagolás módjára is tanácsot ad. Amennyiben a mintákat a mintavétel után néhány órán belül el lehet szállítani a Nébih ÁDI számára, szigetelt

polisztrén dobozba csomagolhatók, amelyet jéggel, vagy jéggel töltött ballonokkal kell körülvenni. Minden más esetben a mintákat száraz jégbe szükséges csomagolni.

3. *Teendők a gyanú megerősítése után*

- 3.1. A járási főállatorvos mintát kísérő irattal ellátva futár útján az Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóságra küldi. Az Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóságot telefonon értesíti a minta várható érkezési idejéről.
- 3.2. A járási főállatorvos a Vármegyei Kormányhivatalt (megyei főállatorvost) tájékoztatja a gyanú megerősítéséről és a megtett intézkedésekről.
- 3.3. A járási főállatorvos felfüggeszti a folyamatban lévő, illetve a tervezett állatszállítást, és már a helyszínen elrendeli mindazon intézkedéseket, amelyeket a 13.1. pontban megfigyelési zárlat magában foglal. Később helyszínen megtett intézkedéseit a megfigyelési zárlat elrendelésére vonatkozó határozatba foglalva megküldi valamennyi érintett ügyfélnek.
- 3.4. A járási főállatorvos tájékoztatja az önkormányzatot és a helyi rendőri szervet. Intézkedik a megfigyelési zárlat figyelemfelhívó táblával való megjelölésére és ha felmerül a helyi zárlat megszegésének lehetősége, akkor annak őrzésére a rendőrség vagy aktív közreműködésre kötelezett biztonsági szolgálat segítségével.
- 3.5. A járási főállatorvos a vármegyei főállatorvossal való egyeztetés után vagy a vármegyei főállatorvos (attól függően, hogy az RSZKF-re vonatkozó új, végrehajtási típusú rendelet alapján ez járási vagy vármegyei feladat lesz) ideiglenes védőkörzetet rendelhet el, és az e területen lévő telepekre a megfigyelési zárlat szabályait alkalmazza. Korlátozhatja a nem fogékony állatok (pl. lovak) mozgását. Ha a járványügyi helyzet megkívánja a járási főállatorvos a vármegyei főállatorvossal történt előzetes egyeztetést követően leöletheti azokat a fogékony állatokat, amelyek kapcsolatba kerültek a gyanú alatt álló telep állatállományával.
- 3.6. A Vármegyei főállatorvos tájékoztatja az Országos főállatorvost (OFÁ-t) illetve az Országos Járványvédelmi Központot (OJK-t).
- 3.7. A Vármegyei Kormányhivatal előkészületet tesz az HJK megalakítására.

4. *Az RSZKF megerősítésének, illetve kizárásának szabályai*

- 4.1. Az RSZKF-et a járási főállatorvos erősíti meg a következő esetekben, összhangban az (EU) 2020/689 felhatalmazáson alapuló rendelet 9. cikk (2) bekezdésében foglaltakkal:
 - a) a Nébih ÁDI (az NRL) az RSZKF vírusát izolálta a beküldött mintában, kivéve, ha vakcinatörzset mutattak ki;
 - b) a Nébih ÁDI (az NRL) az RSZKF genetikai anyagát vagy antigénjét mutatta ki (pl. pozitív PCR vagy antigén-ELISA vizsgálat) egy olyan állatból vagy állatok egy olyan csoportjából származó mintában, amely a betegségre utaló klinikai tüneteket mutatja, vagy járványügyi kapcsolatban áll egy gyanús vagy megerősített esettel, kivéve, ha a pozitív eredmény vakcinázásra vezethető vissza; vagy

c) a Nébih ÁDI (az NRL) az RSZKF vírus elleni ellenanyagot mutatott ki és ezt meg is erősítette (pl. az ellenanyag-ELISA vizsgálatot VN vizsgálattal erősítette meg) egy olyan állatból vagy állatok egy olyan csoportjából származó mintában, amely a betegségre utaló klinikai tüneteket mutatja, vagy járványügyi kapcsolatban áll egy gyanús vagy megerősített esettel, kivéve, ha pozitív eredmény vakcinázásra vezethető vissza.

4.2. Ha a beküldött minták NRL által végzett vizsgálatának eredménye alapján a járási főállatorvos nem tudja megerősíteni az RSZKF-et a 4.1. pont alapján, akkor kizárja az RSZKF jelenlétét és feloldja a megfigyelési zárlatot, ha az a hatóságilag megerősített gyanú miatt korábban elrendelésre került.

4.3. A 4.2. pontban foglaltak alól kivételt képez az, ha az állományban további klinikailag gyanús egyedek vannak, vagy ha az aktív surveillance során történt a mintavétel, de most már vannak klinikai tüneteket mutató egyedek. Az utóbbi esetekben a járási főállatorvos fenntartja a megfigyelési zárlatot, illetve elrendeli azt, ha korábban még nem kellett elrendelni, valamint újabb állatokból rendel el mintavételt és mintaküldést az NRL-be. A járási főállatorvos a végső döntést az újabb vizsgálatok eredménye alapján hozza meg.

5. A járási főállatorvos teendői a betegség megállapítását követően.

5.1. Elrendeli és megszervezi a telepen található valamennyi fogékony állat lehetőleg vértelen úton történő helyszíni leölését, elrendeli azok ártalmatlanítását. Az ártalmatlanítás formáját az OJK utasítása és a Nemzeti Szakértői Csoport véleménye alapján kell meghatározni, elsődlegesen helyszíni elföldelés útján, ha erre megfelelő terület rendelkezésre áll. Az ölt állatok ártalmatlanítása helyszíni égetéssel is történhet, ha az biztonságosan végrehajtható és szükséges anyagok is rendelkezésre állnak.

5.2. Amennyiben helyszíni elföldelés nem lehetséges, a járási főállatorvos jelentést tesz a vármegyei főállatorvos részére, aki megszervezi az állati melléktermékek ártalmatlanítási helyszínre történő szállítását, oly módon, hogy a szállítás ne lehessen a betegség terjedésének forrása.

5.3. A telepen található és feltételezhetően fertőzést közvetítő takarmányt, almot, trágyát és egyéb anyagokat a Nemzeti Szakértői Csoport X. mellékletben foglalt útmutatása alapján kell ártalmatlanítani. Ha ez azok nagy mennyisége miatt hosszabb időt igényel, akkor miután a telep előzetes fertőtlenítése megkezdődött, ezen anyagok felületi fertőtlenítést követően a telep közelében kijelölt elkerített és biztonságosan zárható depóterületre kell szállítani. A terület zártságának olyannak kell lennie, hogy illetéktelen személyek és állatok behatolásának elejét vegye.

5.4. A járási főállatorvos a 5.1. pontban foglaltak végrehajtást követően elrendeli a telep előzetes takarítását és fertőtlenítését, a végfertőtlenítést végrehajtásáról akkor intézkedik, ha az 5.3. pontban foglaltak is megtörténtek.

5.5. Azonnal megkezdje a járványügyi nyomozást a betegség behurcolására és továbbterjedésére vonatkozóan. Felméri a lehetséges kontaktgazdaságokat. A kontaktgazdaságokról haladéktalanul jelentést tesz a vármegyei főállatorvos részére.

- 5.6. A betegség megerősítésekor védőkörzetet létesít a fertőzött telep legalább 3 km-es sugarú kör által határolt körzetében, abban az esetben, ha az RSZKF-re vonatkozó új, végrehajtási típusú rendelet alapján ez járási feladat lesz. E határozatot valamennyi érintettnek megküldi.
- 5.7. Megszervezi a védő- és megfigyelési körzetben található valamennyi fogékony fajt tartó gazdaság és az azokban tartott állatok nyilvántartásba-vételét (cenzus).
- 5.8. Megszervezi a védő- és megfigyelési körzetben található valamennyi fogékony fajt tartó gazdaságban tartott állatok betegség felderítésére irányuló aktív surveillance programot. Az egyes gazdaságokban leveendő minták típusát és a mintaszámokat a Készenléti Terv 14. fejezete szerint rendeli el.
- 5.9. Javaslatot tesz a Helyi Járványvédelmi Központnak (HJK-nak) a nyilvántartást (cenzust) és a mintavételeket végző állatorvosok személyére, mely alapján a HJK kirendeli azokat. Amennyiben a járás területén a rendelkezésre álló, kirendelhető állatorvos nem elegendő, erről jelentést tesz a HJK-nak.

6. *A vármegyei kormányhivatal élelmiszerlánc-biztonsági ügyekért felelős főosztálya, illetve a vármegyei főállatorvos teendői a betegség megállapítását követően*

- 6.1. Jelentést tesz az OFÁ-nak illetve az OJK-nak a járványügyi helyzetről.
- 6.2. Működésbe helyezi a HJK-t.
- 6.3. A betegség megerősítésekor védőkörzetet létesít a fertőzött telep legalább 3 km-es sugarú kör által határolt körzetében, abban az esetben, ha az RSZKF-re vonatkozó új, végrehajtási típusú rendelet alapján ez vármegyei feladat lesz. Megfigyelési körzetet rendel el a fertőzött telep legalább 10 km-es sugarú kör által határolt területének azon részére, amely nem tartozik a védőkörzetbe, határozatát valamennyi érdekeltnek megküldi.
- 6.4. A védőkörzet határán a közlekedési útvonalakra „Ragadós száj- és körömfájás védőkörzet” táblát helyeztet ki.
- 6.5. A megfigyelési körzet határán a közlekedési útvonalakra „Ragadós száj- és körömfájás megfigyelési körzet” táblát helyeztet ki.
- 6.6. Tájékoztatja a szomszédos vármegyék kormányhivatalait.
- 6.7. A Vármegye valamennyi állatorvosát értesíti a betegség megállapításáról.
- 6.8. Elrendeli a fogékony állatokat-tartó telepek fokozott járványvédelmi ellenőrzését.

7. *Az országos főállatorvos teendői a betegség megállapítása esetén*

- 7.1. Tájékoztatja a minisztert az RSZKF kitöréséről és szükséges intézkedésekről.
- 7.2. Intézkedik, hogy az OJK kezdje meg a betegség elleni védekezés országos irányítását.

- 7.3. Haladéktalanul összehívja a Nemzeti Szakértői Csoportot.
- 7.4. Jelentést tesz az EU Bizottságának és az Állategészségügyi Világszervezetnek (WOAH) és szükség esetén tájékoztatja a szomszédos országok országos főállatorvosait is.
- 7.5. Tájékoztatja a kitörésről a vármegyei kormányhivatalokat és felhívja a figyelmet az általános járványvédelmi intézkedések maradéktalan betartására.
- 7.6. Tájékoztatja az Országos Rendőrfőkapitányt.
- 7.7. Tájékoztatja az élőállat és állati termék forgalmazás, valamint a vadgazdálkodás országos érdekképviselői szerveit.
- 7.8. Tájékoztatja a médiát és a médián keresztül a lakosságot.
- 7.9. Szükség esetén az egész országra vonatkozó járványvédelmi intézkedéseket rendel el.
- 7.10. Tájékozódik a járvány felszámolásának lehetséges módjairól, ezért szakmai véleményt kér erre vonatkozóan a Szakértői Csoporttól. Amennyiben a szakmai vélemény és az egyéb rendelkezésre álló információk alapján úgy ítéli meg, hogy nem lehetséges stamping out módszerrel (leölés +ártalmatlanítás) gyorsan felszámolni a fertőzött állományt, ezért a hosszabb ideig életben tartott állatok miatt fennáll a vírus terjedésének kockázata, intézkedik a szupresszív vakcinázáshoz szükséges vakcina beszerzéséről és elrendeli a vakcinázást.

8. *Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) létesítése*

- 8.1. Az RSZKF járványkitörés megállapítását követően, a vármegyei főállatorvos a vármegyei kormányhivatal elkülönített szervezeti egységeként köteles létrehozni a Helyi Járványvédelmi Központot, ellátva teljes állatorvosi, technikai és adminisztratív személyzettel, továbbá minden mással, ami a betegség legkorábbi és leghatékonyabban történő megfékezéséhez és felszámolásához szükséges.
- 8.2. A HJK-nak naprakész nyilvántartással kell rendelkezni a védőközvetben, illetve a megfigyelési körzetben lévő, fogékony állatokat tartó telepekről és a telepeken található állatok számáról. Ennek megfelelően elrendeli és irányítja a korlátozás alatt álló területeken az állományok nyilvántartásba vételét és aktív surveillance program végrehajtását (az állományok szűrését), ellenőrzi a zárlati intézkedések betartását.
- 8.3. Megszervezi az állati melléktermékek ártalmatlanítási helyszínre történő elszállítását, oly módon, hogy a szállítás ne lehessen a betegség terjedésének forrása.
- 8.4. Kirendeli a nyilvántartást (cenzust) végző, és a védő- és megfigyelési körzetben található valamennyi fogékony fajt tartó gazdaságban tartott állatok, valamint a kontakt gazdaságokban tartott állatok betegség felderítésére irányuló mintavételét elvégző állatorvosokat.
- 8.5. Amennyiben a vármegye területén a rendelkezésre álló, kirendelhető állatorvos nem elegendő, erről jelentést tesz az OJK részére és javaslatot tesz elsődlegesen a szomszédos

vármegyék, másodlagosan országosan a betegség felderítését és felszámolását végző állatorvosok kirendelésére.

8.6.A járási főállatorvos által felmért kontaktgazdaságokról haladéktalanul jelentést tesz az OJK részére.

8.7. A HJK-nak elektronikus vagy papír alapú térképen is fel kell tüntetnie a védő és megfigyelési körzeteket, valamint a fogékony állatokat tartó nagylétszámú telepeket, a térképet minden változás esetén frissíteni kell.

8.8. Az állattartó telepeken történt ellenőrzésekről naprakész nyilvántartást kell vezetni.

8.9.A HJK-t vezető állatorvos naponta tájékoztatja a HJK személyzetét, és a betegség állásáról rendszeresen jelentést tesz az OJK-nak, illetve bármely felmerülő problémáról értesíti azt.

9. A fertőzött telepen tartott állatok, anyagok, eszközök, takarmány értékbecslése

9.1.A gyanú bejelentését követően elhullott és diagnosztikai céllal leölt állatok, valamint a fertőzöttség megállapítását követően leölt állatok és megsemmisített anyagok, eszközök, berendezések, takarmány után azok tulajdonosa az államtól kártalanításra jogosult. A kártalanítás összege az állat, anyag, eszköz vagy tárgy forgalmi értéke. A forgalmi értéket a járási hivatal által lefolytatott becslési eljárás során kell megállapítani. A becslési eljárást a járványügyi intézkedések elrendeléséről szóló határozat végrehajtásával párhuzamosan meg kell kezdeni és legkésőbb a végrehajtás befejezését követő tizenöt napon belül be kell fejezni, a kártalanításból történő esetleges kizárástól függetlenül le kell folytatni. Tekintettel arra, hogy egy kitörés esetén az utolsó járványügyi intézkedés a végfertőtlenítés elrendelése, ezért a becslési eljárást legkésőbb a végfertőtlenítés befejezését követő tizenöt napon belül kell befejezni.

9.2.A járási hivatal a becslési eljárásról becslési jegyzőkönyvet készít.

9.2.1. A becslési jegyzőkönyv tartalmazza

- a járványügyi intézkedések elrendeléséről szóló határozat számát,
- az érintett állattartó (cég) nevét, lakhelyét, illetve székhelyét, FELIR azonosító számát,
- az érintett állattartó telep (udvar) címét, illetve helyrajzi számát, tenyészetkódját és tartási hely azonosítóját,
- a végrehajtott járványügyi intézkedéseket, és azok időpontját,
- az eljáró hatósági állatorvos nevét,
- a járványügyi intézkedésekkel érintett állatok,
 - tulajdonosának nevét (cégnevét), lakhelyét (székhelyét),
 - fajtát, fajtaját, ivarát,
 - darabszámát és tömegét,
 - egyedi jelölését,
 - egészségi állapotának leírását,
 - kilogrammonkénti vagy darabonkénti forgalmi értékét nettó összeg és általános forgalmi adó bontásban,
- az ártalmatlanításra, illetve megsemmisítésre kerülő fertőzőszövetítő anyagok, eszközök, tárgyak, élelmiszerek és takarmányok

- tulajdonosának nevét (cégnevét), lakhelyét (székhelyét),
- megnevezését,
- tömegét vagy darabszámát,
- kilogrammonkénti vagy darabonkénti forgalmi értékét nettó összeg és általános forgalmi adó bontásban.
- az állami kártalanításra jogosult nyilatkozatát az általános forgalmi adó adóalanyiságáról, valamint az általános forgalmi adó fizetési kötelezettségről vagy az alóli mentességről, és
- a becslési eljárást lefolytató hatóság, valamint az állami kártalanításra jogosult (vagy annak képviselője) aláírását, illetve bélyegzőjének lenyomatát vagy cégszerű aláírását.

9.3. Az állat, anyag, eszköz, tárgy, élelmiszer vagy takarmány káreseménykori nettó forgalmi értéke megállapításának alapja:

- a tartott állatok (háziállatok) esetében
 - az állattartó érvényes szerződése szerinti felvásárlási ár, ennek hiányában
 - számlával igazolt beszerzési ár, ennek hiányában
 - az elismert szakmaközi szervezet vagy – ha az adott termékpályán nincs elismert szakmaközi szervezet – a Nébih által kijelölt szakmaközi szervezet által a hízóállatok esetében hetente, ennek hiányában havonta nyilvánosságra hozott átvételi ár háromhavi átlaga, vagy tenyészállatok esetében meghatározott ár,
 - az állat könyv szerinti, a káreseményt megelőző naptári havi nyilvántartási értéke,
 - az előző alpontokban felsoroltak hiánya esetén a kárbecslésben érintett állathoz azzal azonos fajú, fajtájú, ivarú, korú és hasznosítású állatra vonatkozó, az adott fertőző állatbetegség megelőzéséről és leküzdéséről szóló miniszteri rendeletben foglaltak figyelembevételével, szakértő által megadott, az adott területen a káresemény időszakában kialakult piaci árak átlaga;
- a legalább hat hónapja zárt körülmények között, vadsparkban, vadaskertben tartott vagy tenyésztett vadonélő haszonállatok esetén a felvásárló szervezet által számlával igazolt, a káresemény időszakában alkalmazott felvásárlási ár,
- a genetikai alapok védelmét szolgáló, védett őshonos, valamint veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajtákhoz tartozó állatok esetén – amennyiben nincs elismert vagy kijelölt szakmaközi szervezet – a Nébih írásos szakvéleménye alapján megállapított nettó forgalmi érték,
- sperma, embrió esetén az előállító, valamint forgalmazó szervezet által számlával igazolt, a káreseményt megelőző három hónapos időszak kialakult értékesítési átlagára, vagy szakértő által megadott piaci árak átlaga,
- a járványügyi intézkedésként diagnosztikai célból kilőtt vad esetén a Nébih által megadott érték,
- a járványügyi intézkedésként diagnosztikai célból kilőtt védett állatok esetén a természetvédelmi hatóság írásos szakvéleménye alapján megállapított nettó forgalmi érték (eszmei érték),
- a betegség terjesztése szempontjából kockázatos élelmiszer, állati eredetű termékek vonatkozásában
 - vágóhídon – élőállat- vagy húsvizsgálat során – történt betegség-megállapítás esetén az üzem által kifizetett, számlával igazolt felvásárlási ár és felmerült vágási költség,
 - az élelmiszer-előállító üzemből a vágott állati test, félkész és késztermék élelmiszerek esetén az üzem önköltségi ára,
 - az élelmiszer-forgalmazó helyen a vágott állati test, félkész és késztermék élelmiszerek esetén a számlával igazolt beszerzési ár,

- tej esetén a területen engedéllyel működő felvásárló szervezet által számlával igazolt, a káresemény időszakában alkalmazott felvásárlási ár, ennek hiányában az elismert vagy a Nébih által kijelölt szakmaközi szervezet, vagy ennek hiányában szakértő által megadott, a káresemény időszakában kialakult piaci árak átlaga;
- a betegség terjesztése szempontjából kockázatos takarmány vonatkozásában
 - a takarmány-előállító és forgalmazó esetén az üzem önköltségi ára, illetve a számlával igazolt beszerzési ár,
 - állattartó telep esetén a takarmány számlával igazolt beszerzési ára,
 - ezek hiánya esetén szakértő által megadott, a káresemény időszakában az adott területen kialakult piaci árak átlaga,
- az ipari feldolgozásra szánt állati termékek esetében (különösen a gyapjú) a területen engedéllyel működő felvásárló szervezet által igazolt, a káreseményt megelőző hat hónapban kialakult felvásárlási átlagár, ennek hiányában szakértő által megadott, a káresemény időszakában kialakult piaci árak átlaga,
- fertőzőközvetítő anyagok, eszközök, tárgyak esetén szakértő által megadott, a használati értéknek megfelelő becsült árak átlaga.

10. Az állatok leölése

Egy állatállományban a fertőző betegség felszámolása alapvetően három lépésből áll:

1. az állatok kíméletes leölése,
2. az állati hullák és a fertőzött anyagok ártalmatlanítása,
3. az ártalmatlanítást követő takarítás és fertőtlenítés.

Az **állatok kíméletes leölése** az állatok közegészségügyi, állategészségügyi, állatjóléti vagy környezetvédelmi okokból történő leölésének folyamata az illetékes hatóság felügyelete mellett, melynek során az állatok leölésére alkalmazott módszerek az állat azonnali halálát vagy azonnali, haláláig tartó eszméletvesztését eredményezi. A folyamat nem okozhat az állatnak elkerülhető szorongást, fájdalmat, szenvedést. Nem járhat a közreműködő személyek biztonságának, egészségének a veszélyeztetésével, a környezet indokolatlan mértékű terhelésével.

10.1. A leölésre vonatkozó általános szempontok

A Készenléti Terv 13. fejezetében részletezett Járványvédelmi Terv mellékleteként minden az ÁSZ 1. függeléke 4. pontja szerinti nagy létszámú állattartó telepnek Leölési tervet kell készítenie. A Leölési tervet legkésőbb a telep védőkörzetbe kerülését követő 10 munkanapon belül el kell készíteni. Mielőtt az állatok leölése megkezdődik, a járási főállatorvosnak vagy a HJK illetékes szakemberének - a telep Leölési tervében foglaltak figyelembevételével - meg kell terveznie a telep fogékony állatainak a leölését (felszámolási terv). A felszámolási terv elkészítése során figyelembe kell venni a leölendő állatok számát, korcsoporti bontását, a leöléshez alkalmazható eljárásokat, az állati testek ártalmatlanítására használható módszereket és a rendelkezésre álló helyi tárgyi és humán erőforrásokat.

10.1.1. A felszámolási tervben meg kell határozni:

- 10.1.1.1. Az érintett telephelyen elvégzendő műveleteket (pl. az állatok felhajtása, rögzítése, leölése, az állati testek mozgatása, a kapcsolódó biológiai biztonsági tevékenységek stb.)

- A tervezéskor fel kell használni a gazdálkodónak a gazdaságra, az állatállományra és a gazdaságban rendelkezésre álló erőforrásokra vonatkozó ismereteit.
 - Kockázatértékelést kell végezni a helyszíni potenciális kockázatok felmérésére, és a tervezéskor törekedni kell azok mérséklésére.
- 10.1.1.2. A műveletek tervezése során a leölési mód/módok kiválasztásához figyelembe kell venni a leölendő állatok fajtát, számát, korcsoporti bontását és a helyi adottságokat. (strukturális, anyag –eszköz, személyi stb.)
- 10.1.1.3. A leölési módok kiválasztásával biztosítani kell, hogy valamennyi állat leölése humánus módon történjen, figyelembe véve az állatjólétet, a személyi biztonságra és a biológiai biztonságra vonatkozó követelményeket is.
- 10.1.1.4. Az állatok kezeléséhez, felhajtásához, rögzítéséhez, olyan rendszert kell létrehozni, amely segíti a műveletek végrehajtását és minimalizálja a zavarokat.
- 10.1.1.5. A leölési helyek számát úgy kell meghatározni, hogy azokhoz megfelelő számú közreműködő személy és a felügyeletet ellátó hatósági állatorvos biztosítható legyen.
- 10.1.1.6. A telep felszámolásának ütemezését a legszűkebb keresztmetszetet adó művelethez igazítottan kell megtervezni.
- 10.1.1.7. A biológiai biztonság fenntartása a leölési műveletek során korlátozza a betegség terjedését. Ezért a "tisztá" és a "piszkos" területek között világos határokat kell kijelölni, és a műveletekhez fertőtlenítő eszközt, fertőtlenítőszer, valamint egyéni védőfelszerelést (PPE) kell biztosítani.
- 10.1.1.8. Az állatok leölése fizikailag és szellemileg kimerítő folyamat. Rendkívül fontos, hogy annak során megőrizzük a professzionális környezetet, és elkerüljük a résztvevőkkel való személyi összeütközéseket.
- 10.1.1.9. A leölési műveletben részt vevő valamennyi személy felelős a saját és kollégái biztonságáért! Ezért a leölési műveletekben résztvevőket balesetvédelmi oktatásban kell részesíteni.
- 10.1.1.10. Meg kell határozni a leölést vezető hatósági állatorvos személyét.

10.1.2. Gyakorlati ajánlások

- 10.1.2.1. A telepen belüli további vírusszaporodás megelőzése érdekében kiemelt fontossággal bír, hogy az érintett állomány, valamint az ugyanabba a csoportban, illetve üzemegységben lévő kontakt állatok értékének felbecsülése után a leölés lehető legrövidebb időn belül megtörténjen. Különösen vonatkozik ez sertésekre, mivel a fertőzött, illetve potenciálisan fertőzött sertésekben igen nagy számú vírus termelődhet.
- 10.1.2.2. A leölést csak abban az esetben szabad elkezdni, ha a felszámolási tervben meghatározott személyi és tárgyi feltételek maradéktalanul adottak.
- 10.1.2.3. A HJK vezetőjének elegendő számú segítő személyről és hatósági állatorvorról kell gondoskodnia, hogy a leölés állatvédelmi szempontból megfelelő menete folyamatosan biztosított legyen.
- 10.1.2.4. Ha a leölés végrehajtásához a telepen, vagy a HJK –nál nem állnak rendelkezésre a szükséges humán és tárgyi feltételek, azok biztosításához az OJK-hoz kell fordulni.

- 10.1.2.5. A leölést végzőket utasítani kell, hogy a leölést csak a hatósági állatorvos jelenlétében kezdhetik meg.
- 10.1.2.6. Általában egy hatósági állatorvosra legfeljebb három leölést végző személy felügyelete bízható, és minden leölési helyen kell lennie hatósági állatorvosnak.
- 10.1.2.7. Több leölési hely esetén leölést vezető hatósági állatorvost kell kijelölni.
- 10.1.2.8. A leölést úgy kell megszervezni, hogy nappali világosságban történjen. Ha a leölést sötétedés után kell elvégezni ez csak megfelelő mesterséges világítás mellett lehetséges.
- 10.1.2.9. Ha legelő szarvasmarhák leölésére kerül sor, karám felállítása válhat szükségessé. A karámot amennyire csak lehetséges el kell takarni, bármilyen anyag, például deszka, kátránypapír, zsákvászon vagy horganyozott lemez segítségével. Ha jelentős számú állat számára kell karámot emelni, lehetőleg különböző csoportok kialakítását kell megkísérlni, külön várakoztató, és műveleti (leölő) karámmal.
- 10.1.2.10. Ha épületben tartott szarvasmarhák leölésére van szükség, először mindig a bikákat kell leölni. Jobb, ha az istállózott állatokat helyben ölik le, és semmiképpen nem célszerű az érintett állatokat a szabadba vinni. Ha az egészséges állatokat a szabadban kívánják leölni, a terelőfolyosó és a műveleti rekesz használata célszerű.
- 10.1.2.11. Az állatok épületen belül történő leölésekor figyelemmel kell lenni a hullamerevség és a puffadás bekövetkezésére, ami a hullák szűk ajtókon át történő eltávolítását nehezítheti.
11. Mielőtt az állatok leölése megkezdődik, a járási főállatorvosnak vagy a HJK illetékes kiküldött szakemberének meg kell szerveznie az állati hullák állategészségügyi és környezetvédelmi előírásoknak megfelelő, biztonságos ártalmatlanná tételét és a műveletek során, végeztével alkalmazandó fertőtlenítéseket.

10.1.3. A leölést vezető hatósági állatorvos

- 10.1.3.1.1. Megszervezi az érintett telephely leölési műveleteit, és felügyeli a felszámolási terv végrehajtását;
- 10.1.3.1.2. Meghatározza, ellenőrzi és kezeli az állatjóléti, személyi biztonsági és biológiai biztonsági követelmények betartását;
- 10.1.3.1.3. Megszervezi, tájékoztatja és irányítja a telephelyen az állatok kíméletes leölését végző csoportot/csoportokat;
- 10.1.3.1.4. Meghatározza és szervezi a szükséges logisztikát;
- 10.1.3.1.5. Jelentést tesz a járási főállatorvosnak és a HJK vezetőnek mind az előrehaladásról, mind a tapasztalt problémákról;
- 10.1.3.1.6. A leölések befejezésekor írásos jelentést nyújt be a járási főállatorvosnak és a HJK vezetőnek, amelyben leírja az eljárási jelentésen túl, jelzi elfogadott gyakorlatokat és azok hatását az állatjólétre, a személyi biztonságra és a biológiai biztonságra.

10.1.4. Beosztott hatósági állatorvos.

- 10.1.4.1. Felügyeli a legmegfelelőbb leölési módszer alkalmazását annak biztosítása érdekében, hogy az állatok leölése elkerülhető fájdalom és szenvedés nélkül történjen; és végrehajtja az állatjólétre vonatkozó további követelményeket, beleértve a leölés sorrendjét;
- 10.1.4.2. Meggyőződik arról, hogy a leölési eljárást követően minden állat elpusztult;
- 10.1.4.3. A biológiai biztonsági eljárások felügyelete révén minimalizálja a betegségnek a telephelyen belüli és a telephelyről történő terjedésének kockázatát;
- 10.1.4.4. Folyamatosan figyelemmel kíséri az állatvédelmi és biológiai biztonsági eljárások végrehajtását.
- 10.1.4.5. Felelős a hozzá beosztottakért és így köteles jeleznie a leölést vezető hatósági állatorvosnak, ha valaki fáradtnak vagy túlterheltnek érzi magát. A leölés fizikailag és pszichikailag is megterhelő, ezért megfelelő szünetek beiktatása elengedhetetlenek ahhoz, hogy mindenki hatékonyan tudjon dolgozni.
- 10.1.4.6. A napi leölési munka befejezésekor írásos jelentést készít, amelyben ismerteti az alkalmazott gyakorlatokat és azok állatvédelemre gyakorolt hatását.

10.1.5. Az állatgondozó

- 10.1.5.1. Felülvizsgálja a helyszíni létesítményeket, azoknak a műveletekre való megfelelősége szempontjából;
- 10.1.5.2. Elvégzi az állatok mozgatását és szükség esetén lefogásukat, rögzítésüket
- 10.1.5.3. Folyamatosan betartja az állatjóléti és biológiai biztonsági előírásokat.

10.1.6. A leölést végző személy

- 10.1.6.1. Hatékony kábítás és leölés révén elvégzi az állatok kíméletes leölését.
- 10.1.6.2. A műveleteket csak kellő jártassággal rendelkező személy végezheti.

10.1.7. A segítő személyek

- 10.1.7.1. A leölési műveletek folyamatos zavartalan végrehajtásához a leölést vezető hatósági állatorvos utasításai szerint köteles eljárni.

10.2. A leölést állatvédelmi szempontból megfelelő módon kell elvégezni.

A Nébih Gyakorlati útmutató az állatok kíméletes leölésének, az állati hullák és a fertőzőtt anyagok ártalmatlanításának, valamint az ártalmatlanítást követő takarítás-fertőtlenítés végrehajtásához 1.0. verzió (2023)

Az alábbi oldalról tölthető le:

<https://portal.nebih.gov.hu/-/fertozo-betegsegek-keszenleti-tervei>

10.2.1. Az állat kíméletes leölése történhet:

- 10.2.1.1. mechanikus úton (pld. lőfegyverek használata)

- 10.2.1.2. elektromos úton (pld. elektromos áram átvezetése a szíven, kábítás után, a kamra fibrilláció kiváltása érdekében)
- 10.2.1.3. gázok felhasználásával
- 10.2.1.4. halálos injekció felhasználásával

10.2.2. A leölés végrehajtásának sorrendje

- 10.2.2.1. Biológiai biztonsági megfontolásokból a fertőzött állatokat kell először leölni, lehetőleg a gazdaságban, majd azokat az állatokat, amelyekről ismert, hogy fertőzött állatokkal érintkeztek, végül pedig a telepen maradt további állatokat
- 10.2.2.2. Ha a telephelyen egynél több állatfajt tartanak, akkor azokat a következő sorrendben lehet leölni: sertés > szarvasmarha > kecske > juh > baromfi > tenyésztett vad
- 10.2.2.3. Állatjóléti megfontolásokból a fiatal állatokat az idősebb állatok előtt kell leölni. Különösen fontos, hogy a fiatal, még le nem választott állatokat az anyjukról való elválasztás után azonnal le kell ölni.
- 10.2.2.4. Amennyiben istállózott állatokat kell leölni, az épület ablakait és ajtajait, ameddig ez állatvédelmi szempontból elfogadható, zárva kell tartani és ha megoldható a szellőztető ventilátorokat ki kell kapcsolni.
- 10.2.2.5. A beteg, betegségre, fertőzöttségre gyanús állatcsoportokat el kell különíteni, meg kell akadályozni a telepen található többi állattal való érintkezésüket.

10.3. Szarvasmarhák leölése

10.3.1. lőfegyverrel:

A fegyverhasználat helyi feltételeinek együttes fennállása esetén egyedi, vagy kis számú állat esetén legelőn vagy mezőn tartott állatokon alkalmazható

10.3.2. behatoló rögzített závarzatú eszközzel történő leölés:

A legalkalmasabb leölési módszer, melyet azonnali gerincvelő roncsolásnak kell követnie amelyhez megfelelő eszközt kell biztosítani. Az eszköz alkalmazásakor a leölendő állatok korának megfelelő erősségű töltettel kell használni. A módszer alkalmas nagyszámú állat leölésére is.

10.3.3. elektromos kábítással, majd áramütéssel (csak borjak)

Ez a módszer elektromos áramot használ az agyműködés megzavarásával történő elkábításra, majd a szív leállításával történő leölésre. Ez a módszer a magas kockázatok miatt kerülendő.

10.3.4. halálos injekcióval:

Ez a módszer magában foglalja az állatgyógyászati készítmény intravénás befecskendezését. A módszer alkalmas kis számú felnőtt szarvasmarha, valamint borjak és újszülött szarvasmarhák esetében alkalmazható.

10.4. Juhok, kecskék leölése

10.4.1. lőfegyverrel:

A fegyverhasználat helyi feltételeinek együttes fennállása esetén egyedi, vagy kis számú állat esetén legelőn vagy mezőn tartott állatokon alkalmazható.

10.4.2. behatoló rögzített závarzatú eszközzel:

A legalkalmasabb leölési módszer, melyet azonnali gerincvelő roncsolásnak kell követnie, amelyhez megfelelő eszközt kell biztosítani. Az eszköz alkalmazásakor a leölendő állatok korának megfelelő erősségű töltettel kell használni. A módszer alkalmas nagyszámú 50 kg fölötti állat leölésére.

10.4.3. elektromos kábítással, majd áramütéssel:

Ez a módszer elektromos áramot használ az agyműködés megzavarásával történő elkábításra, majd a szív leállításával történő leölésre. Ez a módszer a magas kockázatok miatt kerülendő.

10.4.4. szén-dioxid gázzal vagy szén-dioxid és argon gáz halálos koncentrációjú keverékeinek expozíciójával:

Ennél a módszernél CO₂-t vagy gázkeveréket juttatnak egy lezárt tartályba, járműbe vagy olyan kamrába, konténerbe, amelyben már az állatok ott tartózkodnak. A módszer biztonságosan alkalmazható nagyszámú állaton napos kortól 50 kg súlyig.

10.4.5. halálos injekcióval:

Ez a módszer magában foglalja az állatgyógyászati készítmény intravénás befecskendezését. A módszer alkalmas kis számú felnőtt juh/kecske, valamint 50 kg alatti juh/kecske és újszülött állatok esetében.

10.5.Sertések leölése

lőfegyverrel:

A fegyverhasználat helyi feltételeinek együttes fennállása esetén egyedi, vagy kis számú állat és külterületi tartás esetén alkalmazható.

10.5.1. behatoló rögzített závarzatú eszközzel:

A legalkalmasabb leölési módszer, melyet azonnali gerincvelő roncsolásnak kell követnie amelyhez megfelelő eszközt kell biztosítani. Az eszköz alkalmazásakor a leölendő állatok korának megfelelő erősségű töltettel kell használni. A módszer alkalmas nagyszámú állat leölésére 50 kg fölött.

10.5.2. elektromos kábítással, majd áramütéssel:

Ez a módszer elektromos áramot használ az agyműködés megzavarásával történő elkábításra, majd a szív leállításával történő leölésre. Ez a módszer a magas kockázatok miatt kerülendő.

10.5.3. szén-dioxid gázzal vagy szén-dioxid és argon gáz halálos koncentrációjú keverékeinek expozíciójával

Ennél a módszernél CO₂-t vagy gázkeveréket juttatnak egy lezárt tartályba, járműbe vagy olyan kamrába, konténerbe, amelyben már sertések tartózkodnak. a módszer biztonságosan alkalmazható nagy számú állaton napos kortól 50 kg súlyig.

10.5.4. halálos injekcióval:

Ez a módszer magában foglalja az állatgyógyászati készítmény intravénás befecskendezését. A módszer alkalmas kis számú felnőtt sertés, valamint 50 kg alatti süldők és újszülött malacok esetében.

10.6.Nyugtató szerek használata

10.6.1. Amennyiben szükség van rá, a hatósági állatorvos használhat nyugtató/bénító szereket.

Ezek használatára különösen az alábbi esetekben kerülhet sor:

- bikák vagy más ingerlékeny állatok leölés előtti bénítása;
- diagnosztikai vizsgálat során, istállóban tartott ingerlékeny állatok kezelése és megfékezése céljából, ha más elfogadható fékező eszköz, illetve segítség nem áll rendelkezésre;
- diagnosztikai vizsgálat során, szabadban tartott ideges vagy ingerlékeny állatok megfékezése, különösen akkor, ha fennáll a veszélye, hogy az állatok a szomszédos gazdaságba átmenekülnek. Ilyen esetekben, ha lehetséges, a kábítópuska használatában jártas személy segítségét kell igénybe venni.

10.6.2. A HJK felkészülése során el kell készíteni azon személyek, állatorvosok listáját, akik kábítópuska-használati engedéllyel rendelkeznek, arra az esetre, ha közreműködésük szükségessé válna.

10.6.3. A tulajdonost, vagy a helyette eljáró meghatalmazottját, a közreműködőket tájékoztatni kell, mielőtt egy állatot nyugtatószerrel kezelnek, különben személyek vagy állatok sérülésének kockázata forog fenn

10.6.4. Kérődzők számára a megfelelő nyugtatószer például a xilazin, vagy a detomidin-hidroklorid. Sertések számára acepromazin, xilazin, pentobarbital, diazepam, midazolam, ajánlható.

10.6.5. A RSZKF járványgócokban diagnosztikai munkát végző állatorvosoknak – a keresztfertőzés kockázatát kerülendő – a megkezdett üveg nyugtatókat a biológiai biztonsági szabályok szerint meg kell semmisíteniük.

11. Az állati hullák, valamint a fertőzött telepeken maradt anyagok ártalmatlanítása

11.1. Általános tudnivalók

A hullák ártalmatlanná tételét a lehető leggyorsabban, a fertőzött telepen vagy a telephez minél közelebb kell végrehajtani. A három lehetséges rendelkezésre álló módszer az elásás, az állati melléktermék feldolgozó üzemben történő ártalmatlanítás, vagy az elégetés közül normális körülmények között a fertőzött telephez legközelebbi területen történő elásást kell előnyben részesíteni. A hullákat zárt csorgás- és csepegésmentes szállítóeszközzel kell az ártalmatlanítás helyére juttatni. Ha a fertőzött telep közelében nincs az ártalmatlanításra megfelelő hely, akkor egy távolabbi területen történő elásás vagy az állati eredetű melléktermékfeldolgozó üzembe történő szállítás a két lehetséges megoldás. Végző esetben - a feltételek maradéktalan biztosítása mellett - megvalósítható az égetéssel történő ártalmatlanítás. A döntés meghozatalakor azt kell figyelembe venni, hogy minél kisebb legyen a szállítási távolság és az ártalmatlanítási kapacitás ne akadályozza az állomány minél gyorsabb leölését. Természetesen minden esetben figyelembe kell venni az egyéb szempontokat is (környezetvédelem, logisztika, lakott terület, fogékony állattartó telepek közelsége stb.).

11.2. Ártalmatlanná tétel elásás útján

Az elásás helyszínének megválasztásánál figyelembe kell venni a környezetvédelmi és vízvédelmi előírásokat. Az elásás során felhasználható objektumok és eszközök naprakész listájával a HJK-nak rendelkeznie kell. Elásás helyére történő szállítás előtt a hullákat alaposan fertőtleníteni kell. Ezt célszerű a 0,4 %-os citromsavval, vagy valamely engedélyezett gyári fertőtlenítőszerrel végzett bőséges permetezéssel megtenni.

Az ártalmatlanítási lehetőség kiválasztásakor figyelembe veendő általános tényezők:

- A vízbázis védelmi területek figyelembevétele;
- A talajvízszint magassága és a talaj/közetképződés topográfiája;
- Az elásásra kerülő állatok faja és száma;
- A fertőzött telepen vagy annak közelében található, eltemetésre vagy égetésre alkalmas földterület rendelkezésre állása;
- A felszíni vizek, kutak, vízelvezető csövek és árkok közelsége (kúttól legalább 60 m, felszíni vizektől legalább 30 m távolságra legyen);
- Közművek (pl. víz, gáz, villany, telefonvonalak, vízelvezetés, csatornázás, egyéb fejlesztések vagy építmények, beleértve a légvezetéseket is) elhelyezkedése;
- A helyszín megközelíthetősége nehéz kotró- és szállító járművekkel;
- Lakott területek és lakóépületek közelsége;
- Időjárási körülmények, beleértve az uralkodó szélirányt;
- A rendelkezésre álló adatok szerint azon a helyen korábban lépfenében elhullott állatot nem földeltek el;
- A terület későbbi felhasználására vonatkozó tervek.

A kiásott gödör esetében az árok aljától a talajvízszintig tömör talaj esetén legalább 1 méter távolságnak, laza talajban legalább 1,5 méter távolságnak kell lennie. Ha a körülmények megengedik, érdemes ennél nagyobb távolságot tartani a talajvízhez képest. Minden elásásra használt helyszínen talajvíz-monitoring tervet kell kidolgozni. A hullák elhelyezése előtt és munkálatok befejezését követően vízmintákat kell venni laboratóriumi elemzés céljából. A gödör kijelölésénél, készítésénél az alábbi ajánlott méretezést érdemes figyelembe venni:

- 1,5 m³/kifejlett szarvasmarha
- 0,3 m³/kifejlett sertés, kiskérődző

A hullák elhelyezéséhez szükséges gödör ásásához legalkalmasabb gép a kotrógép. Ez a gép a leghatékonyabb a hosszú, mély, függőleges oldalakkal rendelkező gödrök építéséhez. A gödör méretei a használt berendezésektől, a helyszín adottságaitól és az eltemetendő anyag mennyiségétől függenek. A gödör méreteinek lehetőleg a gyakorlatban megvalósítható legmélyebbnek kell lenniük (a gépek hatótávolsága, a talaj típusa és a talajvízszint a szokásos korlátozó tényezők), függőleges oldalakkal. A gödör szélessége nem lehet nagyobb, mint amennyit a rendelkezésre álló berendezésekkel egyenletesen lehet kitölteni az eltemetendő anyaggal. A cél az, hogy elkerülhető legyen a hullák mozgatása, miután azok a gödörbe kerültek. A gödör hosszát a felhasználható terület adottsága és az eltemetendő anyag mennyisége határozza meg. A gödör méreteinek tervezésekor figyelembe kell venni azt a módszert, amellyel a hullákat a gödörbe helyezik.

Általában a hullákat a teherautó platójáról rakodógéppel a gödörbe dobják, vagy a gödör mellett kiönti és buldózerrel oldalról tolják be.

Ha a talajvíz mintegy 4,5 méter mélyen van a talajfelszíntől, akkor hagyjunk 1,5 méter távolságot a talajvízhez, mintegy 2 méter mélységben, két rétegben helyezük el a szarvasmarhák hulláit, majd ezt 1 méter mélységű talajréteggel fedjük le.

Ha a felszín talajvíztől való távolsága kevesebb, mint 4,5 méter, akkor a következő változatok alkalmazhatók:

- a) 1-1,5 méter távolság a talajvíztől, a szarvasmarha hullák egy rétegben való lerakása kb. 1 méter mélységben, plusz 1 méter fedőréteg
- b) 1-1,5 méter távolság a talajvíztől, a szarvasmarha hullák két rétegben való lerakása kb. 2 méter mélységben, plusz kb. 1 méter fedőréteg domb formájában.

A gödör kapacitásának egy részét a fertőzött állatok istállójából származó szennyezett alom, szalma, takarmány és trágya számára célszerű fenntartani, ha azokat nem más módon ártalmatlanítják. Ezek az anyagok jól tömöríthetők a gödörben a hullák körül és között. A gödör lezárásakor agyagos talajfelesleget kell a gödörre halmazni, mint túlcsondulási fedelet. A talaj súlya megakadályozza, hogy a hullák a gázok felhalmozódása miatt felemelkedjenek a gödörből, megakadályozza, hogy a dögevők kiássák a hullákat, segít kiszűrni a szagokat és elősegíti a bomlási folyadékok felszívódását. A betemetés után a felső réteget nem szabad tömöríteni, mert a bomlási gázok megrepeszthetik a szorosan lezárt felső réteget. Megfontolandó, hogy szükség van-e szellőzőcsövekre vagy hasonló szellőzőrendszerre.

A hullák bomlásából származó gáztermelés a temetett anyag térfogatának jelentős növekedését eredményezheti, olyannyira, hogy a zárt gödör felszíne megemelkedhet, és a testek kiemelkedhetnek a gödörből. Ennek megakadályozása érdekében a nagy méretű hullákat (pl. szarvasmarhák) gödörbe helyezés előtt a hasfal felhasításával fel kell nyitni, hogy a gáz távozhasson. Kisebb méretű állati hullák felnyitására általában nincs szükség. Ezt a gödör szélén kell elvégezni, a személyzet semmilyen körülmények között nem léphet be a gödörbe a feltöltés során. A gödrökbe mész adagolható, hogy megakadályozzák a földigiliszták által a gödör lezárása után a szennyezett anyagok felszínre hozását. Először a hullákat kell lefedni körülbelül 40-50 cm vastag talajréteggel, majd egy réteg mészpórt ($\text{Ca}(\text{OH})_2$) kell hozzáadni, a feltöltés befejezése előtt. A meszet nem szabad közvetlenül a hullákra helyezni, mert lassítja, és megakadályozhatja a bomlást. A mész elhelyezése során figyelembe kell venni a személyes biztonsági óvintézkedéseket is.

Az elásás helyének lezárása után ajánlott annak ellenőrzése, hogy szivárgás, süllyedés vagy egyéb problémák esetén megfelelő intézkedéseket lehessen hozni. Az elföldelési területet körül kell keríteni, hogy idegenek ne férhessenek hozzá. Gondoskodni kell a helyszínnek megfelelő rágcsálóiirtásról is. A talajvíz-mintavételi tervben meghatározottak szerint vízmintákat kell venni az elásásnak a talajvízre gyakorolt esteleges hatásának monitorozás céljából.

Az elásás helyszínét állategészségügyi zárlat feliratú műanyag szalaggal körbe kell keríteni. Az elásás helyszínét a gödrök teljes lezárásáig, illetve a terület fertőtlenítéséig őriztetni kell.

11.3. Ártalmatlanítás állati eredetű melléktermék feldolgozó üzemben

Ha a fertőzött telepen vagy annak közelében történő ártalmatlanítás akadályba ütközik, akkor az OJK hozzájárulásával a HJK dönthet e célra kijelölt állati melléktermék feldolgozó üzemben történő ártalmatlanítás mellett. Erre különösen akkor kerülhet sor, ha a melléktermék feldolgozó üzem távolsága közel hasonló, mint a legközelebbi elásásra alkalmas terület távolsága és a feldolgozó üzem kapacitása legalább olyan gyors ütemű ártalmatlanítást tesz lehetővé, mint az elásás esetében. A szállítást zárt, szivárgásmentes konténerben, a HJK által kijelölt útvonalon

rendőri kísérettel kell végrehajtani. Az állati melléktermék feldolgozó üzemnek a hullák begyűjtésére célfuvarra kell biztosítani, azok begyűjtése nem történhet gyűjtő körjárat keretében.

A leölt állatok mielőbbi ártalmatlanítása, valamint a fertőzés terjedésének megelőzése érdekében a fertőzött telepről/telepekről történő beszállítás és ártalmatlanítás idején az állati melléktermék feldolgozó üzem más állati mellékterméket nem fogadhat, illetve más logisztikai tevékenységet nem végezhet. Szükség esetén az ártalmatlanításra kijelölhető 2. vagy 3. kategóriájú melléktermékfeldolgozó üzem is. Ebben az esetben természetesen az üzemet ideiglenesen át kell minősíteni. Az ártalmatlanításra kijelölhető üzemekről az OJK naprakész listát vezet

Az ártalmatlanítás befejezését követően az üzemet teljeskörűen fertőtleníteni kell.

11.4. Ártalmatlanítás égetéssel

Égetést akkor érdemes fontolóra venni, ha a magas talajvízszint, a rendkívül sziklás talaj vagy egyéb körülmények miatt az elásás nem lehetséges. Nagy számú hulla esetében az égetés máglyák építésével történik, amelyekhez nagy mennyiségű faanyag (talpfák), szén és szalma szükséges. Égetésre a tűzveszély miatt csak a Katasztrófavédelem (azon belül tűzoltóság) segítségével kerülhet sor. Ezen kívül csak akkor ajánlott ezt az eljárást választani, ha az olyan állatorvos kolléga iránymutatásával történik, aki már gyakorlatot szerzett ebben az eljárásban és ismeri a máglyaépítés menetét és ahhoz szükséges anyagok pontos mennyiségét.

A máglyaépítés általános elvei:

Markológéppel 3-4, hosszú árkot kell ásni. A máglya innen alulról kapja a levegőt. Az árkokra keresztben fagerendákat/vasúti talpfákat kell tenni. A gerendákra egy szalmabála "ágyat" kell készíteni, és egy medencét kell kialakítani. A bálákat kötésben kell rakni, mert a „medencébe” kokszot/feketeszenet kell rakni, szintbe hozva a szélén lévő bálákkal. Erre az alapra kell elhelyezni a hullákat. A máglya begyűjtése előtt a tetejét gázolajjal alaposan át kell itatni, jól eláztatva a teljes máglyát.

11.5. Védőöltözet

A leölt állatok hulláinak mozgatásában és ártalmatlanításában résztvevő személyeknek megfelelő, egyszer használatos kezeslábast és jól fertőtleníthető lábbelit kell viselniük. A hullák ártalmatlanná tétele után a személyek, járművek és eszközök alapos fertőtlenítését azonnal végre kell hajtani a 13. fejezetben foglaltaknak megfelelően.

11.6. A fertőzött telepeken maradt anyagok ártalmatlanítása

A ragadós száj és körömfájás járványkitörések helyszínén, illetve ezek kontaktgazdaságaiban található takarmány, trágya, alomanyag és egyéb anyagok ártalmatlanításának lehetséges módjait a *X. melléklet* részletesen tartalmazza.

12. Járványügyi nyomozás

12.1. A betegség fogékony állományban történő megerősítését követően a vármegyei főállatorvos, illetve a HJK és/vagy az Országos Járványvédelmi Központ által kijelölt hatósági állatorvos(ok)nak haladéktalanul járványügyi nyomozást kell végezniük. Ehhez az *V. számú mellékletben* található kérdőívet kell használni. A nyomozás célja:

- a betegség valószínű eredetének azonosítása
- a betegség tovaterjedése lehetőségének felmérése, azon létesítmények azonosítása, amelyek az érintett gazdasággal való kapcsolatuk révén megfertőződhetnek
- azon időtartam meghatározása, amióta a betegség jelen lehetett az érintett telepen

12.2. Az első pont első és második alpontjaiban leírt célok érdekében a következőket kell vizsgálni az érintett gazdaságban:

A. alapelvek:

- a megállapítások relevanciája érdekében el kell kérni az összes, bármintemű telepi forgalmat igazoló dokumentumot és ezekből kiírni az adatokat:
 - állománynyilvántartás
 - látogatási napló
 - járműforgalmi napló
 - számlák
 - szállítólevelek
 - dolgozók jelenléti íve
 - munkalapok
 - teljesítési igazolások
 - kereskedelmi okmányok
- a dokumentumokban talált információk felvétele után kell szóbeli kiegészítést kérni az azokban nem szereplő, a nyomozás szempontjából releváns egyéb személy-, jármű-, eszköz- és anyagmozgásokkal kapcsolatban

B. a vizsgálatnak a következő időszakra kell kiterjednie:

- tünetek jelentkezése alapján megállapított gyanú esetén az első tünetek jelentkezése előtti 21 nap
- tünetek hiánya esetén az első pozitív eredményt adó mintavételt megelőző 21 nap

C. a kérdéses időszakban:

- fogékony állatok beszállítása és kiszállítása
- mindennemű személymozgás:
 - állandó dolgozók
 - alkalmi munkavégzők (befejés, állatorvos, inszeminátor, karbantartás, építkezés, rovar- és rágcsálóirtás, tömegmunkák)
 - látogatók
 - sofőrök (mindennemű járműé és munkagépé)
- a dolgozók ételmezése, ételmezés beszállítás
- takarmányszállítás (kiegészítők is)
- alomanyag beszállítása
- állati termékek kiszállítása (tej)
- állati melléktermék szállítás
- mindennemű anyagszállítás (gyógyszer, vegyszer, sperma)
- minden, a telepen megfordult jármű és munkagép
- trágya kiszállítása

12.3. Azon időtartam meghatározása érdekében, amióta a betegség jelen lehetett a gazdaságban, el kell végezni a következő vizsgálatokat:

- az előző pontban leírt időszakban a betegnapló és elhullási napló adatainak felvétele

- abban a korcsoportban/hasznosítási csoportban, ahol a tünetek jelentkeztek, vagy a megerősítés alapjául szolgáló mintát vették:
 - az összes állat klinikai vizsgálata, az észlelt tünetek egyedenkénti feljegyzése
 - az összes állatból alvadásban gátolt és natív vérminta vétele laboratóriumi vizsgálat céljából
- a többi korcsoportban/hasznosítási csoportban:
 - minden csoportból az 5%-os előfordulás 95%-os megbízhatósággal történő kimutatására elegendő számú állat klinikai vizsgálata, az esetleges tünetek egyedi feljegyzése
 - a klinikai vizsgálat alá vont állatokból alvadásban gátolt és natív vérminta vétele laboratóriumi vizsgálat céljából

12.4. El kell végezni a kérdéses időszakban az érintett területen feljegyzett időjárási adatok (szél iránya és erőssége), illetve a kitörés(ek) során izolált vírusminták genetikai szekvencia-analízisét és az ennek során nyert információk összevetését a helyszíni vizsgálattal nyert adatokkal. Ezek elemzése a Nemzeti Szakértői Csoport megfelelő felkészültséggel rendelkező tagjainak feladata.

12.5. A járványügyi nyomozásnál használandó kérdőív a *V. mellékletben* található.

13. Takarítás (tisztítás) és fertőtlenítés

13.1. A Fertőtlenítés szabályai

13.1.1. Az RSZKF leküzdése céljából takarítani és fertőtleníteni szükséges az érintett állattartó telepeken a gyanú megerősítéstől kezdve. Ezt nevezzük folyamatos vagy ismételt fertőtlenítésnek. Ha a betegséget megerősítették és ezért a fogékony állatokat le kell ölni, akkor azok leölését és ártalmatlanításra történő elszállítását követően kezdődik az előzetes takarítás és fertőtlenítés. A helyi zárlat feloldása előtt - és azt követően, hogy a telepen már nincsenek a fertőzést közvetítő anyagok - kell végrehajtani a végső takarítást (tisztítást) és fertőtlenítést (végfertőtlenítést). Az ÁSZ 128.§ (2) bekezdésének b) pontja alapján szigorított módon történő fertőtlenítésről akkor beszélünk, amikor meghatározott kórokozók elpusztításával az adott kórokozóktól mentes környezetet kell kialakítani.

13.1.2. Az olyan, zárlat alatt lévő helyen, ahol a betegség gyanúját megerősítették vagy a betegséget megállapították, a helyi zárlat feloldásáig naponta fertőtleníteni kell az állatok istállóját, az istálló környékét, azokat a területeket, amelyeken az állatok és gondozóik járnak vagy jártak, az istállóban használt eszközöket, a vályúkat és a kutak környékét, a trágyát, a takarmány és a trágya szállítására használt járműveket, végül az állatgondozók tartózkodási helyeit (folyamatos vagy ismételt fertőtlenítés).

13.1.3. A zárlat alatt álló létesítmény (telep) valamint a helyi zárlat alatt álló területen lévő épületek bejárataihoz, a be- és kilépő személyek kezének és lábbelijének fertőtlenítésére alkalmas eszközöket kell helyezni. Az istállóból kilépő személyek lábbelijét és kezét, a zárlat helyéről kilépő személynek a ruháját is fertőtleníteni kell. Nagylétszámú állattartó telepeken - a tulajdonos költségére - a járművek részére kijelölt ki- és belépő helyeken a járművek fertőtlenítésére alkalmas, hatékony fertőtlenítőszerrel feltöltött fertőtlenítő eszközöket kell elhelyezni és működtetni összhangban a telep Járványvédelmi Tervével,

illetve szükség esetén a Járványvédelmi Tervben leírtaknál szigorúbb intézkedések végrehajtásával.

13.1.4. A megfigyelési zárlat, illetve helyi zárlat alatt álló létesítményben rendszeresen kell takarítani, és fertőtleníteni, addig is amíg az előzetes takarítás (tisztítás) és fertőtlenítés végrehajtására sor kerülhet.

13.1.5. Az előzetes fertőtlenítést és takarítást az összes fogékony állat elhullását és leölését, valamint ártalmatlanításra való elszállítását követően azonnal el kell végezni. Az előzetes fertőtlenítés előtt rovar- és rágcsálóirtást kell végezni. A végfertőtlenítést pedig azután lehet végrehajtani, hogy a telepen található és feltételezhetően fertőzést közvetítő takarmányt, almot, trágyát és egyéb anyagokat ártalmatlanították, vagy az erre a célra kijelölt, teljesen zárt, a telep közelében kialakított depó területre elszállították.

13.1.6. A fertőtlenítést szigorított módon a HJK által megbízott állatorvos jelenlétében és irányításával, a fertőtlenítési útmutatóban előírtak szerint kell elvégezni.

13.2. A fertőtlenítőszer

13.2.1. A választott fertőtlenítőszerrel függetlenül a hatékony fertőtlenítés során be kell tartani az alábbi alapszabályokat:

- megfelelő fertőtlenítőszer koncentráció és
- megfelelő hőmérsékletű fertőtlenítő oldat használata, valamint
- megfelelő behatási idő biztosítása.

13.2.2. Az RSZKF ellen hatékony fertőtlenítő szerek

Lúgok (pH 9 felett):

- Nátriumhidroxid 2 %-os oldata
- Káliumhidroxid 2 %-os oldata
- Nátriumkarbonát 4 %-os oldata (szóda oldat)
- Nátriumhipochlorid 3 % oldata (H-lúg)
- Nátriummetaszilikát 1 %-os oldata

Savak (pH 4 alatt):

- citromsav 0,2-0,4 %-os (porózus felületeken 0,4 %-os oldat szükséges)
- tejsav 1 - 2 %-os oldata
- hangyasav 4 %-os oldata
- ecetsav/perecetsav 2 %-os oldata
- szulfaminsav 0,2 %-os oldata

Klórtartalmú fertőtlenítő szerek:

- Hipokloritok
 - Nátriumhipoklorit (aktív klórtartalma 9 - 12 %) 3 %-os oldatban
- Klóros mész (aktív klórtartalom 25 - 30 %) 2, 0 %-os oldatban

Ezen felül szakirodalmi adat szerint az ózon gáz is teljesen hatékony az RSZKF vírusa ellen (4 mg/l ózon koncentráció fölött).

Egyéb: a Nébih által honlapján megtalálható a vírussal szemben hatékony, engedélyezett fertőtlenítőszer (gyári készítmények) listája:

https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/1562564322/RSzKF_fertotlenitoszerek.xlsx/3262a78b-ffcd-0713-83b6-671803ca4016?t=1747726941848

A fertőtlenítéshez szükséges fertőtlenítő oldat mennyiségét, a részecskenagyságot és a kijuttatás nyomását a fertőtlenítendő felület minősége és nagysága, a megelőző takarítás színvonala határozza meg. Nagynyomású (10-20 bár) fertőtlenítő berendezés használata esetén az egy m² fertőtlenítéséhez szükséges oldat mennyisége:

- fólia 0, 1 liter,
- sima beton, csempével, olajfestéssel bevont felület 0,2 liter,
- gyalulatlan deszka vagy meszelt felület 0,5 liter,
- téglafelület 1 liter,
- dörgölt agyagfelület 1, 5 liter,
- laza, homok felület 3, 0 liter.

Kisnyomású fecskendő használata esetén a fenti oldatmennyiség másfélszeresét kell alkalmazni.

Tovább javítható a fertőtlenítés hatékonysága a fertőtlenítés gyakoriságának növelésével. A szokásos tisztítást követő fertőtlenítés mellett, a felületek tisztítást megelőző fertőtlenítésének a következő előnyei vannak:

- a felületeken a szennyeződésekbe ágyazott kórokozók egy része már a fertőtlenítőszerbe áztatás során elpusztul, így a tisztítás során nem kerül olyan helyekre is, ahol korábban nem volt;
- minél porózusabb egy felület, annál nehezebb azt kiszárítani a mosás után és a fertőtlenítés előtt. Emiatt a mosás után felvitt fertőtlenítő oldat vagy be sem jut a vízzel megtelt pórusokba, vagy erősen felhígul, hatástalanítva azt. Jobb tehát, ha a pórusokat, réseket, repedéseket még a vizes mosás előtt fertőtlenítő oldattal töltjük fel.

A fentieknek megfelelően a legjobb megoldás tehát a következő sorrend:

1. hatékony fertőtlenítőszerrel való beáztatás, bepermetezés
2. alapos takarítás, tisztítás
3. alapos fertőtlenítés hatékony szerrel

13.3. A fertőtlenítés megkezdésekor a fertőtlenítést irányító hatósági állatorvosnak ügyelni kell arra, hogy:

- A fertőtlenítést végző személy egészségügyi alkalmasságát tanúsító okmánnyal rendelkezzen,
- Ellenőrizze, hogy a fertőtlenítést végző dolgozó munkavédelmi oktatásban részesült-e,
- Ellenőrizze, hogy a megfelelő munkavédelmi eszközök és öltözékek rendelkezésre állnak-e (gumicsizma, vizet át nem eresztő overál, gumikesztyű, védősisak, gázálc, védőszemüveg),
- Amennyiben az épületben állatok vannak, olyan fertőtlenítőszerrel kell alkalmazni, amely az állatok egészségét nem károsítja,
- Munkaközben étkezni, dohányozni tilos!
- A dolgozóknak az erősen savas vagy lúgos oldatok kezelése, keverése idején lehetőséget kell teremteni arra, hogy a bőrfelületre került anyagot azonnal lemossák (konyhasóoldat: 9 g 1 liter desztillált vízben, bórsavoldat: 10 g 1 liter desztillált vízben).

- A fertőtlenítéshez olyan nyomást és részecskénagyságot kell alkalmazni, hogy a tevékenység az építményben felesleges károsodást ne okozzon.

13.4. A fertőtlenítés végrehajtása

13.4.1. Az ember és környezetének fertőtlenítése

Testfelület, textil, bőr, lakás, szociális helyiségek fertőtlenítése kizárólag az erre a célra a közegészségügyi hatóság által engedélyezett készítményekkel, az előírt módon végezhető.

Ragadós száj- és körömfájás vírusának elpusztítására használhatók kézfertőtlenítéshez és fertőtlenítő mosakodáshoz (fürdés, tusolás) alkalmával.

- Tejsavoldat 2, 0 %-os 3 percig
- Ecetsavoldat 2, 0 %-os 4 percig
- Citromsavoldat 0, 2 %-os

(Gyári készítmények ugyancsak használhatóak, ezek a Nébih weboldalán megtalálhatóak (lásd előbb)).

Személyi fertőtlenítés végrehajtása:

- alapos, szappannal történő mosakodás,
- testfelület leöblítése,
- fertőtlenítés,
- a testfelület leöblítése.

Bőrlábbeli, egyéb bőrholmi

- 3 %-os formalinoldattal,

Textilruha 15 °C feletti külső hőmérsékleten 2 %-os formalin oldattal permetezhető, vászon fehérneműt 1 - 2 %-os szódaoldatban 30 percig kell főzni.

Műanyag holmikat 0,2 %-os citromsav oldattal lemosni

Gumiruhát,- csizmát és -eszközöket 3 %-os klórlúgoldattal kell le, illetve kimosni, majd vízzel öblíteni.

Iratanyagok (levelek) forró vasalóval fertőtleníthetők.

Lakások, irodahelyiségek, laboratóriumok levegőjének fertőtlenítésére:

a) történhet ózonnal, ha ózonnal végzett fertőtlenítésben jártas vállalkozás rendelkezésre áll erre a célra.

b)

25 g/légköbméter formalint kell ködszerűen kipermetezni, vagy oxidálószerrel (káliumpermanganát) vagy hővel (melegítés) kell a formaldehyd gázt felszabadítani.

A helyiség hőmérsékletének a fertőtlenítés alatt 20 °C felett kell lenni.

13.4.2. Az állatok testfelületének fertőtlenítése

Az állatok testfelületén a száj és körömfájás vírusának elpusztítására a 2. pontban felsorolt pH 4 alatti tartományú savas fertőtlenítőszerrel használhatók, elsősorban a citromsav ajánlott.

13.4.3. Az állattartási épületek és környezetük fertőtlenítése

A szigorított fertőtlenítés végrehajtásának sorrendje:

- az épület áramtalanítása,
- az épület belső terének portalanítása a hatósági állatorvos által előírt típusú és koncentrációjú fertőtlenítő oldattal,
- a portalanítás mellett, a fertőtlenítő oldattal a technológiai berendezéseket le kell mosni, a trágyát el kell áztatni,
- a felhasznált fertőtlenítőszer legalább 24 órán át a felületen kell hagyni,
- a technológiai berendezéseket ki kell hordani,
- a trágyát ki kell hordani és a *X. mellékletben* foglaltak szerint ártalmatlanítani,
- gépi és kézi eszközökkel az épület fizikai takarítását el kell végezni, a takarításnak az épület belső légterén kívül ki kell terjedni a padlástérre és a trágyacsatornára is,
- az épület belső mosását magasnyomású vízsugárral kell elvégezni,
- a nem tisztítható fából készült berendezéseket ki kell hordani, később el kell égetni (lásd *X. melléklet*),
- az agyagpadozatot 10 cm mélységben fel kell szedni, fertőtlenítő szerrel átítatni és kihordani,
- a vízáteresztő padlóburkolatot fel kell szedni és megtisztítani,
- kifutók, karámok takarítása, mosása,
- az épületen kívül megtisztított berendezések visszahordása,
- az épület belső terének, padlasterének, trágyacsatornájának fertőtlenítése a betegségre meghatározott nemű és koncentrációjú magasnyomású (10-20 bar) berendezéssel kijuttatott fertőtlenítőszerrel,
- az épület zárása,
- az épület külső felületének, környezetének, utaknak a takarítása és fertőtlenítése,
- bejelentési kötelezettség alá tartozó fertőző állatbetegség esetén fertőtleníteni kell mindazokat a helyeket és helyiségeket, ahol beteg, betegségre gyanús állat megfordult, tartózkodott, elhullott vagy levágták, illetve leölték, ahova az állat terméke eljutott,
- épületek közötti nem burkolt terület fertőtlenítése,

Fertőtleníteni kell azon személyeket, illetve tartózkodási helyüket, akik a fertőzőt, fertőzőtségre gyanús állatokkal vagy termékeikkel kapcsolatba kerültek.

13.4.4. Járművek, állatrakodó helyek fertőtlenítése

Az állat, alom, takarmány és trágyalé szállítására használt gépkocsit, vasúti kocsit, repülőgép-, vagy hajórekeszt és egyéb járművet, továbbá ezek felszerelését a következők szerint kell tisztítani és fertőtleníteni:

a) A tisztítás során a trágyát, almot fel kell lazítani, és el kell távolítani, de ezt megelőzően ezek felületét hatékony fertőtlenítőszer megfelelő koncentrációjú oldatával kezelni kell. Ezután területet hatékony fertőtlenítőszer megfelelő koncentrációjú oldatával ismét be kell nedvesíteni, majd forró vízzel, valamint kaparó- és súrolóeszközök segítségével a padlóra, az oldalfalakra tapadt trágyát le kell választani, és vízsugárral el kell távolítani. A tisztítást addig kell folytatni, amíg a vasúti kocsi, hajó, hajórekesz belseje teljesen kitisztul, és a bűz megszűnik. Hasonlóképpen kell a trágyától megtisztítani a vasúti kocsihoz, hajóhoz, hajórekeszhez tartozó összes felszerelést. A takarítás magasnyomású vízsugárral is elvégezhető. A fertőtlenítésnek az egész kocsira, repülőgép- vagy hajórekeszre ki kell terjednie még abban az esetben is, ha annak

csak egy részét használták állatszállításra. Szennyeződés esetén a kocsi külső felületét, az ajtókat, vasalásokat, a kocsi futóművét és alvázát is meg kell tisztítani és fertőtleníteni.

Az állatok be- és kirakására használt rámpákat, hidakat és egyéb eszközöket, valamint a rakodóhelyeket, rakodóudvarokat hatékony fertőtlenítőszer megfelelő koncentrációjú oldatával be kell nedvesíteni, s azután tiszta vízzel bőven le kell öblíteni. A fertőtlenítést a hatósági állatorvos irányítása és ellenőrzése mellett kell végrehajtani.

A járművekből kitakarított, továbbá vasút- és hajóállomásokon, repülőtereken, gépkocsi-rakodóhelyeken levő trágyát, almot, hulladékot és szemetet gondosan össze kell gyűjteni, és félre kell rakni. Az összegyűjtött trágyát, almot, hulladékot és szemetet lehetőleg minél előbb, illetőleg minél gyakrabban el kell hordani. Az elhordásra olyan kocsikat vagy tartályokat kell használni, amelyek tartalma ki nem hullhat, illetőleg ki nem folyhat. Ezeket az anyagokat a X. mellékletben foglaltak szerint kell ártalmatlanítani.

A járműveket, állatrakodó helyeket szigorított módon kell fertőtleníteni hatósági rendelkezésre, ha az RSZKF-re fogékony állatot olyan helyről szállítottak, amelynek 10 km-es körzetében ragadós száj- és körömfájás áll fenn.

A padlót, a mennyezetet és a falakat, valamint a megtisztított tárgyakat és eszközöket a 2. pontban meghatározott fertőtlenítőszerrel kell bepermetezni.

13.4.5. A kutak fertőtlenítése

Kutakat klórmésszel vagy klórlúggal kell fertőtleníteni. Ásott kút fertőtlenítéséhez minden m³ vízre 30 g klórmeszet vagy 100 cm³ klórlúgot kell számítani és azt 0,3 liter vízben feloldva, teljes oldódás után a kútba kell önteni. A kútból 24 óráig vizet meríteni nem szabad.

Fúrt kút fertőtlenítése céljából 100 g klórmeszet vagy 300 cm³ klórlúgot kell 1 liter vízben feloldani és az oldatot a fúrás csövébe kell önteni. Ez az eljárás csak a 30-40 m mélységű fúrt kutakra vonatkozik. Ennél mélyebb fúrt kutak fertőtlenítése esetén a területileg illetékes Vízügyi Igazgatóságot értesíteni kell.

A víztárolót ugyanúgy kell fertőtleníteni, mint az ásott kutat, de mind a klórmészből, vagy klórlúgból, mind pedig az oldóvízből kétszeres mennyiséget kell felhasználni.

A kútvíznek 24 óra múlva még klórszagúnak és klórízűnek kell lennie (túklórozás), ellenkező esetben a klórozást meg kell ismételni. Ha a klórszag és a klóríz nem érezhető, a kutat alaposan ki kell meríteni. A fúrt kút vizét addig kell szivattyúzni, amíg a víz klórszagát és ízét elveszti.

A kút súlyosabb fertőzöttségének gyanúja esetén a fertőtlenítést kétszer-háromszor meg kell ismételni.

13.5. Gyakorlati tanácsok

CITROMSAV 0,4%-OS OLDATA

Célszerű 10%-os törzsoldatot készíteni, amelyből az igényeknek megfelelően lehet továbbhígítani. Ez a törzsoldat 2 hétnél hosszabb ideig nem tárolható. A tartály, amelyben készítjük, lehetőleg steril és légmentesen zárható legyen, különben az oldatban penész vagy baktérium szaporodhat el, ami a hatékonyságát csökkenti.

SZULFAMINSAV 0,2%-OS OLDATA

A szulfaminsav más ásványi savakhoz képest kevésbé károsítja a fémeket, ezért a jóváhagyott koncentrációban biztonságosan alkalmazható fémek, festett felületek, műanyag illetve gumi fertőtlenítésére. A 0, 2%-os oldat 5 perces hatása elegendő a ragadós száj- és körömfájás vírus elpusztítására, és ezután a tárgyakat alaposan le kell öblíteni vízzel.

A szulfominsav kristályos formában kapható, és ilyen állapotban stabilan tárolható. Az oldat készítéshez használjunk meleg vizet. Tej fertőtlenítése: 500 g kristály 240 liter tejbe téve az ömlesztett, tartályos tejben előforduló vírus elpusztítására alkalmas.

Mivel a savak illetve lúgok vírusölő hatékonysága a pH értéküktől függ, nagyon fontos, hogy ne keveredjenek össze. Azok a felületek, amelyeket az egyikkel kezeltünk, nem kezelhetők a másikkal, amíg azonnali, tiszta vizes lemosást nem alkalmazunk. Általános elvként alkalmazható, hogy a savas fertőtlenítőket pH 4 alatt, a lúgos szereket pH 10 felett kell alkalmazni.

KLÓRTARTALMÚ SZEREK

A klórtartalmú szerek fertőtlenítő hatásáért a klór és a víz reakciójának eredményeképpen felszabaduló hipoklórossav (HOCl) a felelős.

Klórtartalmú fertőtlenítőszereket melegtől, fénytől védett helyen üveg, műanyag vagy épzománcú fémedényben kell tartani.

Felhasználás előtt hatékonyság szempontjából meg kell vizsgálni a kémhatását (pH; célszerű pH 5 alkalmazása) és az aktív klórtartalmát.

A klórtartalmú szerek hátránya korrozív tulajdonságuk (fém, gumi, textíliák károsítása). Szerves anyagok (szennyező anyagok) jelenlétében hatékonyságuk csökken.

GYÁRI KÉSZÍTMÉNYEK

A RSzKF elleni fertőtlenítésre kizárólag pH 4 alatti és pH 10 feletti munkaoldattal rendelkező fertőtlenítőszer használható. Engedélyezett RSzKF elleni hatékonysági igazolással rendelkező gyári készítmények például: VIRKON-S, DESPADAC, VIROCID.

13.6. Előzetes tisztítás és fertőtlenítés

Az állatok leölése és a telepről való elszállítása után az előzetes takarítást (tisztítást) és a fertőtlenítést azonnal meg kell kezdeni, és szisztematikusan végre kell hajtani.

A fertőzött telepért felelős hatósági állatorvosnak a tisztításra és fertőtlenítésre vonatkozó cselekvési tervet kell készítenie, amelynek végrehajtását a műveletek minden fázisában felügyelnie kell.

A műveletek elkezdése előtt fel kell jegyezni a fertőtlenítendő épületek és felszerelések szerkezeti hibáit. Ennek során fel kell tárni, hogy hol vannak olyan területek, mint pl. a padozat és a falak repedései vagy laza belső szerkezeti elemek, amelyeknek különös figyelmet kell majd szentelni; ugyanakkor fény derül a létesítmény már meglévő hibáira is, úgyhogy a később egyszerűbb lesz a hatósági intézkedésekből eredő kártérítési panaszok ügyében eljárni.

A telep azon részeit, amelyekben állatokat tartottak, valamint mindazon részeket, amelyek az állatok mozgása, vizsgálata, leölése, vagy bármely egyéb okból fertőződhetnek (épületek, udvarok, takarmánytárolók, etc.) olyan fertőtlenítőszerrel kell lepermetezni, amelyek RSzKF ellen hatékony fertőtlenítőszerként jóváhagyottak.

A leölés, vagy vizsgálatok során elhullatott szöveteket, illetve kiömlött vért és az épületek, udvarok és felszerelések látható szennyeződéseit gondosan össze kell gyűjteni, és biztonságos módon ártalmatlanná kell tenni, lehetőleg az állathullákkal megegyező helyen.

A használt fertőtlenítőszert legalább 24 órán keresztül a felületen kell hagyni.

13.7. Végső tisztítás és fertőtlenítés (végfertőtlenítés)

A zsírt és a piszkot zsíroldószerrel minden felületről el kell távolítani, és hideg vízzel le kell öblíteni.

A felületeket ezután ismételten jóváhagyott fertőtlenítőszerrel be kell permetezni (a végső fertőtlenítés 1 fázisa).

Hét nap után a telepet ismét zsírtalanító szerrel kell kezelni, majd hideg vizes öblítést végezni, bepermetezni jóváhagyott fertőtlenítőszerrel, és hideg vízzel ismét leöblíteni.

14. A megfigyelési zárlat, helyi zárlat, védőkörzet, megfigyelési körzet és további korlátozás alatt álló terület elrendelése

14.1. Megfigyelési zárlat elrendelése

14.1.1. Amennyiben a járási főállatorvos -a Készenlét Terv 14. fejezete 14.1.3. pontja alapján - a betegség gyanúját megerősíti, akkor a telepre (udvarra) megfigyelési zárlatot rendel el, továbbá a fertőzőség megerősítésére vagy annak kizárására – ha a mintavételre korábban még nem került sor - gondoskodik a 2.9. pont (és a Készenlét Terv 11. fejezete 11.14. pontja) szerinti mintavételről és a mintákat futár útján a Nébih ÁDI budapesti laboratóriumába küldi.

14.1.2. A megfigyelési zárlat az alábbiakat foglalja magában Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete 5. és 7. cikke alapján:

- a telepen található valamennyi fogékony állatot be kell zárni az elhelyezésükre szolgáló istállóba vagy valamilyen más helyre, ahol el lehet őket különíteni a beteg, beteggyanús állatoktól állatokat tartalmazó állatcsoportoktól;
- a trágyát – ideértve az almot és a használt almot – és minden olyan terméket vagy anyagot, amely valószínűsíthetően az RSZKF vírusával kontaminálódhatott a megvalósítható legteljesebb mértékben elkülönítik és védik a rovaroktól és a rágcsálóktól, a nem fogékony tartott állatoktól és a vadon élő állatoktól;
- a telepet fogékony állat nem hagyhatja el és fogékony állat nem érkezhetsz a telepre;
- a telepen tartott fogékony állatokat levágni csak a járási főállatorvos engedélyével lehet, leölteni pedig csak a járási főállatorvos utasítására;
- a járási főállatorvos engedélye nélkül nem hagyhatja el a telepet:
 - o hús, tej, tejtermék;
 - o hulla, ondó, petesejt, embrió;
 - o takarmány, illetve bármely anyag, amely az RSZKF vírusát közvetítheti;
- személyek csak a járási főállatorvos, illetve a HJK vezetőjének engedélyével léphetnek a telep területére, illetve hagyhatják el azt;
- az RSZKF-re nem fogékony állatok is csak a járási főállatorvos engedélyével hagyhatják el a telepet, ha kiszállításuk feltétlenül szükséges;
- a telep és a telepen található állattartó épületek ki- és bejáratánál kéz-, láb- és eszközfertőtlenítőt kell biztosítani.

14.1.3. A telep minden bejáratánál feltűnő felhívást kell elhelyezni, feltüntetve, hogy a telep RSZKF gyanúja alatt áll.

- 14.1.4. A betegség tovaterjedésének megelőzése érdekében a telep elhagyásának tilalmát ki kell terjeszteni a telepen tartott RSZKF-re nem fogékony állatfajokra is.
- 14.1.5. Az állattartóval közölni kell, hogy - noha a hatósági állatorvos az állatállományról járványügyi célból hivatalos leltárt készít - győződjön meg arról, hogy az általa vezetett állomány nyilvántartásban szerepel-e a telepen lévő valamennyi fogékony állat, illetve pontosan szerepelnek-e az elhullásokra vonatkozó adatok. Az állomány nyilvántartást ki kell egészíteni azzal, hogy a még élő fogékony állatok közül mennyi mutat a betegségre gyanút keltő klinikai tüneteket. A kimutatást folyamatosan frissíteni kell, figyelembe véve a születések és az elhullások számát a gyanú fennállásának időtartama alatt. A kimutatást a hatósági állatorvos bármely felügyeleti látogatás alkalmával ellenőrizheti.
- 14.1.6. A hatósági állatorvos a laboratóriumi vizsgálatok céljára vett minták beküldéséről a 2.9. pontnak megfelelően gondoskodik.
- 14.1.7. A megfigyelési zárlat hatálya alapszabályként csak arra a telepre vonatkozik, amelyen az RSZKF gyanúja felmerült, de ha a betegség megállapítást nyer és a HJK ezt szükségesnek tartja, kiterjedhet egyéb, közelsége miatt vagy a fertőzött teleppel való kapcsolat miatt különös veszélynek kitett telepekre is.

14.2. Helyi zárlat elrendelése

- 14.2.1. Ha a betegség a laboratóriumi vizsgálatok pozitív eredménye alapján (lásd 4.1. pont) megerősítésre akkor a megfigyelési zárlatot vissza kell vonni és helyi zárlatot kell elrendelni.
- 14.2.2. A helyi zárlat szabályai magukban foglalják a 14.1.2. pontban foglaltakat. Ezen felül el kell rendelni a fogékony állatok leölését és ártalmatlanítást, valamint a fertőzést közvetítő anyagok ártalmatlanítást is „A járási főállatorvos teendői a betegség megállapítását követően” című, 5. fejezetben leírtaknak megfelelően.
- 14.2.3. A telep minden bejáratánál feltűnő felhívást kell elhelyezni, feltüntetve, hogy a telep RSZKF megerősítése miatt helyi zárlat alatt áll.

14.3. Védőkörzet, megfigyelési körzet és a további korlátozás alatt álló terület elrendelése

- 14.3.1. Amint egy telepen az RSZKF fertőzöttséget megerősítik, a járási főállatorvos vagy vármegyei főállatorvos (attól függően, hogy az RSZKF-re vonatkozó új, végrehajtási típusú rendelet alapján ez járási vagy vármegyei feladat lesz) védőkörzetet hoz létre a betegség kitörésének helyétől számított legalább 3 kilométer sugarú területen. Ezzel egyidejűleg a vármegyei főállatorvos megfigyelési körzetet rendel el a betegség kitörésének helyétől számított legalább 10 kilométer sugarú területnek azon részére, amely nem tartozik a védőkörzetbe.
- 14.3.2. A védőkörzet vagy a megfigyelési körzet mérete a vizsgálatok során gyűjtött járványtani adatok alapján növelhető, valamint kialakításokban szerepet játszanak egyéb tényezők is, úgymint:
- a rendelkezésre álló epidemiológiai adatok;
 - a terület természetes vagy egyéb határai;
 - egyéb földrajzi sajátosságok;

- a területen lévő állattartó telepek száma és elhelyezkedése;
- az állatok kereskedelmének szokványos rendszere a területen;
- vágóhidak jelenléte;
- az alkalmazott ellenőrzések és a végrehajtásukhoz rendelkezésre álló lehetőségek;

14.3.3. Ha a védőközvet vagy a megfigyelési közvet egy szomszédos ország területét foglalná magában, az országos főállatorvos értesíti a szomszédos ország illetékes hatóságát.

14.3.4. Minden szükséges intézkedést meg kell tenni a betegséggel kapcsolatos naprakész tájékoztatás érdekében. Ebbe beleértve a jól látható jelzések és út menti figyelmeztető táblák elhelyezését, valamint az országos és helyi nyomtatott és elektronikus sajtó, pl. az újságok és a televízió használatát, hogy a védőközvetben és/vagy a megfigyelési közvetben tartózkodó személyek, illetve bárki, aki az állattartással kapcsolatos hivatalos vagy üzleti ügyben ezekbe kívánna látogatni, teljes mértékig tudatában legyen a hatályban lévő korlátozásokkal.

14.3.5. Szükség esetén a rendőrség bevonásával kell biztosítani a védőközvetben és a megfigyelési közvetben a leküzdő intézkedések szigorú végrehajtását.

14.3.6. Ha szükséges, az (EU) 2016/429 rendelet 64. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kritériumok szerint az OJK további korlátozás alatt álló területeket hozhat létre a védőközvetek és a megfigyelési közvetek körül vagy azok szomszédságában. A további korlátozás alatt álló terület pontos kiterjedését lehetőség szerint kockázatbecslés alapján kell meghatározni. Alapszabály szerint ezeken a további korlátozás alatt álló területeken ugyanazon intézkedéseket kell alkalmazni, mint amelyeket a védőközvetben. Az az (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelet 23. cikk a) pontja alapján a kockázatértékelés elvégzését követően szükséges mértékben eltérés engedélyezhető a további korlátozás alatt álló területek vonatkozásában. A további korlátozás alatt álló terület megszüntetésre akkor kerülhet sor, ha már minden olyan védő- és megfigyelési közvet feloldásra került, amelyet a további korlátozás alatt álló terület körülvesz.

14.4. A védőközvetre vonatkozó szabályok

14.4.1. A védőközvetre vonatkozó intézkedések részletezése

- A HJK-nak haladéktalanul nyilvántartást kell összeállítania a védőközvetben található valamennyi olyan létesítményről, amelyben az RSZKF-re fogékony fajú állatot tartanak (ideértve vadfarmokat, valamint a vadasparkokat és az állatkerteket is). A nyilvántartásnak tartalmaznia kell az egyes létesítményekben található állatok fajait, kategóriáit és számát is. A HJK-nak ezt a nyilvántartást naprakészen kell tartania.
- A nyilvántartás összeállítása érdekében HJK-nak gondoskodnia kell arról, hogy az általa megbízott vagy a rendelkezésre bocsátott állatorvosok – szükség esetén egyéb személyek – az érintett településeket bejárják annak érdekében, hogy kiderüljön tartanak-e fogékony állatokat a Tenyészet Információs Rendszerben (TIR) nyilvántartott tartási helyeken kívül is, illetve a TIR-ben nyilvántartott tartási helyeken az adott időszakban van-e fogékony állat. A nyilvántartás összeállítását a védőközvet elrendelésétől számított 7 napon belül kell elvégezni.

- c) A védőkörzet területén található fogékony állatokat tartó telepeken a Készenléti Terv 14. fejezete 14.2.1. pontjában foglalt aktív (célzott) surveillance programot végre kell hajtani.
- d) A védőkörzet területén található, fogékony állatokat tartó telepeken meg kell tenni a szükséges intézkedéseket a fogékony állatoknak a vadon élő állatoktól és az RSZKF-re nem fogékony állatoktól való elkülönítésére.
- e) A fogékony állatok tartási helyüket nem hagyhatják el, körzeten belüli és körzetről kifelé történő mozgásuk is tilos. Ezen felül a fogékony állatok körzetbe befelé irányuló mozgása sem engedélyezett.
- f) A fogékony állatok a körzeten keresztül megállás és kirakodás nélkül az Országos Járványvédelmi Központ által kijelölt közutakon és vasúton előzetes engedély nélkül is szállíthatók.
- g) Fogékony állatokat fedeztetni vagy mesterségesen termékenyíteni, vagy ezzel kapcsolatos szolgáltató tevékenységet folytatni tilos.
- h) Fogékony állatokból sperma, petesejt és embrió gyűjtése, valamint körzeten belüli és körzetről kifelé irányuló szállítása tilos.
- i) Állatvásárt, állatkiállítást és állatszemplét, állatpiacot, valamint más mezőgazdasági jellegű bemutatót vagy rendezvényt tartani nem szabad.
- j) Fogékony állatokból származó, körzetben található vágóhídon kinyert friss hús körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása tilos. Fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított húskészítmény körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása szintén nem engedélyezett.
- k) Fogékony állatot saját fogyasztás céljára levágni csak előzetes hatósági állatorvosi helyszíni vizsgálat kedvező eredménye alapján, a hatósági állatorvos engedélyével szabad.
- l) Fogékony állatból származó nyerstej körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása tilos. Fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított tejtermék körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása szintén nem engedélyezett.
- m) Fogékony állatok melléktermékeit, továbbá terményt, takarmányt, trágyát és a betegség elhurcolására alkalmas más tárgyat a körzetről kivinni, kivéve a diagnosztikai célra szolgáló minták kivételét; az ártalmatlanná tétel céljára szolgáló elszállítást.
- n) A védőkörzetben található létesítményekbe látogató valamennyi személy nyilvántartása, e nyilvántartások naprakész vezetése a betegség felügyelete és betegség elleni védekezés érdekében, valamint kérésre e nyilvántartások elérhetővé tétele az illetékes hatóság számára.
- o) A védőkörzetben kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a kitöréssel nem érintett létesítményekben elhullott fogékony állatok ártalmatlanítása a 1069/2009/EK rendelet szerint engedélyezett állati eredetű melléktermék feldolgozó üzemekben történjen.
- p) a védőkörzetben található, fogékony állatokat tartó állattartó telepeken a rendszeresen gondoskodni kell a rovarok és a rágcsálók irtásáról.

q) Az OJK-val és a vármegyei főállatorvossal történő egyeztetést a járási főállatorvos a körzetre vonatkozó, az előző pontokban felsorolt tilalmakat az alábbiak szerint kiterjesztheti:

- a) a nem fogékony állatok körzeten belüli mozgására és szállítására;
- b) valamennyi állatfaj egyedeinek a körzeten keresztül történő szállítására;
- c) eseményekre, ahol olyan emberek vesznek részt, akik érintkezhetnek fogékony állatokkal;
- d) a nem fogékony állatok mesterséges termékenyítésére és a belőlük történő petesejt- és embriógyűjtésre;
- e) állatszállító járművek forgalmára;
- f) a fogékony állatok sajátfogyasztás céljából történő levágására;
- g) anyagok, eszközök és egyéb tárgyak beszállítására a fogékony állatokat tartó gazdaságokba.

14.4.2. Az aktív surveillance program végrehajtására vonatkozó gyakorlati szabályok

14.4.2.1. Az aktív surveillance programra vonatkozó részletes szabályokat a Készenléti Terv 14. fejezete tartalmazza. A jól szervezett és hatékony aktív surveillance program a járványvédelem egyik alapvetően fontos eszközét képezi. Az ennek során végrehajtott klinikai vizsgálat és mintavétel (továbbiakban: szűrés) első és legfontosabb szabálya az, hogy a kórokozó terjedésének megakadályozását szolgálja és semmiképpen sem eredményezheti a iatrogén fertőzés bekövetkezését. Ezért e munkát végző szakembereknek minden állattartó hely meglátogatása előtt és után igen gondos személyi és eszközfertőtlenítést kell végezniük. Be kell tartaniuk a védőruházatra és mintavételre vonatkozó előírásokat

14.4.2.2. A szűrési munkák végrehajtásának általános elvei:

- a) A vezető állatorvos pontosan határozza meg a szürendő területet. A működési határok pontos megtartását ellenőrizni kell a beszámoltatáskor is. Helyes, ha egy-egy állatorvos állandóan ugyanazon a területen végzi a szűrést, mert így gyorsabban tud haladni, felelőssége jobban érvényesül és a helyi viszonyokat is jobban megismeri.
- b) A szűrést végző állatorvost el kell látni térképpel, fertőtlenítőszerrel és szükséges eszközökkel.
- c) Valamennyi ház, tanyát, legelőrészt fel kell keresni, ami a kijelölt területen fekszik. Nem lehet még akkor sem kihagyni egy helyet se, ha a kísérő állítja is, hogy ott nincs állat vagy nem laknak
- d) A vizsgálat helyén fel kell írni a telepért (tartásihelyért) felelős állattartó és a tulajdonos vagy tulajdonosok adatait (név, cím, az egyes tulajdonosokhoz tartozó tenyészetkódok), a telep tartásihely azonosítóját, a telepen tartott fogékony állatok fajtát, fajonkénti összlétszámát, azon belül a kor, ivar és a hasznosítási mód szerinti egyedszámot. A vizsgálati megrendelőben mindig fel kell tüntetni a telep tartásihely azonosítóját, a felelős állattartó (tulajdonos) adatait és a hozzá tartozó tenyészetkódot. Gyakorlatiasabb megoldás az, ha egy-egy helynek külön lapot hagyunk a munkanaplóban, s később valamennyi újabb vizsgálatot vagy más fontos feljegyezni valót ugyanott rögzítünk. Később már csak azokat a helyeket kell meglátogatni, ahol fogékony állatot tartanak. Ha

egy telepen (tartásihelyen) több tulajdonos van, akkor az általuk tartott összelétszám alapján kell meghatározni a mintavételi számokat és a vizsgálati megrendelőn a tartásihely azonosító mellett csak egy állattartót (tulajdonost) és a hozzá tartozó tenyészetkódot szabad feltüntetni, mert ellenkező esetben elvégzett vizsgálatok adatainak nyomon követése lehetetlenné válik. Az is fontos, hogy a nyomon követés érdekében az adott telepen végzett ismételt vizsgálat esetén mindig csak azt a személyt szabad feltüntetni, aki az előző vizsgálatkor is szerepelt.

- e) Leghelyesebb, ha helyi ismerettel rendelkező személy kísérőként megy a szűrő állatorvossal. A kísérő csak azokon a helyeken menjen be a vizsgálat helyére és fogja meg az állatot, ahol a házhoz tartozó személy nem tud segíteni a vizsgálatnál. Sem a vizsgálatot végző állatorvosnak, sem, a fogónak a vizsgálat helyén nem szabad semmihez sem ok nélkül nyúlni, hogy ez által is csökkentse az esetleges víruselhurcolás valószínűségét.
- f) Az egyes állatfajok klinikai vizsgálatának végrehajtása 2.4. pontban megtalálható.
- g) A szűrési munka egyik legfontosabb mozzanata az állattartóknak, tulajdonosainak, illetőleg gondozóknak a felvilágosítása. A szűrési munka csak akkor éri el célját, ha sikerül segítőtársat nyerni az állat gondozója személyében. Gyakorlatilag nagyobb valószínűsége van annak, hogy az állat mellett állandóan ott tartózkodó személy veszi észre a betegség gyanúját, mint a szükség esetén újra megjelenő szűrő állatorvos. Ezért fontos, hogy különösen az első vizsgálat alkalmával a szűrő állatorvos hosszabban foglalkozzon a dolgozókkal (betegség ismertetése, a felelősség elmagyarázása, stb.). A szűrés során gondolni kell arra, hogy a fertőző anyag eredetére, elterjedésére vonatkozóan nem gyűjthetünk-e valamilyen új adatot.
- h) Ha szűrés során az azt végző állatorvos klinikai gyanút talál, akkor értesíti a járási főállatorvost és rendelkezik alapvető zárlati intézkedésekről is az érintett telepen az 1.6 pont szerint. A szűrés végző állatorvos a helyszínt csak a járási főállatorvos engedélyével, személyi fertőtlenítést követően hagyhatja el, de a szűrést csak akkor folytathatja, ha gyanú kizárásra került.
- i) Azok, akik olyan telepen jártak, ahol a betegséget megerősítették, legalább az ezt követő 5 napon belül nem vehetnek részt a szűrési munkában, illetve nem mehetnek a betegségre fogékony állatokat tartó telepekre. Ez alól kivételt képez a kitöréssel érintett telepeken végzett munka.

14.4.3. A védőkörzetre vonatkozó intézkedések időtartama

14.4.3.1. A járási főállatorvos csak akkor szüntetheti meg védőkörzetet, ha annak elrendelésétől számított 15 nap már eltelt és teljesültek az alábbi feltételek:

- a) a kitöréssel érintett létesítményben elvégezték az előzetes tisztítást és fertőtlenítést és szükség esetén a rovarok és rágcsálók elleni védekezést, valamint
- b) a fogékony állatokat tartó minden létesítményében elvégezték a klinikai és laboratóriumi vizsgálatokat magában foglaló aktív surveillance programot a Készenléti Terv 14. fejezete 14.2.1. pontja szerint, és e vizsgálatok kedvező eredményt hoztak.

14.4.3.2. A védőkörzet megszüntetése után a megfigyelési körzetre vonatkozó intézkedéseket kell a korábbi védőkörzetben alkalmazni legalább 15 nap kiegészítő időtartamig. Ezen intézkedések a megfigyelési körzetre vonatkozó intézkedések megszüntetésével egyidejűleg szűnnek meg.

14.5. A megfigyelési körzetre vonatkozó szabályok

14.5.1. A megfigyelési körzetre vonatkozó intézkedések részletezése

a) A HJK-nak haladéktalanul nyilvántartást kell összeállítania a megfigyelési körzetben található valamennyi olyan létesítményről, amelyben az RSZKF-re fogékony fajú állatot tartanak. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell az egyes létesítményekben található állatok fajait, kategóriáit és számát is. A HJK-nak ezt a nyilvántartást naprakészen kell tartania.

b) A nyilvántartás összeállítása érdekében HJK-nak gondoskodnia kell arról, hogy az általa megbízott vagy rendelkezésre bocsátott állatorvosok – szükség esetén egyéb személyek – az érintett településeket bejárják annak érdekében, hogy kiderüljön tartanak-e fogékony állatokat a Tenyészet Információs Rendszerben (TIR) nyilvántartott tartási helyeken kívül is, illetve a TIR-ben nyilvántartott tartási helyeken az adott időszakban van-e fogékony állat. A nyilvántartás összeállítását a megfigyelési körzet elrendelésétől számított 14 napon belül kell elvégezni.

c) A megfigyelési körzet területén található fogékony állatokat tartó telepeken a Készenléti Terv 14. fejezete 14.2.2. pontjában foglalt aktív (célzott) surveillance programot végre kell hajtani.

d) A megfigyelési körzetre vonatkozó további intézkedések megegyeznek a 14.4.1. pont d)-n) alpontjaiban leírt intézkedésekkel. A surveillance program végrehajtásának gyakorlati szabályai megegyeznek a 14.4.2. pontban részletezettekkel.

14.5.2. A megfigyelési körzetre vonatkozó intézkedések időtartama

14.5.2.1. A vármegyei főállatorvos csak akkor szüntetheti meg a megfigyelési körzetet, ha annak elrendelésétől számított 30 nap már eltelt és teljesültek az alábbi feltételek:

a) védőkörzet már feloldásra került 14.4.3.1. pont szerint, valamint

b) a fogékony állatokat tartó létesítményekben elvégezték a klinikai és laboratóriumi vizsgálatokat magában foglaló aktív surveillance programot a Készenléti Terv 14. fejezete 14.2.2. pontja szerint, és e vizsgálatok kedvező eredményt hoztak, továbbá

c) kitöréssel érintett létesítményben már elvégezték a végső tisztítást és fertőtlenítést (az (EU) 2016/429 rendelet 68. cikkének (1) bekezdése).

14.6. Az állatok, állati eredetű termékek és melléktermékek, valamint takarmányok és egyéb anyagok RSZKF-vel kapcsolatos mozgására vonatkozó szabályokat, ideértve az azokkal kapcsolatos enyhítéseket, a *VII. mellékletben* található útmutató részletezi.

15. Állatvásár és -kiállítás felügyelete, eljárás a betegség gyanúja és megállapítása esetén

15.1. Az állatkiállítás és -vásár (továbbiakban: rendezvény) felügyelete:

A rendezvény megtartásához a területileg illetékes járási hivatal előzetes engedélyre van szükség. Az engedélyben meg kell határozni

- az állatok beszállításának feltételeit (nemzetközi részvétellel megtartott, valamint országos rendezvény esetén ezeket a feltételeket a minisztérium írja elő)
- a rendezvényt felügyelő hatósági vagy jogosult állatorvos nevét és elérhetőségét
- a fogékony állatoknak a vásártérre belépést megelőzően a rendezvényt felügyelő állatorvos által a helyszínen elvégzendő vizsgálatának kritériumait

15.2. Eljárás a betegség gyanújának megállapítása esetén:

- a rendezvény helyszíne magában foglalja annak tényleges (bekerített) területét, valamint közvetlen környékét, ahol a belépésre váró állatok/emberek tartózkodnak
- jogosult állatorvos:
 - amennyiben még nem léptek be a rendezvény területére, a fogékony állat(ok) belépésének megtiltása
 - a gyanús állat(ok) elkülönítése
 - a rendezvény szervezőjének utasítása a hatósági állatorvos megérkezéséig a helyszín lezárására, az állat-, jármű- és személyforgalom leállítására
 - az illetékes hatósági állatorvos és/vagy járási hivatal haladéktalan értesítése a betegség gyanújáról
- hatósági állatorvos:
 - a helyszín lezárása és az intézkedések végrehajtása érdekében rendőri segítség kérése
 - a rendezvény helyszínére megfigyelési zárlat elrendelése:
 - fogékony állatok befelé és kifelé tartó mozgásának tilalma
 - nem fogékony állatok befelé és kifelé tartó mozgásának tilalma
 - minden olyan termék vagy anyag kifelé történő mozgatásának tilalma, amely valószínűsíthetően szennyezett vagy a betegséget terjesztheti
 - a termékek, anyagok, személyek és szállítóeszközök befelé irányuló nem alapvető fontosságú mozgatásának tilalma
 - a gyanúval érintett fogékony állatokból és az azokkal egy helyről származó, a rendezvény helyszínén lévő összes fogékony állatból elvégzett mintavétel, a minták futárral a Nemzeti Referencia Laboratóriumba történő haladéktalan beszállítása
 - a korlátozás alatt álló helyszínen található állatok leltárának felvétele, amely tartalmazza azokat
 - fajonkénti és azon belül
 - korcsoportonkénti
 - számát
 - egyedi jelölését
 - származási helyét
 - a betegség eredetének, elterjedésének vagy továbbhurcolásának felderítése céljából a vizsgálat megkezdése
 - a gyanúval érintett állatok származási gazdasága szerint illetékes állategészségügyi hatóság értesítése

A megfigyelési zárlat a betegség Nemzeti Referencia Laboratóriumban (a továbbiakban NRL) elvégzett vizsgálattal történő kizárása esetén oldható fel.

15.3. Eljárás a betegség megerősítése esetén:

- a megfigyelési zárlat feloldása és helyi zárlat elrendelése
- a betegséggel érintett és a velük azonos gazdaságból származó állatok helyben történő leölése és az állati testek 1069/2009/EK rendeletnek megfelelő ártalmatlanítása
- a betegséggel érintett állatok származási állományát betegsége gyanúsának kell minősíteni és a származási állományban az Intézkedési Útmutató 1., 2. és 3. fejezeteiben foglaltak szerint eljárni
- a rendezvény területére már belépett összes fogékony állat helyben történő leölése, mintavételezése és az állati testek 1069/2009/EK rendeletnek megfelelő ártalmatlanítása
- a rendezvény helyszínén tartózkodó, de annak területére még nem belépett fogékony állatok esetében amennyiben megoldható azok rendezvény helyszínétől maximum 2 kilométeren belül 2 héten keresztül történő, fogékony tartott és vad fajoktól elkülönített, zárt tartása, azok az alábbi feltételek betartása esetén nem kell leölni:
 - az elkülönített állatokat a 41/1997 (V.28.) FM rendelettel kiadott Állategészségügyi Szabályzat 12. számú függelékében előírtak szerint tartják
 - minden elkülönített állat hatósági állatorvosi vizsgálata naponta megtörténik
 - amennyiben a 14. napon sincs köztük a betegség tüneteit mutató állat, minden egyedről egyéni vérmintát kell venni az NRL-ben elvégzett PCR és szerológiai vizsgálatra
 - az elkülönítés a vérminták kedvező eredményének megérkezése után oldható fel
- amennyiben az elkülönítés nem megoldható, vagy annak ideje alatt az állomány akár csak egy egyedén is mutatkoznak a betegség tünetei vagy a 14. napon vett minták közül akár csak egy is pozitívnak bizonyul, a teljes, az eredeti rendezvény területére be nem lépett, fogékony állatokból álló állományt le kell ölni és az állati testeket a 1069/2009/EK rendeletnek megfelelően ártalmatlanítani
- a nem fogékony állatok esetében:
 - elkülönítés a fogékony állatoktól, majd
 - lovak – samponos fürdetés, majd a testfelület 0,4 %-os citromsavoldattal való kezelése
 - kutya – samponos fürdetés, majd a testfelület 0,4 %-os citromsavoldattal való kezelése
 - baromfi – a kiállítási-, szállító ketrecek tisztítása és fertőtlenítése
 - ez után a származási tenyészetbe viaszszállíthatók
 - a viaszszállítás nyomon követése
 - a származási tenyészetbe visszaérkezés után a betegsége fogékony állatoktól elkülönítve tartás minimum 14 napig
- az összes berendezés, eszköz, jármű fertőtlenítése, a nem fertőtleníthető anyagok, eszközök ártalmatlanítása

16. Eljárás a betegség szállított állatokban történő megállapítása esetén

16.1. Eljárás a betegség gyanújának megállapítása esetén:

- a szállítás folytatásának megtiltása
- a származási hely(ek) szerint illetékes állategészségügyi hatóság értesítése és a származási állomány(ok)ban a betegség kimutatása vagy kizárása érdekében minden korcsoportra és hasznosítási irányra kiterjedő klinikai vizsgálat, valamint az 5%-os előfordulás 95%-os biztonsággal történő kimutatásához elegendő vérminta vétele PCR és szerológiai vizsgálatra. A vérmintákat úgy kell elosztani, hogy minden korcsoportot és hasznosítási irányt reprezentáljanak.
- amennyiben a szállítmány bármelyik állatának származási helye a betegség miatt korlátozás alá vont területen található és a klinikai tünetek száj- és körömfájásra jellemzőek:
 - a szállítmánynak a legközelebbi olyan helyre irányítása, ahol az állatok
 - nem kerülhetnek kapcsolatba a betegségre fogékony más állatokkal
 - kirakhatók
 - leölhetők
 - a teljes szállítmány összes állatának leölése, közben az összes egyed esetében a klinikai tünetek feljegyzése és mintavétel PCR, valamint szerológiai vizsgálatához
 - az állati testek, alom és trágya ártalmatlanítása
 - a szállítóeszköz fertőtlenítése
- amennyiben a szállítmány egyik állatának származási helye sem található a betegség miatt korlátozás alá vont területen, de a klinikai tünetek száj- és körömfájásra jellemzőek:
 - a szállítmánynak a legközelebbi olyan helyre irányítása, ahol az állatok
 - nem kerülhetnek kapcsolatba a betegségre fogékony más állatokkal
 - kirakhatók
 - megvizsgálhatók
 - etethetők, itathatók
 - a teljes szállítmány összes állata esetében a klinikai tünetek feljegyzése és mintavétel PCR, valamint szerológiai vizsgálatához
 - amennyiben minden egyedből vett minta PCR és szerológiai vizsgálata negatív eredményt ad
 - az állatok felrakása és a szállítás folytatása

16.2. Eljárás a betegség megerősítése (bármilyen típusú pozitív laboratóriumi eredmény esetén):

- a teljes szállítmány összes állatának leölése
- az állati testek, alom és trágya ártalmatlanítása
- a szállítóeszköz fertőtlenítése
- a szállítmány állatai származási helyét/helyeit betegségre gyanúsak kell minősíteni és a származási állomány(ok)ban az Intézkedési Útmutató 1., 2. és 3. fejezeteiben foglaltak szerint eljárni

17. Eljárás a betegség vágóhídon történő megállapítása esetén

17.1. Eljárás a betegség gyanújának (ante vagy post mortem vizsgálat során történő) megállapítása esetén:

- jogosult állatorvos:

- a vágóhíd üzemeltetőjének utasítása a hatósági állatorvos megérkezéséig a helyszín lezárására, az állat-, termék-, jármű- és személyforgalom leállítására
- az illetékes hatósági állatorvos és/vagy járási hivatal haladéktalan értesítése a betegség gyanújáról
- hatósági állatorvos:
 - megfigyelési zárlat elrendelése:
 - fogékony állatok mozgásának tilalma
 - nem fogékony állatok mozgásának tilalma
 - minden olyan termék vagy anyag kifelé történő mozgatásának tilalma, amely valószínűsíthetően szennyezett vagy a betegséget terjesztheti
 - a termékek, anyagok, személyek és szállítóeszközök befelé irányuló nem alapvető fontosságú mozgatásának tilalma
 - a gyanúval érintett fogékony állatokból és az azokkal egy helyről származó, valamint egy helyen pihentetett összes fogékony állatból elvégzett mintavétel, a mintáknak a NRL-ba történő haladéktalan beszállítása
 - a vágóhídon található élőállatok vágásának leállítása
 - a vágóhídon található és a megelőző 48 órában ott megfordult állatok leltárának felvétele, amely tartalmazza azok
 - fajonkénti
 - korcsoportonkénti
 - számát
 - egyedi jelölését
 - származási helyét
 - a betegség eredetének, elterjedésének vagy továbbhurcolásának felderítése céljából a vizsgálat megkezdése
 - a vágóhídon az előző 48 órában megfordult állatok származási gazdasága szerint illetékes állategészségügyi hatóság értesítése

A megfigyelési zárlat a betegség NRL-ban elvégzett vizsgálattal történő kizárása esetén oldható fel.

17.2. *Eljárás a betegség megerősítése esetén:*

- a megfigyelési zárlat feloldása és helyi zárlat elrendelése
- a vágóhídon található állatok helyben történő leölése és az állati testek, valamint trágya 1069/2009/EK rendeletnek megfelelő ártalmatlanítása
- a vágóhídon található hús és húskészítmények ártalmatlanítása
- azon kiszállított termékek felkutatása, nyomon követése és mintavételezése, amelyek a fertőzött egyedeknek a vágóhidra érkezését követően hagyták el a vágóhidat
- amennyiben a fertőzött állatok származási helyéről a vágóhídi megállapítást megelőző 14 napon belül történt más alkalommal fogékony állat beszállítás a vágóhidra, akkor azokat a kiszállított termékeket is fel kell kutatni, nyomon követni és belőlük mintát venni, amelyek a fertőző állományból történt megelőző beszállítás egyedeinek a vágóhidra érkezését követően hagyták el a vágóhidat
- azon járművek nyomon követése, amelyek a fertőzött egyedeknek a vágóhidra érkezését követően hagyták el a vágóhidat. Amennyiben ezek a járművek mozgásuk során

fogékony állatokat tartó létesítményeket érintettek, azokat is kontakt gazdaságoknak kell tekinteni és aszerint eljárni.

- amennyiben a fertőzött állatok származási helyéről a vágóhídi megállapítást megelőző 14 napon belül történt más alkalommal fogékony állat beszállítás a vágóhídra, akkor azokat a járműveket is nyomon kell követni, amelyek a fertőző állományból történt megelőző beszállítás egyedeinek a vágóhídra érkezését követően hagyták el a vágóhidat. Amennyiben ezek a járművek mozgásuk során fogékony állatokat tartó létesítményeket érintettek, azokat is kontakt gazdaságoknak kell tekinteni és aszerint eljárni.
- a vágóhíd épületének, eszközeinek, berendezéseinek, a szállítójárműveknek a tisztítása és fertőtlenítése, a nem fertőtleníthető anyagok, eszközök, berendezési tárgyak ártalmatlanítása
- a vágóhídon tartózkodó állatok származási helyét/helyeit betegsége gyanúsának kell minősíteni és a származási állomány(ok)ban az Intézkedési Útmutató 1., 2. és 3. fejezeteiben foglaltak szerint eljárni

17.3. A vágóhíd fertőtlenítése

17.3.1. A fertőtlenítés megkezdése előtt minden állatot, állati terméket és állati eredetű mellékterméket el kell szállítani a vágóhídról az ártalmatlanítás helyére.

17.3.2. A vágóhíd teljes egészét, amely kontaminálódhatott (vágócsarnok, hűtők, a pihentetők, elővárazgotatók, állatszállító-eszközök egyéb helyiségek és konténerek, amelyeket hús vagy eszközök tárolására használnak) le kell tisztítani olyan detergenssel, vagy sterilizáló detergenssel, amely a vágóhidakon engedélyezett (ez általában az üzemben rendelkezésre áll), és amelyet nagy víznyomással kell használni. A vágóhídhhoz csatlakozó feldolgozó és hűtő tároló szobák szükséges tisztításának mértéke attól függ, hogy mekkora kockázata volt kontaminálódásuknak. Csak korlátozott tisztítási javaslatról tájékoztatni kell az OJK-t; Ha az első fázisban szükségesnek látszik zsíroló detergenssek használata, akkor a második, fertőtlenítő fázis kétszeri ismételése célszerű.

17.3.3. Az öltözőket, szekrényeket először sterilizáló detergenssel kell tisztítani, illetve fertőtleníteni a fentiekben részletezett módon, majd 0, 2%-os citrom- vagy szulfaminsavval, vagy 0, 3%-os ortofoszforsav oldattal kell permetezni. A citrom- vagy ortofoszforsav oldatot egy perces használat után bőséges mennyiségű hideg vízzel le kell öblíteni. A szulfaminsavat 5 perc után kell lemosni vízzel.

17.3.4. Ahol ez megoldható, a vágóhídi felszereléseket forrásban lévő vízben kell sterilizálni, vagy alternatív megoldásként a 17.3.3. pontban leírtakat kell követni.

17.3.5. A dolgozók által viselt kezeslábasokat, munkaruhákat, stb. a sterilizáló detergens oldatban ki kell tisztítani, majd savas oldatba kell áztatni 1, illetve 5 percre a fentiekben leírtaknak megfelelően, és hideg vízben kimosni, vagy mosodába vinni.

17.3.6. A csizmákat, lábszárvédőket és vízhatlan kötényeket a sterilizáló detergens oldattal kell mosni, majd savas oldatba kell áztatni 1, illetve 5 percre a 17.3.5. pontban leírtaknak megfelelően, majd hideg vízben kimosni.

17.3.7. A vágóhíd, illetve húsfeldolgozó üzem a végfertőtlenítés befejezését követő 24 óra múlva fogadhat élőállatot, illetve nyers alapanyagot

17.3.8. A vágóhídi szennyvíz fertőtlenítése

- fizikai (pasztörözés legalább 30 percig 70°C-on; szakaszos hőkezelés, 3x20 perc 90-110°C-on; pillanatsterilezés, 20 másodperc 120-130°C-on)
- kémiai módszerekkel (vegyszeres kezelés módosítás meszezéssel: legalább 20 kg/m³ égetett mész, vagy legalább 30 kg /m³ oltott mész (pH 10 felett), vagy savas kezeléssel (pH 4 alatt).

18. Eljárás a tejjel és tejtermékekkel

- 18.1. A betegség vírusa jelen lehet fertőzött tehenek tejében már azelőtt, hogy az állatok a betegség klinikai tüneteit mutatnák, így a fertőzött tej elhagyhatja a gazdaságot mielőtt ott a gyanút megállapították volna. A tartályok, szállító eszközök és személyek mechanikusan szennyeződhetnek a vírussal.
- 18.2. Abból a tejtermelő állományból, ahol az RSZKF gyanúja megerősítésre került a tej és tejtermékek nem szállíthatók ki és nem használhatóak fel mindaddig, amíg a gyanú kizárásra nem kerül. Ha a betegség megerősítése megtörtént, akkor a telepen található tejet és tejtermékeket ártalmatlanítani kell a 18.4. pontban leírtak szerint.
- 18.3. Fel kell kutatni, nyomon kell követni a fertőzött telepről a klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során kiszállított tejet és az azokból készült tejtermékeket. Ezek közül azokat, amelyek még nem esetek át az (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelet VII. mellékletében leírt kockázatcsökkentő kezelések valamelyikén, alá kell vetni ilyen kezelésnek.

18.4. Tej ártalmatlanná tétele állattartó telepeken

A tej biztonságos fertőtlenítésének célravezető módja, ha annyi citromsavat adunk a tejhez, hogy a tej pH-ja 4 alá csökkenjen. Ezt követően a tejet a telepen keletkezett trágyához keverve, azzal együtt lehet ártalmatlanítani (lásd még X: melléklet).

18.5. A fejőberendezések, tejgyűjtő tartályok fertőtlenítése és tejet szállító tartály-gépkocsik fertőtlenítése

A fejőberendezések, tejgyűjtő tartályok fertőtlenítése és tejet szállító tartály-gépkocsik fertőtlenítésére 0, 2-0,4%-os citromsavval végezhető el. A zsíros szennyeződés eltávolítására detergensre is szükség van. Olyan detergenset kell választani, amely savas közegen is használható. Nem szabad megfeledkezni a tartálykocsik szűrőjének fertőtlenítéséről és kicseréléséről.

- 18.6. Az RSZKF miatt elrendelt védőkörzet és a megfigyelési körzet esetében alapszabály szerint tilos a fogékony állatokból származó nyerstej körzeten belüli és körzeten kívüli történő szállítása. Ugyanez vonatkozik a fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított tejtermék körzeten belüli és körzeten kívüli történő szállítására is. Az e tilalmak esetében alkalmazható engedmények a VII. melléklet tartalmazza.

V. MELLÉKLET

KÉRDŐÍV A JÁRVÁNYÜGYI NYOMOZÁSHOZ

Kérdőív a ragadós száj- és körömfájás (RSZKF) felderítésére irányuló járványügyi nyomozáshoz

I. Az érintett állattartó telepen tartott fogékony állatokra vonatkozó adatok

1. Állattartó neve, címe:

2. Állatok tartózkodási helye:

3. TIR tenyészet kód:

4. TIR tartásihely azonosító:

.....

4. Milyen fogékony állatokat tartanak?

a) szarvasmarha

b) juh

c) kecske

d) bivaly

e) házisertés

f) zárt körülmény között tartott vadon élő állatok a faj megnevezésével

e) egyéb fogékony – nem vadon élő - állatfajok (sok faj, pl. állatkertek, esetén külön mellékletben felsorolva)

.....

A megfelelőt vagy megfelelőket alá kell húzni, vagy be kell karikázni, zárt körülmények között tartott vadon élő állatok esetén pedig a fajt be kell írni!

5. Háziállatok esetén azok fajtája és hasznosítási iránya:

.....

6. Létszám adatok:

szarvasmarha			bivaly		
<i>korcsoport</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>	<i>korcsoport</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>
tehén			tehén		
bika			bika		
üsző			üsző		
borjú			borjú		
hízó bika			hízó bika		
hízó üsző			hízó üsző		
Összesen			Összesen		

juh			kecske		
<i>korcsoport</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>	<i>korcsoport</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>
anyajuh			anyakecske		
jerke			gödölye		
tenyészkos			tenyészbak		
bárány			gida		
egyéb			egyéb		
Összesen			Összesen		

Házisertés			Zártan tartott vaddisznó		
<i>korcsoport, hasznosítási irány</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>	<i>korcsoport</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>
kan			kan		
koca			koca		
süldő			süldő		
választott malac			malac		
szopós malac			Összesen:		
hízó					
Összesen:					

Zártan tartott gímszarvas		Zártan tartott őz		Zártan tartott	
<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>	<i>létszám (db)</i>	<i>ebből beteg (db)</i>

7. Az ENAR szerint megjelölt egyedekről az egyedi azonosítót tartalmazó listát a kérdőívhez csatolni kell!

II. Aktuális adatok a betegséggel kapcsolatban

1. Ki jelentette a betegséget, mikor és kinek?

.....

2. Első klinikai tünetek észlelésének ideje:

3. Észlelt klinikai tünetek leírása kronológikusan:

.....

.....

.....

.....

4. A fertőződés lehetséges legkorábbi ideje napokban, figyelemmel az első klinikai tünetek időpontjára, a leghosszabb lappangási időre (14 nap), továbbá a talált elváltozások korárának értékelésére (a 11. fejezet 11.8. pontja alapján, PCR és az ellenanyag ELISA vizsgálatok eredményének értékelésére (11. fejezet 11.13. pontja alapján):

.....

5. Ellátó állatorvos neve, címe, illetve mikor járt a telepen utoljára?

.....

.....

6. Állomány nyilvántartás rendelkezésre áll-e, illetve megfelelő-e?

.....

.....

7. Az állatgyógyászati készítmények felhasználására vonatkozó nyilvántartás rendelkezésre áll-e, illetve megfelelő-e?

.....

.....

III. Fertőződés eredete

1. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során történt-e érintkezés fogékony állattal, illetve ilyen állatoknak a telepre való beszállítása (pl.: vásárlás, csere, piac, vásár, ajándékozás, legelő, mérlegelés, megghiúsult szállítás (visszavitel felvásárlóhelyről), vemhesítés, stb.)

.....

.....

.....

2. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során történt-e fertőzőközvetítő állati eredetű termékkel, melléktermékkel való érintkezés (pl.: rendes- vagy kényszervágásból hús, tej, tejtermék, tojás, kóistoló, ételmaradék, élelmiszerhulladék (moslék) idegen helyről, vágóhídi melléktermék):

.....

.....

.....

3. A jogszabályi tilalom ellenére történt-e állati eredetű melléktermék feletetése, ha igen mikor és honnan származott a feletett állati eredetű melléktermék?

.....

.....

.....

4. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során került-e a létesítménybe takarmány, alomanyag, eszközök vagy tárgyak?

.....

.....

.....

5. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során végeztek-e mesterséges termékenyítést abban az állatcsoportban, ahol a betegséget megállapították? Ha igen mikor és milyen szaporítóanyagot használtak?

.....

.....

.....

6. A telep dolgozói tartanak-e otthon fogékony állatot? Ha igen volt-e bármilyen megbetegedés, klinikai tünet a dolgozó állományában klinikai tüneteknek a fertőzött telepen való észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során?

.....

.....

.....

7. A telepen dolgozókon és a telep ellátó állatorvosán kívül jártak-e más személyek (inszeminátor, másik állatorvos, alkalmi munkások, látogatók, stb.) a telepen a klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során?

.....

.....

.....

.....

8. Idegen járművek érkeztek-e a telepre, illetve a telepen használt jármű járt-e a telepen kívül klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során?

.....

.....

.....

IV. Fertőzés (betegség) tovaterjedésének lehetőségei

1. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során került-e ki fogékony állat a fertőzött állományból (pl.: vágóhídra, vásárra, piacra, eladás révén, ajándékozás, dajkaságba adás útján)?

.....

.....

.....

2. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során érintkezett-e fogékony állattal a fertőzött állomány valamely egyede (pl. megghiúsult vásár, leadás helyéről visszaszállítás esetén, vemhesítés)?

.....

.....
.....
3. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során került-e ki a fertőzött állományból állati termék (rendes- vagy kényszervágásból, hús, kóbstoló, tej, tejtermék)?

.....
.....
.....

4. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során került-e ki fertőzőkövetítő tárgy, takarmány, eszköz, gépkocsi (egyéb fuvarszköz), alom, trágya, mely fogékony állatokkal érintkezett:

.....
.....
.....

5. A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során az itt fertőzött állatokkal kontaktusba került személyek (állattartó, vendég, segítő, inszeminátor, állatorvos) fogékony állatokat tartó udvarokban, telepeken járt-e és hol:

.....
.....
.....

6. Hogyan történik általában az elhullott állatok ártalmatlanítása a telepen? A klinikai tünetek észlelését - tünetek hiányában az első pozitív eredményt adó mintavételt - megelőző 21 nap során volt-e olyan eset, hogy ettől eltértek, Ha igen mi történt?

.....
.....
.....

V. Állathigiéniai körülmények

1. Állattartó épületek száma, alapterülete, magassága:

.....

.....

2. Fűtés:

3. Világítás:

4. Szellőztetés:

5. Padozat:

6. Etetők, itatók:

7. Használt fertőtlenítő szerek:

.....

8. Jelenlegi fertőtlenítőszer készletük:

.....

.....

9. Utolsó fertőtlenítés ideje és az alkalmazott szer?

.....

10. Az állatok tápláltsága, általános egészségi állapota:

.....

.....

11. Helyszínrajz (a kérdőívhez csatolandó)

VI. Helyszíni intézkedések leírása

.....

.....

.....

VII. Laboratóriumi (ÁDI) vizsgálat

.....

.....

.....

Az állattartó a feltett kérdéseket megértette, az adott válaszai a valóságnak megfelelnek.

Keltezés:

.....

állattartó

.....

hatósági állatorvos

VI. MELLÉKLET

AZ RSZKF ELLENI VAKCINÁZÁS

Ha az európai parlament és a tanács (EU) 2016/429 rendeletének (2016. március 9.) 58. cikkelyében foglaltak szerint a betegség megállapításra került, akkor az Országos Főállatorvos (OFA) rendelkezésének értelmében a 69. cikkelynek megfelelően sürgősségi vakcinázásra kerülhet sor. A Bizottság (EU) 2023/361 felhatalmazáson alapuló rendelete tartalmazza a sürgősségi vakcinázással kapcsolatos részletesebb szabályozást.

1. A sürgősségi vakcinázás indokoltsága:

- ragados száj- és körömfájást állapítottak meg és az azzal fenyeget, hogy az országban széles körben elterjed,
- a betegséget a szomszéd tagállamban állapították meg és a földrajzi helyzet és a meteorológiai tényezők veszélyeztetik a hazai fogékony állományokat,
- az ország állatállományát harmadik országban megállapított betegség veszélyezteti.
- **A fertőzött állomány jelentős létszáma miatt stamping out módszerrel a járvány gyors ütemben nem számolható fel, ezért a védőkörzetben több napon át életben maradó állatok fertőződése miatt a vírus feldúsul és ezzel megnő a kórokozó kihurcolásának kockázata**

A sürgősségi vakcinázást az Agrárminisztérium kérésére a Bizottság engedélyezi. Amennyiben a minisztérium tájékoztatta a Bizottságot a sürgősségi vakcinázás jogszabályi feltételeinek meglétéről, a sürgősségi vakcinázás kérdésében a minisztérium önállóan dönthet.

A sürgősségi vakcinázást a Bizottság is kezdeményezheti, ha a betegséget szomszédos tagállamban vagy szomszédos harmadik országban állapították meg. A sürgősségi vakcinázásra vonatkozó előterjesztésben meg kell határozni:

- a sürgősségi vakcinázás által érintett terület nagyságát,
- a vakcinázandó állatok fajtát, számát, körét,
- a vakcinázás végrehajtásának időtartamát,
- a vakcinázott állatok és termékeik forgalmára vonatkozó tilalmakat,
- a vakcinázott állatok kiegészítő, tartós megjelölését.

2. A vakcinázás típusai

a.) Védővakcinázás

Az OFA által **kizárólag a járványgóc körül kijelölt területen végzett sürgősségi vakcinázás**, melynek célja, hogy megvédje a fogékony állományokat a védőkörzetben lévő fertőzött állatok által ürített vírus légi úton, vagy ragályfogó tárgyak útján bekövetkező fertőzéstől, azaz meggátolja a vírus széleskörű terjedését.

A vakcinázási övezetet 10 km széles ellenőrzési övezet veszi körül, ahol tilos a vakcinázás. Mivel a vakcinázás célja a kórokozó terjedésének megakadályozása, ezért **a járványgóc felszámolását követően a vakcinázott állatokat is le kell ölni** annak érdekében, hogy mielőbb elérhető legyen országunk „ragados száj-és körömfájástól mentes, nem vakcinázó” besorolása.

b.) Szupresszív vakcinázás

A vakcinázás indokoltsága:

- a fertőzött és már tüneteket mutató **állatok leölésének kapacitása nem elegendő** a kórokozó terjedésének gyors megakadályozására
- **nagy állatsűrűségű és nagylétszámú állattartó telep fertőződött**, amelyben nagy a kockázata a vírus jelentős horizontális terjedésének és a feldúsult vírus védőközvetlen kívüli elterjedésének

Kizárólag az OFA rendelkezése alapján a védőközvetben lévő fertőzött telepen végezhető, a fertőzött állatok vírusűritésének-, valamint a még nem fertőzött állatok fertőzés iránti fogékonyságának csökkentésére. **A vakcinázás megkezdése előtt a klinikai tüneteket mutató állatokat le kell ölni.**

A klinikai tünetet nem mutató állatok vakcinázását a tüneteket mutató, leölésre kijelölt állatok leölésének üteméhez alkalmazkodva kell meghatározni. Alapelvnek tekinthető, hogy amennyiben szükséges a vakcinázás, **azt mielőbb el kell kezdeni.**

Általános érvényű időtartam nem határozható meg arra vonatkozóan, hogy mennyi várakozási idő engedhető meg a leölésig vakcinázás nélkül. Az adott állattartó telepen lévő járványhelyzet és állattartási viszonyok jelentősen befolyásolhatják a döntési lehetőségeket. Igazolt kísérleti adatok bizonyítják, a vakcinázás 4-7 nap elteltével csökkenti a fertőzött állatok vírusűritését, egyúttal csökkenti a még nem fertőzött állatok fogékonyságát. Következésképpen amennyiben a leölési kapacitás 4 napon belül nem teszi lehetővé az állomány felszámolását, akkor indokolt lehet **a 4. napot várhatóan élő állatok immunizálása.**

Amennyiben a fertőzés diagnosztizálásának napján már régebben történt fertőzésre utaló klinikai tüneteket mutató állatok találhatók, számítani kell a már korábban bekövetkezett szekunder és terciér fertőzésekre is. Ezért naponta újabb állatok mutatnak klinikai tüneteket, amelyeket folyamatosan le kell ölni. A folyamat végén az egészségesen maradt vakcinázott állatokat is leöljük.

3. A vakcina biztosítása

3.1. A minisztérium megbízásából a Nébih OJK biztosítja, amennyiben rendelkezik szerződéssel olyan kereskedelmi céggel, ami készenlétben tartja a megfelelő antigén(ek)e)t. A Nébih OJK a szóbaeső szerotípusokra megfelelő mennyiségű antigén biztosítására szerződést köthet. Szükség esetén a megállapított szerotípusnak megfelelő vakcinát megrendeli és tárolja. A vakcina kiadása az OFA vagy az OJK engedélyével történhet. A Nébih OJK a vakcina gyártó által előírt tárolási feltételeket biztosítja, és a feltételek meglétét dokumentálja. A 2016/429 (EU) rendelet 49. cikkelye értelmében az EU vakcina bankjához, (EUVB) mint minden EU tagállam, Magyarország is jogosult hozzáférni. Amennyiben a Nébih nem rendelkezik élő szerződéssel olyan kereskedelmi céggel, ami készenlétben tartja a megfelelő antigént, úgy az EU vakcina bank biztosítja a vakcina előállításához szükséges antigént, a vakcina igénylés az EU vakcina banktól történik.

3.2. A vakcina helyszínre szállítása átmeneti tárolása a Nébih OJK illetve a HJK feladata. A tárolási feltételek meglétét dokumentálni kell. A vakcinázás megszervezése a HJK keretében megalakított vakcinázási csoport feladata.

4. A sürgősségi oltás szervezése és végrehajtása

4.1. A szupresszív vakcinázást úgy kell megszervezni, hogy az oltást végzők az oltás befejezéséig a telepet nem hagyhatják el. Ezért a munkához az állattartónak megfelelő létszámú segéderőt,

technikai felszerelést (oltófolyosót) biztosítani kell. Fentiek miatt gondoskodni kell az oltást végzők és segéderők étkeztetéséről. A segéderők részére oktatást kell tartani a betegségről és a betegség megelőzésében való személyes felelősségéről. Az oktatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, melyet a segéderő aláír.

A sürgősségi oltást a kijelölt területen 3 napon belül el kell végezni.

Figyelemmel arra, hogy az emberi légutakba került vírus három napig fertőzőképesen ürülhet a kilégzett levegővel, kötelezően kell előírni, hogy a fertőzött környezetben tartózkodó személyek a fertőzött terület elhagyását követően három napig nem mehetnek fogékony állatok közelébe.

4.2. A vakcinázási részleget el kell látni:

- a.) az oltási akció végrehajtásához elegendő oltóanyaggal,
- b.) az oltóanyag tárolásához megfelelő eszközökkel (hűtőkamra, hűtőtáskák), tömegoltó és egyszerhasználatos fecskendőkkel,
- c.) a veszélyes hulladék tárolásához szükséges eszközökkel, védőruhákkal (vízhatlan, fertőtleníthető) biztosítani kell a napi váltást a szennyezett védőruhák fertőtlenítő mosásáról gondoskodni kell,
- d.) fertőtlenítő szerrel és eszközökkel a személyi fertőtlenítéshez, az állatok fékezéséhez szükséges eszközökkel (szarvasmarha és sertés orrfogó, nyugtatószer),
- e.) a vakcinázott állatok megjelöléséhez szükséges eszközökkel (krotália, zsírkréta),
- f.) formanyomtatványokkal, sterilizáló eszközökkel.

4.3. A sürgősségi vakcinázás alá vont terület állattartóit értesíteni kell az oltóbrigád érkezéséről. Az oltóbrigád egy állatorvosból és legalább egy segédszemélyből áll. Az egy napra kiadott vakcinázandó állományok számát úgy kell meghatározni, hogy legyen idő az állomány oltás előtti klinikai vizsgálatára, az oltást végzők telepenkénti fertőtlenítésére és adminisztrációra. Amennyiben a megbetegedés gyanúját fedezik fel, a brigád a HJK intézkedéséig a helyszínen marad.

4.4. A kislétszámú állományoknál udvaronként egyszer használatos vagy sterilizált eszköz használható. Az udvarba lépés előtt és távozáskor teljes személyi fertőtlenítés szükséges. Különösen gondosan el kell távolítani a bélsár szennyeződést a ruháról és a gumicsizma bordás talprészeről. Egy állományban használt zsírkréta más állományban nem használható. A krotália fogót állományonként fertőtleníteni kell. Fertőtleníteni kell továbbá minden tárgyat, eszközt, mely az állattartó hellyel kapcsolatba került (hűtőtáska, orrfogó, stb.).

4.5. A nagylétszámú állományok esetében tömegoltó készülék használható, azonban légterenként cserélni kell.

4.6. Az oltóbrigád napi teljesítményét jelenti a HJK-nak.

4.7. A beoltott állatokat tartósan meg kell jelölni.

4.8. A vakcina applikálás helye

A vakcinát bőr alá kell fecskendezni minden 3 hónaposnál idősebb szarvasmarhának, juhnek és kecskének, és minden 6 hetesnél idősebb sertésnek.

A sertések vakcinázásakor különös gondot kell fordítani a vakcina beadási helyének megválasztására, mivel a vakcina bőr alatti zsírszövetbe való fecskendezése esetén az

immunválasz csekély értékű. Sertéseknek ezért a vakcinát a fül mögötti rész bőre alá, vagy – fiatalabb állatok esetében – a hátulsó végtagok belső felületének bőre alá kell beadni.

4.9. A vakcinázott állományokat az immunitás kialakulásáig naponta ellenőrizni kell.

5. A vakcinázott állományok további sorsát illetően a Bizottság (EU) 2023/361 felhatalmazáson alapuló rendelete szerint kell eljárni.

6. Oltási baleset esetén kérni kell a HJK segítségét és intézkedését. Az oltással kapcsolatban elhullott állat becsült értékét a kártalanítás szabályai szerint kell megtéríteni.

7. A vakcinázási részleg a vakcinázás befejezését követően zárójelentést készít a vármegyei főállatorvos számára, aki továbbítja azt a Nébih-OJK és az OFA számára.

A jelentésnek tartalmaznia kell a következő adatokat:

- a vakcinázott telepek számát, állatfaj szerint,
- a HJK-tól átvett vakcina mennyiségét,
- a felhasznált vakcina mennyiségét, gyártási szám szerint,
- az oltásban résztvevő állatorvosok, segéderők számát és címlistáját,
- a keletkezett veszélyes hulladék mennyiségét,
- az oltásnál szerzett tapasztalatokat.

VII. MELLÉKLET

ÚTMUTATÓ AZ ÁLLATOK ÉS ÁLLATI EREDETŰ TERMÉKEK RAGADÓS SZÁJ- ÉS KÖRÖMFÁJÁSSAL (RSZKF) KAPCSOLATOS MOZGATÁSÁRÓL

Tartalom

Útmutató az állatok és állati eredetű termékek ragadós száj- és körömfájással (RSzKF) kapcsolatos mozgatásáról	122.
I. A betegség gyanújának megállapítása esetén:	122.
I.1. Tilalmak a létesítményben, ahol a gyanú felmerült:	122.
I.2. Engedmények a létesítményben, ahol a gyanú felmerült:	122.
I.3. A gyanú esetén hozott intézkedések kiterjesztése:	122.
II. A betegség kitörésének megállapítása esetén:	123.
II.1. Tilalmak a létesítményben, ahol a betegséget megállapították:	119.
II.2. Tilalmak a kitöréssel érintett létesítményekkel kapcsolatba került létesítményekben	123.
III. A korlátozás alatt álló körzetekben alkalmazandó intézkedések	123.
III.1.1. A védőkörzetben alkalmazandó tilalmak	124.
III.1.2. A védőkörzetben adható engedmények	124.
Általános feltételek	124.
III.1.2.A. A körzetben található telepről fogékony állatoknak körzeten belüli vagy azon kívüli vágóhídon zárt vágás céljából történő mozgatása a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	125.
III.1.2.B A körzeten kívül található telepről fogékony állatoknak a körzetben lévő vágóhídra történő mozgatása a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	126.
III.1.2.C A fogékony állatokból származó friss hús és nyerstej körzetben található létesítményből történő mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	126.
III.1.2.D A fogékony állatok III.2.A pontban leírt vágása során keletkező állati eredetű melléktermék az annak feldolgozására vagy ártalmatlanítására engedélyezett üzemből a hatóság engedélye alapján 3. kategóriába tartozó anyagként feldolgozható	127.
III.1.2.E A trágyának – ideértve az almot és a használt almot is – a védőkörzetben elhelyezkedő létesítményekből az ugyanazon tagállamban található kijelölt hulladéklerakóba ártalmatlanítás céljából történő mozgatása csak abban az esetben engedélyezhető, ha a nyomással történő sterilizálás megtörtént*	127.
III.1.2.F A védőkörzetben előállított növényi eredetű takarmány-alapanyagok és szalma mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	127.
III.2.1. A megfigyelési körzetben alkalmazandó tilalmak	128.
III.2.2. A megfigyelési körzetben adható engedmények	128.
Általános feltételek	128.
III.2.2.A. A körzetben található telepről fogékony állatoknak körzeten belüli vagy azon kívüli vágóhídra történő mozgatása a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	129.
III.2.2.B. A körzetben található telepről fogékony állatoknak körzeten belüli legelőre való mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	129.
III.2.2.C A fogékony állatokból származó friss hús és nyerstej körzetben található létesítményből történő mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:	129.
III.2.2.D A hatóság engedélyezheti a trágya – ideértve az almot és a használt almot is – megfigyelési körzetben található létesítményekből történő mozgatását:	130.

III.2.2.E A megfigyelési körzetben előállított növényi eredetű takarmány-alapanyagok és szalma mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető: 130.

Jogszabályi alapok:

- a Bizottság (EU) 2020/687 felhatalmazáson alapuló rendelete
- a ragadós szájszél- és körömfájás elleni védekezésről szóló 23/2005 (III.23.) FVM rendelet

RSzKF szempontjából fogékony állatfajok: szarvasmarha, bivaly, bölény, juh, kecske, sertés, fogságban tartott vadon élő kérődzők és vaddisznó, tevéfélék, rágsálók, ormányosok)

I. A betegség gyanújának megállapítása esetén:

I.1. Tilalmak a létesítményben, ahol a gyanú felmerült:

I.1.1 A betegségre fogékony állatoknak a gyanúval érintett tartási helyről kifelé és a gyanúval érintett tartási helyre befelé irányuló mindennemű mozgatása tilos

I.1.2 A betegségre nem fogékony állatoknak a gyanúval érintett tartási helyről kifelé és a gyanúval érintett tartási helyre befelé irányuló mindennemű mozgatása tilos

I.1.3 Minden olyan anyag vagy termék, amely valószínűsíthetően az RSzKF vírusával szennyezett, a betegséget terjesztheti, a gyanúval érintett tartási helyről kifelé irányuló mindennemű mozgatása tilos

I.1.4 Az I.1.3 pontban említett anyagoktól és termékektől eltérő termékek, anyagok, személyek és szállítóeszközök nem alapvető fontosságú, az érintett tartási helyre befelé irányuló mozgása tilos

I.2. Engedmények a létesítményben, ahol a gyanú felmerült:

A hatóság engedélyezheti nem fogékony állatok és termékek mozgatását a létesítményből, amennyiben teljesülnek az alábbi feltételek:

I.2.1 az állatok és termékek mozgatására teljesül minden olyan feltétel és biológiai védelmi intézkedés, amelyre a betegség terjedésének elkerüléséhez szükség van

I.2.2 a rendeltetési létesítményben nincsenek RSzKF-ra fogékony állatok

I.2.3 a rendeltetési létesítmény nem vágóhíd

I.3. A gyanú esetén hozott intézkedések kiterjesztése:

A hatóság az intézkedéseket kiterjesztheti más létesítményekre, illetve körzetekre, ahol ugyanolyan tilalmakat és engedményeket kell és lehet alkalmazni, mint a gyanúval érintett létesítményben.

II. A betegség kitörésének megállapítása esetén:

II.1. Tilalmak a létesítményben, ahol a betegséget megállapították:

II.1.1 A betegségre fogékony élő állatoknak az érintett tartási helyről kifelé és az érintett tartási helyre befelé irányuló mindennemű mozgása tilos

II.1.2 A betegségre nem fogékony élő állatoknak az érintett tartási helyről kifelé és az érintett tartási helyre befelé irányuló mindennemű mozgása tilos

II.1.3 Az állati eredetű termékeknek, melléktermékeknek, valamint minden olyan anyagnak vagy terméknek, amely a betegséget terjesztheti, az érintett tartási helyről kifelé irányuló mozgása csak hatósági felügyelet mellett történő ártalmatlanítás céljából lehetséges.

II.1.4 Termékek, anyagok, személyek és szállítóeszközök az érintett tartási helyre befelé irányuló mozgása, illetve mozgása is tilos, ha az nem alapvető fontosságú.

II.2. Tilalmak a kitöréssel érintett létesítményekkel kapcsolatba került létesítményekben

Azokban a létesítményekben, amelyeket a járványügyi nyomozás során kontakt létesítményeknek minősítettek, az Útmutató I.1 pontjában leírt tilalmak és I.2 pontjában leírt engedmények érvényesek a gyanú megerősítéséig vagy kizárásáig.

Amennyiben egy ilyen létesítményben a betegség megállapításra kerül, a II.1 pontban leírt tilalmakat kell életbe léptetni.

III. A korlátozás alatt álló körzetekben alkalmazandó intézkedések

Korlátozás alatt álló körzet:

- a) védőkörzet: a kitörés helyszínétől számolt minimum 3 kilométeres sugarú kör alakú terület, feloldását követően a megfigyelési körzetre vonatkozó intézkedések vonatkoznak rá minimum 15 napig
- b) megfigyelési körzet: a kitörés helyszínétől számolt minimum 3 kilométeres és minimum 10 kilométeres sugarú körök által határolt gyűrű alakú terület

- c) további, korlátozás alatt álló körzet: a hatóság kijelölése alapján a megfigyelési körzet körül vagy annak szomszédságában található terület, amelyben ugyanazokat az előírásokat kell alkalmazni, amelyek a megfigyelés körzetben érvényesek

Fogékony állatok és az azokból származó termékek korlátozás alatt álló körzeten belül, körzetből kifelé, körzetbe befelé vagy körzeten keresztül történő mozgására használt szállítóeszközök:

- a) úgy vannak kialakítva és karbantartva, hogy az állatok, termékek vagy bármely más, állategészségügyi kockázatot jelentő tétel kiszivárgása, illetve kiszabadulása elkerülhető legyen
- b) az állatok, termékek vagy bármely más, állategészségügyi kockázatot jelentő tétel minden egyes szállítása után azonnal kitisztítják és fertőtlenítik, szükség esetén később újból fertőtlenítik, és minden esetben megszáritják vagy hagyják megszáradni újabb állatok vagy termékek berakodása előtt

III.1.1. A védőkörzetben alkalmazandó tilalmak

A védőkörzet teljes területén tilos:

- a) fogékony állatok körzeten belüli és körzetből kifelé történő mozgása
- b) fogékony állatok körzetbe befelé irányuló mozgása
- c) fogékony állatok részvételével vásár, piac, bemutató tartása
- d) fogékony állatok összegyűjtése
- e) fogékony állatokból sperma, petesejt és embrió gyűjtése, valamint körzeten belüli és körzetből kifelé irányuló szállítása
- f) fogékony állatokból származó, körzetben található vágóhídon kinyert friss hús körzeten belüli és körzetből kifelé történő szállítása
- g) fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított húskészítmény körzeten belüli és körzetből kifelé történő szállítása
- h) fogékony állatból származó nyerstej körzeten belüli és körzetből kifelé történő szállítása
- i) fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított tejtermék körzeten belüli és körzetből kifelé történő szállítása
- j) fogékony állatokból származó állati eredetű melléktermékek körzeten belüli és körzetből kifelé történő mozgása az elhullott állatok teljes testének vagy testrészeinek kivételével
- k) növényi eredetű takarmány és alomanyag körzeten belüli és körzetből kifelé történő szállítása

III.1.2. A védőkörzetben adható engedmények

Általános feltételek

A származási hely szerint illetékes hatóság csak abban az esetben adhatja meg az e fejezetben foglalt engedményeket, ha előtte értékelte az engedélyezésből adódó kockázatokat, és az értékelés azt mutatta, hogy az A kategóriájú betegség terjedésének kockázata elhanyagolható. A kockázatot telepen történt előzetes látogatás, illetve az e fejezetben előírt feltételek teljesülése alapján ítéli meg az illetékes hatóság.

A származási hely szerint illetékes hatóságnak ki kell jelölnie a rendeltetési létesítményt és meggyőződnie arról, hogy az a szállítmány(oka)t fogadja.

Állatok szállítása esetén előzetesen kedvező eredménnyel el kell végezni a származási létesítményben található fogékony állatok klinikai – szükség esetén laboratóriumi – vizsgálatát

Biztosítani kell, hogy a kiegészítő biológiai biztonsági intézkedéseket a berakodáskor a szállítás teljes tartama alatt folyamatosan biztosítsák a kirakodásig.

Minden, a III.1.2.A. – III.1.2.F. pont szerint engedélyezett szállítást

1. kizárólag a kijelölt útvonalakon
2. a fő közúti és vasúti útvonalakat előnyben részesítve
3. a fogékony állatokat tartó létesítmények szomszédságában található területek elkerülésével
4. a rendeltetési létesítményben történő kirakodásig bezárólag kirakodás vagy megállás nélkül kell végrehajtani

III.1.2.A. A körzetben található telepről fogékony állatoknak körzeten belüli vagy azon kívüli vágóhídon zárt vágás céljából történő mozgatása a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. a vágóhíd
 - i, a védőkörzeten belül a származási létesítményekhez a lehető legközelebb található, vagy
 - ii. a megfigyelési körzetben található, amennyiben az állatok leölésére a védőkörzetben nincs lehetőség; vagy
 - iii. a megfigyelési körzethez a lehető legközelebb található, amennyiben az állatok leölésére a védőkörzetben és a megfigyelési körzetben nincs lehetőség.
- b. a hatósági állatorvos által elvégzett, valamennyi egyedre kiterjedő klinikai vizsgálat kedvező eredménnyel zárult
- c. berakodáskor a szállítóeszközt hatósági felügyelet mellett leplombálják
- d. szállítás során igénybe vett szállítóeszközt minden szállítást követően hatósági állatorvos felügyelete mellett takarítani és fertőtleníteni kell
- e. a vágóhíd helye szerint illetékes hatóság előzetes értesítés alapján felügyeli, hogy
 - i. az állatokat az egyéb területekről származó állatoktól elkülönítetten vágják
 - ii. a vágás befejezése után mindazon helyiségeket, ahol az elkülönített állatok tartózkodtak és azokat levágták, megtisztítják és fertőtlenítik. A tisztítás és fertőtlenítés befejezése előtt ezekben a helyiségekben fogékony állatok nem tartózkodhatnak és nem vághatóak

- iii. az állatokból a hús kinyerése megfelel a III.2.C pontban leírt feltételeknek

III.1.2.B A körzeten kívül található telepről fogékony állatoknak a körzetben lévő vágóhídra történő mozgatása a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. az állatokat a védőkörzetről származó állatoktól elkülönítve tartják és vágják
- b. az állatokból kinyert friss hús tárolása, darabolása és szállítása a védőkörzetről származó állatokból kinyert hústól elkülönítve történik
- c. a szállítóeszközöket kirakodás után hatósági felügyelet mellett tisztítják és fertőtlenítik

III.1.2.C A fogékony állatokból származó friss hús és nyerstej körzetben található létesítményből történő mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. hatósági állatorvosi felügyelet alatt álló feldolgozó létesítménybe szállítják őket a 2020/687 EU rendelet VII. mellékletében leírt kezelések egyikének elvégzése céljából
- b. a vágóhídon a friss húst a húsvizsgálat elvégzését követően a 2020/687 EU rendelet IX. melléklet 2. pontjának megfelelő jelöléssel kell ellátni, amely jelölésnek az a. pontban leírt kezelés elvégzéséig a húson kell maradnia
- c. a friss hús és a nyerstej szállítását a feldolgozó létesítménybe plombával lezárt konténerekben kell végezni
- d. a nyerstej szállítása csak előzetesen kitakarított, fertőtlenített és megfelelően karbantartott járművel végezhető, amelyet úgy alakítottak ki, hogy szállítás közben nem szivárog belőle a tej, és rendelkezik a tej betöltése és lefejtése során az aeroszol-szóródást megakadályozó eszközzel
- e. a nyerstej szállítását úgy kell végezni, hogy mielőtt a jármű elhagyja a gazdaságot, az összekötőcsöveket, a gumikat, a sárhányókat, a gépkocsi alsó részeit és azokat a helyeket, ahová a tej kifolyt, meg kell tisztítani és fertőtleníteni kell
- f. az utolsó fertőtlenítés után, valamint a védőkörzet elhagyása előtt a nyerstej szállító jármű nem érinthet a védőkörzetben lévő olyan gazdaságot, amelyben fogékony állatokat tartanak
- g. a nyerstej szállítását olyan eszközzel kell végezni, amelynek jelöléséből egyértelműen kitűnik, hogy egy meghatározott földrajzi vagy közigazgatási területhez tartozik; a szállítóeszköz más területre csak hatósági felügyelet mellett végzett tisztítás és fertőtlenítés után vihető
- h. a védőkörzet területén lévő gazdaságokban tartott fogékony állatok nyerstej-mintáit kizárólag ragadós száj- és körömfájás diagnosztizálására engedélyezett állategészségügyi diagnosztikai laboratórium számára lehet begyűjteni, szállítani, és a mintát csak ilyen laboratóriumban lehet feldolgozni

III.1.2.D A fogékony állatok III.2.A pontban leírt vágása során keletkező állati eredetű melléktermék az annak feldolgozására vagy ártalmatlanítására engedélyezett üzemben a hatóság engedélye alapján 3. kategóriába tartozó anyagként feldolgozható

III.1.2.E A trágyának – ideértve az almot és a használt almot is – a védőkörszében elhelyezkedő létesítményekből az ugyanazon tagállamban található kijelölt hulladéklerakóba ártalmatlanítás céljából történő mozgatása csak abban az esetben engedélyezhető, ha a nyomással történő sterilizálás megtörtént*

* nyomással történő sterilizálás: feldolgozás legalább 20 percen keresztül folyamatosan több mint 133 °C-os maghőmérséklet és legalább 3 bar abszolút nyomás mellett, legfeljebb 50 mm nagyságú részekre történő bontást követően

A járási hivatal engedélyezheti a trágya védőkörszete területén lévő gazdaságból történő kiszállítását arra kijelölt üzembe, kezelés vagy köztes tárolás céljára.

A járási hivatal engedélyezheti a trágya védőkörszete területén lévő, de korlátozás alatt nem álló gazdaságokból történő kiszállítását, hogy azt ilyen célra kijelölt földekre szórják ki, ha

- a. a trágya a védőkörszete területén lévő gazdaság legkorábbi fertőződésének becsült időpontjánál legalább 21 nappal korábban képződött, és a trágya talajhoz közel szórható módon helyezhető ki, megfelelő távolságra az olyan gazdaságoktól, ahol fogékony állatokat tartanak, illetve a kiszórt trágyát azonnal beforgatják a talajba, vagy
- b. szarvasmarhafélék és sertések trágyája esetében hatósági állatorvosi vizsgálat kizárta a fertőzősége gyanús állatok jelenlétét, és a legalább 21 nappal a vizsgálat előtt keletkezett trágyát beforgatják a talajba a származási gazdasághoz közel fekvő, erre kijelölt földeken, kellő távolságra azoktól a védőkörszete területén lévő gazdaságoktól, ahol fogékony állatokat tartanak.

A trágya fogékony állatokat tartó gazdaságokból való kiszállítása csak valamennyi feltétel megléte esetén engedélyezhető, különös tekintettel a szivárgásmentes szállítójárművek berakodást követő, valamint a gazdaság elhagyása előtti tisztítására és fertőtlenítésére.

III.1.2.F A védőkörszében előállított növényi eredetű takarmány-alapanyagok és szalma mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. olyan helyszíneken állították elő, ahol nem tartanak fogékony állatokat
- b. olyan takarmányfeldolgozó létesítményben állították elő, ahol nem tartanak fogékony állatokat, és a növényi eredetű nyersanyag:
 - i. az a. pontban említett helyszínekről **vagy**
 - ii. a védőkörszeten kívülről származik
- c. a védőkörszeten belüli felhasználásra szánják **vagy**
- d. az alábbi kockázatsökkentő eljárások közül legalább egynek alávetették:
 - i. minimum 80 °C-os hőmérsékletű gőzzel történő kezelés zárt kamrában legalább 10 percig, vagy
 - ii. az almot és szálastakarmányokat nem szükséges kezelni, amennyiben azokat csomagokban vagy bálákban fedél alatt, olyan helyen tárolták, amely a legközelebbi ragadós száj- és körömfájásjárvány-kitöréstől legalább 2 km-re

található és addig nem bocsátják forgalomba azokat, amíg legalább három hónap el nem telik a tisztítási és fertőtlenítési intézkedések végrehajtását követően, de a védőkörzetben fennálló korlátozások megszűntét megelőzően semmi esetre sem

III.2.1. A megfigyelési körzetben alkalmazandó tilalmak

A megfigyelési körzet teljes területén tilos:

- a) fogékony állatok körzeten belüli és körzetről kifelé történő mozgatása
- b) fogékony állatok körzetbe befelé irányuló mozgatása
- c) fogékony állatok részvételével vásár, piac, bemutató tartása
- d) fogékony állatok összegyűjtése
- e) fogékony állatokból sperma, petesejt és embrió gyűjtése, valamint körzeten belüli és körzetről kifelé irányuló szállítása
- f) fogékony állatokból származó, körzetben található vágóhídon kinyert friss hús körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása
- g) fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított húskészítmény körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása
- h) fogékony állatokból származó nyerstej körzetről körzeten belüli és kifelé történő szállítása
- i) fogékony állatokból származó, körzetben található létesítményben előállított tejtermék körzeten belüli és körzetről kifelé történő szállítása
- j) fogékony állatokból származó állati eredetű melléktermékek körzeten belüli és körzetről kifelé történő mozgatása az elhullott állatok teljes testének vagy testrészeinek kivételével
- k) növényi eredetű takarmány és alomanyag körzetről körzeten belüli és kifelé történő szállítása

III.2.2. A megfigyelési körzetben adható engedmények

Általános feltételek

A származási hely szerint illetékes hatóság csak abban az esetben adhatja meg az e fejezetben foglalt engedményeket, ha előtte értékelte az engedélyezésből adódó kockázatokat, és az értékelés azt mutatta, hogy az A kategóriájú betegség terjedésének kockázata elhanyagolható. A kockázatot telepen történt előzetes látogatás, illetve az e fejezetben előírt feltételek teljesülése alapján ítéli meg az illetékes hatóság.

A származási hely szerint illetékes hatóságnak ki kell jelölnie a rendeltetési létesítményt és meggyőződnie arról, hogy az a szállítmány(oka)t fogadja.

Állatok szállítása esetén előzetesen kedvező eredménnyel el kell végezni a származási létesítményben található fogékony állatok klinikai – szükség esetén laboratóriumi – vizsgálatát

Biztosítani kell, hogy a kiegészítő biológiai biztonsági intézkedéseket a berakodáskor a szállítás teljes tartama alatt folyamatosan biztosítsák a kirakodásig.

Minden, a III.2.2.A. – III.2.2.E. pont szerint engedélyezett szállítást

1. kizárólag a kijelölt útvonalakon
2. a fő közúti és vasúti útvonalakat előnyben részesítve

3. a fogékony állatokat tartó létesítmények szomszédságában található területek elkerülésével
4. a rendeltetési létesítményben történő kirakodásig bezárólag kirakodás vagy megállás nélkül kell végrehajtani

III.2.2.A. A körzetben található telepről fogékony állatoknak körzeten belüli vagy azon kívüli vágóhídra történő mozgatása a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. a vágóhíd
 - i. a megfigyelési körzeten vagy a védőkörzeten belül a származási létesítményekhez a lehető legközelebb található, vagy
 - ii. a védőkörzeten és a megfigyelési körzeten kívül a megfigyelési körzethez a lehető legközelebb található, amennyiben az állatok levágására a megfigyelési körzetben vagy a védőkörzetben nincs lehetőség, és amennyiben előzetes kockázatértékelésre sor került.
- b. a hatósági állatorvos a gazdaságban található valamennyi fogékony állatot negatív eredménnyel megvizsgálta, valamint az 5%-os előfordulás 95%-os megbízhatósággal történő kimutatásához elegendő számú vérminta laboratóriumi vizsgálata is kedvező eredménnyel zárult, és
- c. a gazdaság járványügyi helyzete nem veti fel a vírussal való fertőzés vagy kontamináció gyanúját

III.2.2.B. A körzetben található telepről fogékony állatoknak körzeten belüli legelőre való mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. a fertőzött létesítményben az előzetes tisztítás és fertőtlenítés befejezése óta legalább 15 nap eltelt
- b. a legelőre hajtott állatok nem kerülnek érintkezésbe más létesítményekből származó, jegyzékbe foglalt fajokhoz tartozó állatokkal

III.2.2.C A fogékony állatokból származó friss hús és nyerstej körzetben található létesítményből történő mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. hatósági állatorvosi felügyelet alatt álló feldolgozó létesítménybe szállítják őket a 2020/687 EU rendelet VII. mellékletében leírt kezelések egyikének elvégzése céljából
- b. a vágóhídon a friss húst a húsvizsgálat elvégzését követően a 2020/687 EU rendelet IX. melléklet 2. pontjának megfelelő jelöléssel kell ellátni, amely jelölésnek az a. pontban leírt kezelés elvégzéséig a húson kell maradnia
- c. a körzetben működő tej- és tejtermék-előállító üzemeknek
 - i. gondoskodniuk kell a teljes termelési folyamat során a tej egyértelmű azonosításáról, elkülönített szállításáról és tárolásáról olyan tej és tejtermékektől, amelyeket nem kívánnak a megfigyelési körzeten kívülre szállítani;
 - ii. a nyers tejet a védőkörzeten és megfigyelési körzeten kívül található gazdaságokból olyan járművekkel kötelesek szállítani a feldolgozó üzembe, amelyeket a szállítást megelőzően kitisztítottak, fertőtlenítettek, és amelyek a szállítást követően nem érintettek a védőkörzetben vagy megfigyelési körzetben lévő, fogékony állatokat tartó gazdaságokat
- d. a megfigyelési körzetben található gazdaságokból származó nyerstej körzeten kívüli üzembe történő szállítása esetén

- i. a szállítást olyan járművel kell végezni, amelyet a szállítás előtt kitakarítottak és fertőtlenítettek, valamint úgy alakítottak ki és tartanak karban, hogy szállítás közben nem szivárog belőlük a tej, és úgy vannak felszerelve, hogy a tej betöltése és lefejtése során az aeroszol-szóródás elkerülhető
- ii. mielőtt a jármű elhagyja a gazdaságot, ahol a tejet fogékony állatokból gyűjtötték be, az összekötőcsöveket, a gumikat, a sárhányókat, a gépkocsi alsó részeit és minden olyan helyet, ahová a tej kifolyt, meg kell tisztítani és fertőtleníteni kell
- iii. az utolsó fertőtlenítés után, valamint a körzet elhagyása előtt a jármű nem érinthet a körzetben lévő olyan gazdaságot, amelyben fogékony állatokat tartanak
- iv. a szállítást olyan eszközzel kell végezni, amelynek jelöléséből egyértelműen kiderül, hogy az szigorúan egy meghatározott földrajzi vagy közigazgatási területhez tartozik, és más területre csak hatósági felügyelet mellett végzett tisztítás és fertőtlenítés után vihető

III.2.2.D A hatóság engedélyezheti a trágya – ideértve az almot és a használt almot is – megfigyelési körzetben található létesítményekből történő mozgását:

- a. feldolgozás nélkül egy olyan hulladéklerakóba, amelyet az illetékes hatóság korábban e célra engedélyezett és amely ugyanazon megfigyelési körzetben található; vagy
- b. feldolgozást követően egy olyan hulladéklerakóba, amelyet az illetékes hatóság korábban e célra engedélyezett és amely ugyanazon tagállam területén található

A járási hivatal engedélyezheti a trágya kiszállítását megfigyelési körzetben kijelölt területre, használat előtt és után alaposan letisztított és fertőtlenített szállítóeszközzel úgy, hogy a kiszórás a fogékony állatokat tartó gazdaságoktól kellő távolságra legyen, továbbá

- a. a gazdaságban lévő valamennyi fogékony állattal kapcsolatban hatósági állatorvos által elvégzett vizsgálatnak ki kell zárnia a vírussal való fertőzöttség gyanúját, és a trágyát a talajhoz olyan közel kell kiszórni, hogy az aeroszol-képződés elkerülhető legyen, és azonnal be kell forgatni a talajba, vagy
- b. a gazdaságban lévő valamennyi fogékony állat hatósági állatorvosi vizsgálatnak negatív eredményt kell adnia, és a trágyát be kell forgatni a talajba, vagy
- c. arra kijelölt üzembe, kezelés vagy köztes tárolás céljára

III.2.2.E A megfigyelési körzetben előállított növényi eredetű takarmány-alapanyagok és szalma mozgatása az alábbi feltételek teljesülése esetén engedélyezhető:

- a. olyan helyszíneken állították elő, ahol nem tartanak fogékony állatokat
- b. olyan takarmányfeldolgozó létesítményben állították elő, ahol nem tartanak fogékony állatokat, és a növényi eredetű nyersanyag:
 - i. az a. pontban említett helyszínekről **vagy**
 - ii. a védőkörzeten kívülről származik
- c. a védőkörzeten belüli felhasználásra szánják **vagy**
- d. az alábbi kockázatsökkentő eljárások közül legalább egynek alávetették:
 - i. minimum 80 °C-os hőmérsékletű gőzzel történő kezelés zárt kamrában legalább 10 percig, vagy
 - ii. az almot és szálatakarmányokat nem szükséges kezelni, amennyiben azokat csomagokban vagy bálákban fedél alatt, olyan helyen tárolták, amely a legközelebbi ragadós száj- és körömfájásjárvány-kitöréstől legalább 2 km-re található és addig nem bocsátják forgalomba azokat, amíg legalább három hónap el nem telik a tisztítási és fertőtlenítési intézkedések végrehajtását követően.

VIII. MELLÉKLET

Klinikai vizsgálati lap az RSZKF kizárására

1. Az állattartó neve:

.....

2. A telep címe:

.....

3. Tenyészetkód:

4. Tartási hely azonosító:

5. Az RSZKF-ra fogékony tartott faj(ok) létszámára, a vizsgált és ebből az RSZKF tüneteit mutató egyedek számára vonatkozó adatok:

Faj	Tartott létszám	Vizsgált egyedek száma	RSZKF tüneteit mutató egyedek száma
Szarvasmarha			
Bivaly			
Juh			
Kecske			
Sertés			

6. Az észlelt tünetek felsorolása:

.....

10. Az eljáró állatorvos neve, beosztása:

.....

Kelt:

PH

.....

aláírás

IX. MELLÉKLET
A MINIMÁLIS MINTASZÁM MEGHATÁROZÁSA KÜLÖNBÖZŐ
ELŐFORDULÁSI (PREVALENCIA) SZINTEK ESETÉN

A fogékony állatok száma az állományban	A minimális mintaszám az alábbi gyakorisági, illetve szeroprevalencia szintek esetén			
	20 %	10 %	5 %	2%
10	8	10	10	10
20	10	16	19	20
30	11	19	26	30
40	12	21	31	40
50	12	22	35	48
60	12	23	38	55
70	13	24	40	62
80	13	24	42	68
90	13	25	43	73
100	13	25	45	68
120	13	26	47	86
140	13	26	48	92
160	13	27	49	97
180	13	27	50	101
200	13	27	51	105
250	14	27	53	112
300	14	28	54	117
350	14	28	54	121
400	14	28	55	124
450	14	28	55	127
500	14	28	56	129
600	14	28	56	132
700	14	28	57	134
800	14	28	57	136
900	14	28	57	137
1000	14	29	57	138
1200	14	29	57	140
1400	14	29	58	141
1600	14	29	58	142
1800	14	29	58	143
2000	14	29	58	143
3000	14	29	58	145
4000	14	29	58	146
5000	14	29	59	147
6000	14	29	59	147
7000	14	29	59	147
8000	14	29	59	147
9000	14	29	59	148
10000	14	29	59	148
>10000	14	29	59	150

X. MELLÉKLET

A ragadós száj és körömfájás járványkitörések helyszínén, illetve ezek kontaktgazdaságaiban található takarmány, trágya, alomanyag és egyéb anyagok ártalmatlanításának lehetséges módjai

I. Bevezetés és alapvető szempontok

1. A fertőzött telepeken és kontaktgazdaságokban az állományok felszámolását követően nagy mennyiségű takarmány (széna, szilázs, szenázs, roppantott kukorica, szemestakarmány, tápok és egyéb takarmányanyagok), alomanyag (szalma), valamint híg és almos trágya maradhat. A fertőzött telepeken maradhat ezen felül az utolsó napi fejésből származó tej, faanyag (pl. karámfá), valamint egyéb olyan anyag, amely fertőzőközvetítő lehet (pl. takarófólia, csomagolóanyag, szennyezett ruha, hulladék). **A betegség terjesztésének megakadályozása érdekében, a megfelelő jogszabályi követelmények alapján ezen anyagokat megfelelő módon kezelni, illetve ártalmatlanítani kell.**

2. Az RSZKF vírus a környezetben a közepesen ellenálló vírusok közé tartozik. A vírus fertőzőképességének megőrzését a hőmérséklet, a páratartalom és a környezet pH-ja döntően befolyásolja. A hűvös környezet és magas páratartalom, valamint szerves anyagokkal (pl. trágya, föld, por) való keveredés előnyös a vírus számára. Ilyen kedvező körülmények között **a vírus hetekig, szénán vagy szalmán akár 4-5 hónapig is fertőzőképes maradhat.** Trágyában hetekig, levált szaruban évekig is túlélhet. Ugyanakkor **magas hőmérsékleten (legalább 56 Celsius fokon),** valamint **pH 6 alatti savas és pH 9 feletti lúgos közegben a vírus tönkremegy.** A környezetben fertőtlenítőszerrel, mint például 3 %-os klórlúg (klóros mész), 2%-os NaOH, a szerves savak pH 4 alatt (1-2 %-os tejsav, 0,4 %-os citromsav, 1-2 %-os hangyasav) vagy H-lúg 3-5 %-os oldata, hatékonyan semlegesíthető. A komplex fertőtlenítő szerek közül a glutáraldehidet és kvaterner ammónium vegyületeket is tartalmazó fertőtlenítőszer szennyezett felületre előírt töménységgel történő használata is javasolt. A Nébih weboldalán, a "Ragadós száj- és körömfájás" oldalon (<https://portal.nebih.gov.hu/rsz kf>) megtalálható a vírussal szemben hatékony, engedélyezett fertőtlenítőszer (gyári készítmények) listája:

https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/1562564322/RSzKF_fertotlenitoszerek.xlsx/3262a78b-ffcd-0713-83b6-671803ca4016?t=1747726941848

Ezen felül szakirodalmi adat szerint az ózon gáz is teljesen hatékony az RSZKF vírusa ellen (4 mg/l ózon koncentráció fölött).

3. A kezelésénél, illetve az ártalmatlanításnál az állategészségügyi (járványügyi) mellett a környezetvédelmi kockázatokat is meg kell vizsgálni. **Állategészségügyi (járványügyi) nézőpontból az a legfontosabb, hogy az adott anyag jelent-e reális kockázatot az RSZKF fertőzés terjesztése szempontjából** vagy sem. Ha az adott anyagtípus esetében a kockázatot a szakirodalmi adatok, illetve más országok gyakorlati tapasztalatai alapján legkisebb mértékben is reálisnak értékeljük, akkor sem az ártalmatlanítás nehézségei, sem annak magas költségei miatt nem kockáztathatjuk, hogy

az adott anyag felhasználása újabb kitöréshez vagy kitörésekhez vezessen. Ugyanakkor emiatt nem szabad túlzásba sem esnünk és ártalmatlanításra javasolni olyan anyagokat, amelyek esetében a jelenlegi ismereteink szerint - megfelelő kezelést követően - nem várható, hogy azok fertőzőképes RSZKF vírust tartalmaznak.

4. A kockázatosnak ítélt anyagok kezelése, illetve ártalmatlanítása esetében a terjedés megakadályozása szempontjából a **legelőnyösebbek a minél kevesebb mozgattal, illetve minél kisebb szállítással járó megoldások**. A fertőtlenítésre váró felületek takarítása, tisztítása, illetve a telepeken maradt anyagok többségének megmozdítása esetén az ott lévő por felkavarodhat. Emiatt a porhoz kötött vírus a levegőbe kerülhet és aeroszol képződés révén újabb kitöréshez, kitörésekhez vezethet. Ezért bármilyen egyéb művelet megkezdése előtt előzetes fertőtlenítést kell végezni. A szennyezett felületeken fertőtlenítőszer hatékonysága csökken, emiatt az előzetes fertőtlenítéshez hosszabb behatási időre van szükség. Ennek megfelelően a **II. fejezetben leírt eljárásokat megelőzően, vagy az anyagok megmozdítása előtt, az adott anyagot és környezetét hatékony fertőtlenítőszerrel be kell permetezni és ezt követően 24 órát várni kell bármilyen további lépés előtt**. Amennyiben a **szállítás nem kerülhető el, akkor mindenképp zárt, az elszóródást teljes mértékben kizáró módon kell megoldani az anyag eltávolítását**. Az elásás esetében figyelni kell a talajvízszint magasságára. Az égetés esetében a tűzvédelmi szempontok is felmerülnek.

5. Az ártalmatlanítás számos anyag esetében **füllesztéssel ill. rothasztással/komposztálással** megoldható. Ehhez **földterületre van szükség**, lehetőleg a telep közelében, melyen legalább egy évig háborítatlanul állhat az összehordott és a biokémiai folyamatokhoz megfelelően összekevert anyag. Az anyagok elásására ebben az esetben nincs szükség. Az **egyes anyagokat a kijelölt területre való szállításunkat megelőzően fertőtlenítőszerrel kezelni kell** e fejezet 4. pontja, illetve a II. fejezetnek az adott anyagra vonatkozó pontja alapján. E **kezelés után az adott anyag már csak akkor jelent reális kockázatot, ha közvetlen kapcsolatba kerül fogékony állatokkal**. Ezért az ilyen területek kiválasztásánál **nem a teleptől való minél nagyobb távolság az elsődleges szempont, hanem az, hogy a területre ne juthassanak be a telepen tartott fogékony állatok, továbbá a vadon élő állatok és az illetéktelen személyek**. Ennek megfelelően e területeket a környezetüktől el kell határolni. Erre a célra a **legjobb megoldás a kerítés, lehetőség szerint az ott élő vadfajok behatolását megakadályozni képes, szakszerűen épített vadkerítés**. Villanypásztor is szóba jöhetne, de a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az utóbbit különböző okokból az arra járó emberek gyakran megrongálhatják, illetve működésképtelenné tehetik. Ha a **telepen kívül nincs erre alkalmas hely, akkor telepen belül kell úgy elkeríteni egy területet, hogy oda a fogékony állatok ne juthassanak be**. Természetesen az utóbbi esetben vadkerítésre nincs szükség.

A körbezárt terület határában megfelelő rágcsálóirtásról kell gondoskodni.

Szintén szükséges a terület megfelelő őrzése, felügyelete. A megfelelő tárolási idő (min. 90 nap) biztosítása érdekében hatósági intézkedéssel kell megállapítani az adott terület lezárásának és a legkorábbi kitérés időpontját.

6. Az egyes anyagtípusok ártalmatlanításának ill. telepről való eltávolításának sorrendjét a helyszínen dolgozó szakembereknek kell eldöntenie. A fertőtlenítési, ártalmatlanítási munka, illetve folyamat megszervezésére minden telep esetében a Helyi Járványvédelmi Központnak egy felelős személyt kell kijelölnie. A felelős vezetőnek a teljes folyamatról előzetes tervet kell készítenie és azt rendszeresen ellenőrizni, szükség szerinti módosítani kell.

Iránymutatásként elmondható, hogy amennyiben a szilázs és a szenázs, illetve a bontatlan zsákba csomagolt takarmányok a II. fejezet 5.2., illetve 8.1. pontja szerinti kezelést követően takarmányozásra kerülnek, akkor következők betartása javasolt. A szenázs vagy szilázs, illetve a bontatlan szákokban lévő takarmány kezelésére azután kerüljön sor, ha az egyéb anyagoknak és környezetüknek a hatékony fertőtlenítőszerrel történő kezelése – II. fejezet adott pontjaiban leírtak szerint - már megtörtént. Ha a továbbiakban fel nem használható és ezért ártalmatlanításra kerülő anyagoknak a mennyisége olyan, hogy a kijelölt helyre vagy kijelölt üzembe szállításuk mintegy 30 napon belül megoldható, akkor célszerű ezt is megvárni, mielőtt II. fejezet 5.2., illetve 8.1. pontja szerinti kezelést megkezdik.

7. A Helyi Járványvédelmi Központnak (a továbbiakban HJK) gondoskodnia kell a megfelelő szervezetek, szereplők biztosításáról, azok koordinálásáról, a folyamatos információáramlás fenntartásáról. Az adott járványkitörésnek megfelelő szereplők meghatározásáról a HJK dönt. Iránymutatásként az alábbi szereplők meghívása javasolt:

- ATEV képviselője
- Telep megbízottja
- Katasztrófavédelem képviselője
- Honvédség képviselője
- Készenléti rendőrség képviselője
- Vízügy képviselője
- Önkéntes Tűzoltóság képviselője
- Magyar Közút képviselője
- megbízott fertőtlenítéssel foglalkozó cég képviselője

Különösen fontos a munkában résztvevő személyek (beleértve a társhatóságokat is) előzetes oktatása, az elvárt eljárások, intézkedési terv, eredmények ismertetése.

A telepet hermetikusan le kell zárni, meg kell oldani a fekete fehér rendszerű személyi higiénia (figyelembe véve a munkavállalók számát). Amennyiben szükséges fekete-fehér mobil konténer helyszíni biztosítása szükséges. Gondoskodni kell a telepet elhagyó személyek használt egyszerhasználatos védőruházatának gyűjtéséről, megsemmisítéséről.

8. Járműfertőtlenítés

Az állattartó telepről és a településről kivezető utakon fertőtlenítő pontokat kell felállítani. Szintén gondoskodni kell a hullák elföldelésére használt területre vezető utak és a szállítójárművek fertőtlenítéséről. A fertőtlenítés rendjét, a fertőtlenítési pontok

helyét intézkedési tervben kell meghatározni. Meg kell nevezni a végrehajtásért felelős szervezeteket (hatóságok, magáncégek stb.), személyeket is. Gondoskodni kell a megfelelő felügyeletről, infrastruktúra kialakításáról, a víz és fertőtlenítőszer helyszíni biztosításáról, szervíz csapat felállításáról, aki a szőnyeget, kapukat, egyéb járműfertőtlenítési pontokat szereli, karban tartja. Meg kell szervezni a forgalom lassítását, melegedő helyiség, mobil wc helyszíni biztosítását. Az intézkedési tervben meg kell határozni a fertőtlenítő pontoknál, járműveknél használt fertőtlenítőszer koncentrációját, behatási idejét (hullaszállítás esetén a koncentráció növelésével csökkenthető a behatási idő). A behatási idő betartását a helyszínen felügyelni, ellenőrizni kell.

A fertőtlenítő pontokon fertőtlenítő szőnyegek mellett használható fertőtlenítő mobil kád, fertőtlenítő kapu, mobil fertőtlenítő pont (utánfutóra felszerelt mobil fertőtlenítő kapu és kád egyben magasnyomású mosóval, tömlőzettel) is.

9. A II. fejezet az egyes anyagoknál általában több kezelési, ártalmatlanítási módszert is tartalmaz. Ezek közül **azt javasolt választani, amelyik a telep adottságainak a legjobban megfelel, valamint az állattartó számára is a legelfogadhatóbb.**

II. Az egyes anyagtípusokra vonatkozó kezelési, ártalmatlanítási eljárások

1. Almos trágya kezelése

1.1. Helyben megoldható hagyományos **prizmába rakásával és füllesztésével**. A megfelelő füllesztés esetén a trágya maghőmérsékletének el kell érnie az 55 Celsius fokot. A megfelelő hőmérséklet elérését maghőmérővel rendszeresen ellenőriztetni kell. A trágyaprizmát fekete műanyag fóliával kell fedni a hőmérséklet biztosítása érdekében. Fontos, hogy a trágyaprizmát megfelelően védett, a telepen tartott fogékony állatoktól és vadaktól elzárt módon kell összeállítani. A trágyaprizma környezetében hatékony rágcsálóirtásról kell gondoskodni. A prizmát minimum 90 napig nem szabad megbontani. A füllesztést követően a trágyát termőföldön be kell szántani. A trágya keverhető égetett mésszel 20 kg/m^3 vagy oltott mésszel legalább 30 kg/m^3 mennyiségben. Égetett mész használata esetén öngyulladás előfordulhat, ezért javasoljuk inkább az oltott mész alkalmazását.

2.2. **Trágyaszarvas létrehozása:** alá legalább 25 cm vastag szalmaréteget kell szétteríteni, amelyet oltott mésszel (cca. 10 kg/m^2 méshidrátt) kell beszórni. A trágyafertőtlenítés sikere a szilárd trágya szemcsés égetett mésszel való egyenletes összekeverésétől és az elegendő behatási időtől függ. Irányadóként 100 kg égetett meszet kell hozzáadni 1 m^3 istállótrágyához. A mésszel összekevert trágyát lassan át kell nedvesíteni, a szalmarétegen $1,5 \text{ m}$ magas trágyadombot kell létrehozni. Ezt síkfóliával minden oldalán le kell fedni. Legalább 5 hétig állni kell hagyni, majd termőföldön beszántani.

2. Hígrágya kezelése:

2.1. A folyékony trágya kezelése során **levegő bevezetéssel önhevülést kell elérni**. A bakteriális bomlás során legegyszerűbb módon égetett mészhozzáadásával lehet elérni a kórokozót előlő hőmérsékletet. A sikeres fertőtlenítéshez a következő feltételeket kell biztosítani: 3 napon át a hőmérséklet - pH 8,5-nál magasabb értéknél - legalább 50 Celsius fok legyen. A fertőtlenítéshez 40 %-os mésztejet (40 kg $\text{Ca}[\text{OH}]_2$ 100 l vízben alaposan elkeverve) is lehet alkalmazni ennek adagolása 40-60 l/m³, legalább 4 napos behatási idővel. A fertőtlenítéshez nátronlúg is alkalmazható 50%-os oldattal, 16-30 l/m³ koncentrációiban, legalább 4 napos behatással. A pH értéket 12 felett kell tartani, 15 %-os egyensúlyban levő perecetsav is szóba jöhet, de ez erős habképződéssel jár. 25-40 l/m³ oldattal legalább 1 órás behatási időre van szükség. A hígtrágyát a kezelést követően 90 napig tárolni kell, ezt követően ki lehet juttatni termőföldre és ott be kell szántani. A hígtrágya komposztálására bioreaktor is igénybe vehető.

3. Szalma:

3.1. A szalmabálákat **égetéssel** vagy a **3.4. pontban leírt eljárással** kell ártalmatlanítani. A bálák megbontását megelőzően - a lehetséges külső szennyeződés és az ahhoz tapadt RSZKF vírus miatt - a felületüket és környezetüket fertőtlenítőszeres kezelésnek kell alávetni és ezt követően 24 órát várni. Erre a célra jó megoldás szerves savakkal történő kezelés olyan koncentrációban, ahol a pH 4 alatt van, pl. 1-2 %-os tejsav, 0,4 %-os citromsav vagy 1-2 %-os hangyasav (javasolt mennyiség: 3 liter/m²). Habosítással végzett fertőtlenítési eljárás is alkalmazható, ebben az esetben aldehid alapú fertőtlenítőszert, áztató fertőtlenítési módban kell használni. Az égetés lehetséges módjait az 3.2. és 3.3. pontok tartalmazzák.

A komplex fertőtlenítő szerek közül a glutáraldehidet és kvaterner ammónium vegyületeket is tartalmazó fertőtlenítőszeres szennyezett felületre előírt töménységgel történő használata javasolt.

3.2. **Biomassza égetésére is alkalmas hőerőműben, hulladékégetőben történő égetés.** Az égetőbe szállításnál figyelemmel kell lenni az elszóródás megelőzésére. A bálát nagy valószínűséggel meg kell bontani, hogy az adagoló garatba lehessen juttatni a szalmát, ezt az állategészségügyi kockázatot minimalizálni kell (pl. zárt térben végezni). A bálák elszállításához jelentős logisztikai kapacitás szükséges.

3.3. Elméletileg szóba jöhet a **helyben** égetés. A rendkívüli tűzveszély miatt a helyben égetést a katasztrófavédelem engedélyével és felügyeletével lehet csak végrehajtani. A nagymértékű füstképződés miatt lakossági ellenállás várható.

3.4. Alkalmazható az alábbi, összetett eljárás is, ha a **Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) véleménye szerint a következőkben leírtakat maradéktalanul végre lehet hajtani az adott telepen. Ennek feltétele az is, hogy rendelkezésre álljon egy, a mezőgazdasági és élelmiszeripari létesítmények ózonos fertőtlenítésben jártas cég, amely feladatot vállalja és rendelkezik megfelelően nagy teljesítményű ipari ózongenerátorral, valamint a szükséges méretű takarófóliával.**

A bálák felületének és környezetüknek a 3.1. pont szerint kell fertőtlenítő szerrel kezelni és 24 órát várni. Ezt követően fólia takarással - a kezelést végző cég útmutatása szerint - ózonos fertőtlenítést végrehajtani. Az ózon a környezet és a bálák felületén és bálák felülettől számított 20-30 cm-es mélységben fejti ki a hatását, ami elegendő a vírus ártalmatlanná tételéhez. Ezután a szalma már nem jelent veszélyt a környezetre, de a teljes biztonság érdekében nem szabad takarmányozásra, illetve almozásra használni. Ugyanakkor a kazalt meg lehet bontani, lehet aprítani (szecskázni) és a szalmát (akár kisebb mennyiségként) komposztálni az arra kijelölt területen, vagy részletekben égetésre elszállítani. Az eljárás előnye, hogy az előzetes kezelés miatt hosszú ideig is tarthat a komposztálás vagy az égetésre való elszállítás folyamata minden kockázat nélkül. Az adott területet azonban az ártalmatlanítás teljes befejezéséig (amíg az összes szalma ártalmatlanításra nem kerül) körbe kell keríteni. Természetesen itt is az általános rendelkezésekben megfogalmazottak szerint gondoskodni kell az őrzésről, felügyeletről és a rágszálóirtásról.

4. Széna:

4.1. A szalmával megegyező módon kell eljárni. A 3.1. pont szerint kell fertőtlenítőszerrel kezelni a szénát és a környezetét, majd 3.2-3.4. pontban leírt eljárások közül bármelyik választható a telep adottságaitól függően.

5. Szilázs, szenázs:

5.1. A szilázs, szenázs pH értéke biztosan 6 alatti értéket mutat. Ráadásul a jó minőségű szilázs pH-ja 3,8-4,3 között van, a lucerna- és fűszilázsok esetében pedig szárazanyag-tartalomtól függően 4,5-5,0 között. Ezért magában a takarmányban nincs meg a vírus túléléséhez megfelelő környezet. Az RSZKF vírus legfeljebb a szilázs, szenázs felületen vegetálhat, illetve jelen lehet a siló környezetében is. Ezért a szilázs vagy a szenázs előzetes kezelés, fertőtlenítés nélkül takarmányként a fertőzött és a kontakt telepek esetében nem hasznosítható. Ugyanakkor az 5.2. pont szerinti eljárást követően és 3 hónapos várakozás után már biztonságosan felhasználható, abban az esetben, ha a Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) ellenőrizte az 5.2. pontban leírtak maradéktalanul végrehajtását az adott telepen, és meggyőződött róla, hogy a szenázs vagy a szilázs nem kontaminálódhatott a tárolás során.

5.2. A szenázst és szilázst tartalmazó silók környékét és felületét (megbontott siló esetén a benne lévő anyag felületét) olyan koncentrációjú szerves savval, amelynek pH-ja 4 alatt van - pl. 1-2 %-os tejsav, 0,4 %-os citromsav vagy 1-2 %-os hangyasav - be kell permetezni (javasolt mennyiség: 3 liter/m²) és legalább 24 órát várni szükséges. Ha siló még nem került megbontásra, akkor ezt követően kell a fedő fóliát eltávolítani. Mind a megbontott, mind a megbontatlan silók esetén a siló és a környezetének szerves savas kezelését meg kell ismételni és ismét 24 órát várni. Ha siló már e pontban leírt kezelés előtt megbontásra került, akkor a szenázs vagy szilázs felső, külső 1 méteres rétegét – az előbbieken leírt szerves savval történő kétszeri kezelést követően - le kell termelni és kijelölt helyen komposztálni vagy az ártalmatlanításra kerülő trágyához keverni. Az

eljárás végén a silóban maradt szilázs vagy szenázs már felhasználható lesz a telepre újonnan betelepített állatok takarmányozására.

5.3. A még megkezdetlen silóterekben a fóliával fedett takarmányt az 5.2. pontban leírt szerves savval végrehajtott egyszeri fertőtlenítőszeres kezelést és 24 óra várakozást követően meg kell bontani és komposztálás céljára egy arra kijelölt helyre kell szállítani.

5.4. Amennyiben nincs fóliával fedve a takarmány, az 5.2. pontban leírt szerves savval végrehajtott kétszeri fertőtlenítőszeres kezelést követően (minden kezelés után be kell tartani a 24 óra várakozási időt) komposztálás céljára egy arra kijelölt helyre kell szállítani.

5.5. Az 5.3. és 5.4. pontokban leírt eljárásoknál a tárolás, rothasztás, komposztálás helyszínén különös figyelmet kell fordítani a telepen tartott állatok és a vadak kizárására, hogy azok semmiképp ne juthassanak hozzá a takarmányhoz. Ezen felül az is fontos, hogy lehetőség szerint illetéktelen személyek se juthassanak a területre. Ezért - amint korábban is leírtuk – a kerítés a legjobb megoldás erre. A vadak távoltartása érdekében lehetőség szerint az ott élő vadfajok behatolását megakadályozni képes, szakszerűen épített vadkerítés. Kb. egy éves tárolást (rothasztást követően) az anyagot termőföldre lehet kijuttatni és beszántani a trágyához hasonlóan. Amennyiben a telepen nincs tervben az újraterelítés a szilázst, szenázst erre az időszakra a silóterekben lehet hagyni és azt követően beszántani. Természetesen itt is az általános rendelkezésekben megfogalmazottak szerint gondoskodni kell az őrzésről, felügyeletről és a rágeszálóirtásról.

6. Roppantott kukorica:

Az 5.2. pontban leírt szerves savakkal végzett kétszeri kezelést követően felhasználható takarmányozásra, vagy az arra kijelölt helyen komposztálni lehet.

7. Ömlesztett szemestakarmány (gabona)

7.1. Bármelyik eljárást is alkalmazzák a szállítást megelőzően a takarmány szabad felületét és a környezetet kezelni szükséges olyan koncentrációjú szerves savval, amelynek pH-ja 4 alatt van, pl. 1-2 %-os tejsav, 0,4 %-os citromsav vagy 1-2 %-os hangyasav (javasolt mennyiség: 3 liter/m² a takarmány esetében, a környezetnél annak anyagától függ). Ezt követően legalább 24 órát várni kell.

7.2. Bioetanol előállító üzemben való feldolgozás – ebben az esetben a szállításhoz logisztikai kapacitásra van szükség.

7.3. Biogáz üzemben való feldolgozás – szintén szállításra van szükség.

7.4. Darálás után trágyához keverve a trágyával együtt fülleszthető.

7.5. Hőerőműben való elégetés – szintén szállításra van szükség.

8. Bontatlan zsákokban tárolt takarmány

8.1. A zárt térben, bontalan zsákokban található takarmányt az adott zárt térben elvégzett - az ezt végző cég útmutatása szerint végrehajtott – ózonos kezelés és három hónapos várakozás után lehet felhasználni. Ugyanis a vírus csak a környezetben és a zsákok felületén lehet jelen és az ott esetleg jelenlévő RSZKF vírust az ózonos kezelés ártalmatlanná teszi. Ezen felül az ózonos kezelés a takarmányt biztosan nem károsítja. **A már megbontott, vagy az esetleg helyben, a klinikai tüneteknek a fertőzött telepen való megjelenését megelőző 21 napon belül csomagolt zsákokat nem lehet takarmányozásra felhasználni, azokat a 8.2 pont szerint kell ártalmatlanítani.**

8.2. Ha a Helyi Járványvédelmi Központ (HJK) véleménye szerint e fejezet 8.1 pontjában leírtakat nem lehet maradéktalanul végrehajtani az adott telepen, vagy a zsákok már megbontásra kerültek, esetleg nem zárt térben tárolták azokat vagy csomagolásuk a klinikai tüneteknek a fertőzött telepen való megjelenését megelőző 21 napon belül történt, akkor szemestakarmányok esetében az e fejezet 7. pontja szerint, egyéb takarmányok (pl. táp, premix) esetében a trágyához keverve, azzal együtt füllesztéssel kell végrehajtani az ártalmatlanítást.

9. Egyéb anyagok

9.1. Fejésből megmaradt tej a trágyához keverve, azzal együtt füllesztéssel kezelhető.

9.2. Fertőtlenítésre alkalmatlan faanyag (korhadt karámfa, hulladékfa) helyben égetése javasolt. A jó minőségű egyéb faanyagok kezelhetőek perzseléssel (disznóperzselővel), szerves savval való átitatással vagy H-lúggal való átitatással 0,5 l/m² koncentrációban. A fertőtlenítőszer használata után legalább 24 órát kell várni.

9.3. Fertőtlenítésre alkalmatlan egyéb anyag veszélyes hulladékként való elszállítása és hulladékégetőben való ártalmatlanítása javasolt.